

မဟာပစ္စင်ေက္ခလာ
တရားတော်

မာတိကာ

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ တရားတော် မာတိကာ

တရားအနှစ်သစ်

မေးခွန်းတော်

(၁) ပထမ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ

ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ သရုပ်ပြ

(၁) ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ

(၂) ဗျာပါဒနိဝရဏ

(၃) ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ

(၄) ဥဒ္ဓစ္စက္ခန္တနိဝရဏ

(၅) ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ

သောတာပန်မှာတော့ မနှိုင်းတာမရှိ

ပထမပစ္စဝေက္ခဏာဆောင်ပုဒ်

(၂) ဒုတိယပစ္စဝေက္ခဏာ

ဒုတိယပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

(၃) တတိယပစ္စဝေက္ခဏာ

တတိယပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

(၄) စတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာ

စတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

(၅) ပဉ္စမပစ္စဝေက္ခဏာ

ပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

(၆) ဆဋ္ဌမပစ္စဝေက္ခဏာ

ဆဋ္ဌမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

(၇) သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာ

သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

နိဂုံးချုပ်

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာတရားတော် မာတိကာ ပြီး၏။

မဟာစည် မေတ္တဓမ္မနာ ဆောင်ပုဒ်များ

မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် ကောသမ္မိယ သုတ္တန်လာ

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ တရားတော်

တန်ခူးလကွယ်နေ့ ညမှစ၍ ၃-ည ဆက်၍ ဟောသည်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

တရားအနုသန္ဓေ

ဒကာကြွယ်ရေ မနေ့ညက သာရဏီယတရားတော် ပြီးသွားပြီ။ ဒီကနေ့ညမှာ အဲဒီကောသမ္မိယ သုတ္တန်လာ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ တရားတော်ကို ဟောရမယ်။ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ ဆိုတာလဲ တစ်ခြားမဟုတ်ဘူး။ သာရဏီယတရားတော်၏ အစိတ်အပိုင်းပဲဖြစ်တယ် ဒကာကြွယ်ရေ။ သာရဏီယတရား ၆-ပါးထဲက နောက်ဆုံးဖြစ်တဲ့ အရိယပညာက ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းအောင် ထုတ်ဆောင်ပုံကို ဝေဖန်ဖွင့်ပြတဲ့ တရားပဲဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒါကို ဝေဖန်ဖွင့်ပြရအောင် ဒီလို စပြီး မေးခွန်းထုတ်တော်မူပါတယ်။

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ တရားတော်

ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ယာယံ ဒိဋ္ဌိ အရိယာ နိယျာနိကာ နိယျာတိ
တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခကာယ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ နိယျာနိကာ- ထုတ်ဆောင်တတ်သော၊ ဝါ-သူ့ကိစ္စတာဝန်ကို ကျေပွန်ပြီးမြောက်စေတတ်သော၊ အရိယာ-ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော၊ ဝါ-အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ယာ အယံ ဒိဋ္ဌိ-အကြင်သောပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်ဟူသော အသိ ပညာသည်။ အတ္ထိ-ရှိပေ၏။ သာ-ထိုသောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်ပညာသည်။ တက္ကရဿ ထိုအသိအမြင် ဉာဏ်ပညာ ဖြစ်အောင် ပြုကျင့်သောသူအား။ သမ္မာမှန်ကန်စွာ ဒုက္ခက္ခကာယ-ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းရန်အတွက်၊ ကထဉ္စ-အဘယ်သို့လျှင်၊ နိယျာယတိ-ထွက်သွားတတ် ထုတ်ဆောင်တတ်ပါသနည်း၊ ဝါ-ပြီးမြောက်စေတတ်ပါသနည်း။

ဒါက ထုတ်ဆောင်ပုံကို အကျယ် ဝေဖန်ပြရန်အတွက် ထုတ်ပြတဲ့မေးခွန်းပဲ။ ဒီမေးခွန်းကို မေးလဲမေးသင့်ပါတယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ပညာက သောတာပတ္တိ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းသွားအောင် ဆောင်တယ်ဆိုတာ ဘယ်လို ဆောင်တာလဲ၊ ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းသွားအောင် ဘယ်လိုပြီးမြောက်စေပါသလဲလို့ မေးစရာပဲ။ သောတာပန်မှာ အထက် မဂ်ဉာဏ် အဆင့်ဆင့်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုပြီး ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းသွားတယ်။ အဲဒီလို ကုန်ငြိမ်းသွားအောင် သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ဘယ်လိုကျေးဇူးပြုသလဲ ဆိုတာ ယခုဆက်လက်ပြီး ဖွင့်ပြသွားမည့် မဟာပစ္စဝေက္ခဏာနည်း ၇-ပါးနဲ့ ကျေးဇူးပြုဆောင်ရွက်သွားတာပဲ။ ဒါကြောင့် အဲဒီ မေးခွန်းကို ဒီလိုဖြေပြီး ဝေဖန် ဖွင့်ပြသွားတော်မူပါတယ်။ အဲဒါကို ဒကာ ကြွယ်တို့ ရှိရှိသေသေ စူးစူးစိုက်စိုက် နာကြရမယ်။ တရားက တော်တော် နက်နဲပါတယ်။ ဘုန်းကြီးက စွမ်းနိုင်သမျှ ပေါ်လွင် အောင် ဟောသွားမယ်။

၁။ ပထမ မဟာပစ္စင်္ကေကော

ဣဒ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရညဂတောဝါ ရုက္ခမူလ ဂတောဝါ
သုညာဂါရဂတောဝါ ဣတိ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ “အတ္တိန ခေါပေတံ
ပရိယုဋ္ဌာနံ အဇ္ဈတ္တံ အပ္ပဟိနံ ယေနာဟံ ပရိယုဋ္ဌာနေန ပရိယုဋ္ဌိတံ
စိတ္တော ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနေယျံ န ပဿေန္တိ။”

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့ ဣဒ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သောတာပန် ရဟန်းသည်၊ ဝါ-သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အရညဂတော ဝါ-တောအရပ်ကို ကပ်ရောက်လျက်ဖြစ်စေ၊ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ-သစ်ပင်ရင်း သစ်ပင်အောက်ကို ကပ်ရောက် လျက်ဖြစ်စေ၊ သုညာဂါရဂတောဝါ-လူသူ ဆိတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်စေလျက် ဖြစ်စေ၊ ဣတိ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ -ဤပုံ ဤနည်းဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ကြည့်လေသည်။ (ရှုဆင်ခြင်ကြည့်ပုံကတော့) အဟံ-ငါသည် ယေန ပရိယုဋ္ဌာနေန-အကြင် ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာဖြင့်၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော-ထကြွဖြစ်ပေါ်ကာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍၊ ယထာဘူတံ- ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ဝါ-တကယ်ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်နာမ်သဘောကို၊ နပ္ပဇာနေယျံ န ပဿေယျံ-မသိနိုင် မမြင်နိုင်ဘဲ ရှိရာ၏၊ မေ-ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ-ကိုယ်ထဲ၌၊ အပ္ပဟိနံ-မပယ်ရသေးသော မကင်းသေးသော၊ တံပရိယုဋ္ဌာနံ-ထိုသို့သော ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာသည်၊ အတ္တိ ခေါ-ရှိသေးသလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ-ရှုဆင်ခြင်ကြည့်၏။

တရားထူးကို မရသေးတဲ့ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဒွါရ ၆-ပါးက ဖြစ်ပေါ်လာသမျှ ရုပ်နာမ်တွေ ရှုမှတ်ကြည့်ရင် ကာမရာဂ အစရှိတဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေက လွှမ်းမိုးပြီးဖြစ်နေတဲ့ အတွက် ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက်ကို အမှန်အတိုင်း မသိမမြင်နိုင်တဲ့ အခါလဲ ရှိတယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရပြီးဖြစ်တဲ့ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်မှာတော့ တောအရပ်မှာ ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်အောက်မှာ ဖြစ်စေ၊ လူသူဆိတ်တဲ့ ကျောင်း အိမ် အဆောက်အအုံမှာဖြစ်စေ၊ ပလီဗောဓ-အေးချမ်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသမျှ ရုပ်နာမ်များကို ရှုမှတ်ကြည့်လျှင် ရုပ်နာမ် အဖြစ် အပျက်သဘောမှန်ကို မသိမမြင်နိုင်လောက်အောင် လွှမ်းမိုးတဲ့ ကာမရာဂ စသော ပရိယုဋ္ဌာန်ကို မတွေ့ရဘဲ ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ သိမြင်မြဲဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် သောတာပန်ရဟန်း သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်က တောအရပ် သစ်ပင်အောက် ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်းဆိုတဲ့ ဒီ ၃-ခုထဲက တစ်ခုခုသောအရပ်မှာ ကပ်ရောက်ပြီးတော့ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ကြည့်ပါတယ်တဲ့။ ဒကာကြွယ်ရ၊ ကိုယ့်အခြေအနေကို အမှန်အတိုင်း သိရအောင် စုံစမ်းဆင်ခြင်တဲ့ သဘောပါပဲ။ အဲဒီစကားတွေထဲမှာ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာဆိုတာ ကာမရာဂဗျာပါဒ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုရတဲ့ အကုသိုလ်စိတ်ကူးတွေပါပဲ။ တရားအားထုတ်ကာစ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဝင်သက် ထွက်သက် စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်နေတဲ့အခါ သို့မဟုတ် ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ်၊ ထိုင်တယ် စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်နေတဲ့အခါ လိုချင်စရာတွေကို ကြံစည်တဲ့စိတ်လဲ ဖြစ်တတ်တယ် စိတ်ဆိုးစရာတွေ ကြံစည်တဲ့ စိတ်လဲ ဖြစ်တတ်တယ်။ အဲဒီလို စိတ်ကူးတွေကို ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေလို့ ခေါ်တယ်။ စိတ်သန္တာန်မှာ ထကြွဖြစ်ပေါ်ပြီး လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်တတ်တဲ့ အကုသိုလ်တရားတွေပါပဲ။ အဲဒါတွေကို ဆက်ပြီး ဖော်ပြသွားပါလိမ့်မယ်။ ယခု ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း ရှုမှတ် ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ အဲဒီ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေ မကင်းသေးရင် အဲဒါတွေဟာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ သို့သော် သောတာပန် ဆိုရင်တော့ ဖြစ်ပေါ်လာပေမယ့် အဲဒါတွေကို ရှုမှတ်ပြီး ပယ်နိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်အောင် လွှမ်းမိုးတတ်တဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာအကြမ်းတွေကိုတော့ မတွေ့ရဘဲ ရှိတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်ပုံကို သဘောပေါက်အောင် ရှေးဦးစွာ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေကို ဒီလို သရုပ်ဖော်ပြသွားတော်မူပါတယ်။ ပါဠိနှင့် အနက် တစ်ပေါင်းတည်း ရွတ်ပြသွားမယ်။

ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ သရုပ်ပြ

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည် ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတောဝ ကာမရာဂ ထကြွဖြစ်ပေါ်လျက် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသည်။ သစေဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တောဝ- ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံရသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဖောင်းတယ် ပိန်တယ် ထိုင်တယ် ထိတယ် စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်နေရင်း ကာမဂုဏ်အာရုံကို ကြံစည်လျက် သာယာတပ်မက်မှု ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ နှိပ်စက်သည် မည်တယ်။ အဲဒီ သာယာ တပ်မက်မှုကို ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရမယ်၊ မပယ်နိုင်လျှင် ရုပ်နာမ် အဖြစ်အပျက် သဘောမှန်ကို မသိမြင်နိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်၊ ထို့အတူပင်)

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ငါ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည်၊ ဗျာပါဒပရိယုဋ္ဌိတော စိတ်ဆိုး ပြစ်မှားမှု ဗျာပါဒ ထကြွဖြစ်ပေါ်လျက်၊ လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရသည်။ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ပရိယုဋ္ဌိတ စိတ္တောဝ-စိရိယုဋ္ဌာန်ကိလေသာ၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံရသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင် ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ဖောင်းတယ် ပိန်တယ် စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်နေရင်း စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုးမှု ဒေါသဖြစ်ပေါ်လာလျှင်လဲ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ အနှိပ်အစက် ခံရတာပဲ၊ ဒါကြောင့် အဲဒီစိတ်ပျက်စိတ်ဆိုးမှုကို ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရတယ်၊ မပယ်နိုင်လျှင် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်။

ထို့အတူပင် ထိနမိဒ္ဓခေါ်တဲ့ ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိမှု စိတ်အားလျှော့မှု ဖြစ်ပေါ်လာလျှင်လဲ အဲဒီ ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ အနှိပ်အစက် ခံရတာပဲ။ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စ၊ စိတ်ပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စဖြစ်ပေါ် လာလျှင်လဲ အဲဒီ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ အနှိပ်အစက်ခံရတာပဲ။ ဒါကြောင့် အဲဒီ ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိမှု စိတ်ပျံ့လွင့်မှု စိတ်ပူပန်မှုတွေကိုရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရမယ်။ မပယ်နိုင်လျှင် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်။ ထို့အတူပင်။)

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည် ဝါ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည်။ ဝိစိကိစ္ဆာပရိယုဋ္ဌိတော ယုံမှားမှု-ဒီဝိစိကိစ္ဆာ-ထကြွဖြစ်ပေါ်လျက် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသည်။ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တောဝ-ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံရသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ရှုမှတ်နေရင်း “ဒီလို ရှုမှတ်နေရုံနဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်တယ်၊ တရားထူးရတယ်ဆိုတာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါ့မလား” စသည်ဖြင့် ယုံမှားတွေးတောမှု ဖြစ်လာလျှင်လဲ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ အနှိပ်အစက်ခံရတာပဲ ဒါကြောင့် အဲဒီယုံမှား တွေးတောမှုကို ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရတယ်။ မပယ်နိုင်လျှင် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်။ ဒါကတော့ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်သာ ဆိုင်ပါတယ်။ သောတာပန်မှာတော့ ဒီဝိစိကိစ္ဆာဟာ သူ့အလိုလိုပဲ ကင်းနေပါတယ်။ ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ဖို့ မလိုတော့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် နိဝရဏကိလေသာ ငါးပါးလုံး စုံအောင်လို့ ဒီနေရာမှာ ဒီဝိစိကိစ္ဆာကိုလဲ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပြီးတော့။)

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည်။ ဣန္ဒြေလောကစိန္တာယ ပသုတော-ဤမျက်မှောက်လောက အကြောင်းကို ကြံစည် စဉ်းစားခြင်း၌ လေ့ကျက်လျက်၊ ပရလောကစိန္တာယ ပသုတော- တစ်ပါးသော မျက်ကွယ် လောကအကြောင်းကို ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း၌ လေ့ကျက်သည်။ သစေဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တောဝ-ပရိယုဋ္ဌာန်ကိလေသာ၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံရသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ယခု မျက်မြင်ဖြစ်တဲ့ လူ့လောက လူသတ္တဝါတွေကို ဘယ်သူက ဖန်ဆင်းပါလိမ့်မလဲ၊ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်နေတာလေလား၊ အသက်ကောင် အတ္တဆိုတာ ရှိလေသလား၊ မရှိဘူးလေလား၊ ဘယ်လို ဟာပါလိမ့်မလဲ စသည်ဖြင့် မျက်မှောက်လောက အကြောင်း ကြံစည်စဉ်းစားနေရင် အဲဒါဟာ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာပဲ။ ပုထုဇဉ်မှာသာဖြစ်တတ်တဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန်ကိလေသာပဲ။ ဒီဘဝက သေပြီးတဲ့ နောက်မှာ ငါဆိုတာ ရှိဦးမှာလေလား၊ ရှိရင် ဘာကြောင့် ဘယ်လိုများ ရှိနေပါလိမ့်မလဲ စသည်ဖြင့် မျက်ကွယ် လောကအကြောင်းကို ကြံစည်စဉ်းစားနေရင် အဲဒါလဲ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာပဲ။ ပုထုဇဉ်နှင့်သာဆိုင်ပါတယ်။ သောတာပန်မှာတော့ အဲဒီလို ကြံစည်စဉ်းစားမှုမျိုး မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ သူ့အလိုလို ကင်းနေပါတယ်။ လူ့ပြည်က နိုင်ငံတွေ မြို့ရွာတွေရဲ့ အကြောင်း နတ်ပြည်ငရဲပြည် စသည် အကြောင်းများကို ကြံစည်တာမျိုးကတော့ တရားအားထုတ်နေစဉ်မှာ ဥဒ္ဓစ္စခေါ်တဲ့ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု သဘောရှိပါတယ်။ အဲဒါလဲ ပရိယုဋ္ဌာန်ပဲ။ အဲဒါတွေကိုလဲ ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရတယ်။ မပယ်နိုင်လျှင် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်။ နောက်ပြီးတော့။)

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည်။ ဘဏ္ဍာနဇာတော-ဖြစ်သော ငြင်းခုံ ခြင်းရှိလျက်၊ ဝါ-ငြင်းခုံလျက် ကလဟဇာတော-ရန်ဖြစ်လျက်၊ ဝိဝါဒါပန္နော-ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောလျက်၊ အညမညဗုဒ္ဓိတတ္ထိဟိ ဝိတုဒန္တော-အချင်းချင်း နှုတ်လှံထိုးလျက်၊ သစေဝိဟရတိ-အကယ် နေငြားအံ့၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တောဝ-ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံရသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ရှုမှတ်နေရင်း စိတ်ကူးမျှဖြင့် ငြင်းခုံရန်ဖြစ်နေသည် ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် တကယ် ငြင်းခုံ ဖြစ်နေသည်ဖြစ်စေ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာ၏ အနှိပ်အစက်ခံရတာပဲ။ ဒါကြောင့် စိတ်ကူးမျှဖြင့် ငြင်းခုံရန်ဖြစ်မှ ရှုမှတ်ပြီး ပယ်ရတယ်။ မပယ်နိုင်လျှင် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်မယ်။ တကယ်ကို ငြင်းခုံရန် ဖြစ်နေရင်တော့ သဘောမှန်ကို မသိနိုင်သည်မှာ အထူးပြောစရာ မလိုတော့ပါဘူး။ နှုတ်လှံထိုးလျှင်၊ ပုတ်ခတ် ရိုက်နှက်လျှင် ရဟန်းမှာ ပါစိတ်အာပတ် သင့်ခြင်းစသည်ဖြင့် သီလတောင် မပြည့်စုံမစင်ကြယ်ဘဲ ဖြစ်သွားတယ်။ ဒီလို သီလ ဝိသုဒ္ဓိမဖြစ်လျှင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိတောင် မဖြစ်တော့ဘူး။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစသည်နှင့်ဆိုင်တဲ့ ယထာဘူတဉာဏ်ဆိုတာ ဘယ်မှာဖြစ်နိုင် တော့မလဲ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။ ဒါကြောင့် အဲဒီ ငြင်းခုံရန်ဖြစ်မှုဆိုတာကတော့ တရားအားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ လုံးဝမရှိသင့် ပါဘူး။ မရှိအောင်လဲ အထူးသဖြင့် ရှောင်သင့်ပါတယ်။)

ကာမရာဂ ပရိယုဋ္ဌာန်မှစပြီး နှုတ်လှံထိုးလျက် နေသည်ဆိုတဲ့ စကားရပ်တိုင်အောင် ပြဆိုထားတာကတော့ သဘော မှန်မသိရအောင် တားမြစ်တတ်တဲ့ နိဝရဏတရားတွေကို သရုပ်ထုတ်ပြတဲ့ စကားပါပဲ။ ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်မှာဆိုရင် ဒီနိဝရဏ တရားတွေ မကင်းမချင်း သမာဓိမရတော့ဘူး။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမဖြစ်သေးဘူး။ ဒါကြောင့် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်အစစ် တရားအားထုတ် ခါစမှာ ဒီနိဝရဏတရားတွေကို ရှေးဦးစွာ ပယ်ရတယ်။ အဲဒီပယ်ရပုံကို ယခု ရှင်းပြောဦးမယ်။

၁။ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ

ပထဝီ ပထဝီ-မြေမြေ စသည်ဖြင့် ကသိုဏ်းတစ်ခုခုကို ရှုနေတဲ့သူမှာဖြစ်ဖြစ်၊ နှာသီးဖျားက ရှုရှိုက်လေကို ရှုနေတဲ့ သူမှာဖြစ်ဖြစ်၊ သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိတော်နည်းအရ သွားတယ်၊ ရပ်တယ်၊ ထိုင်တယ်၊ ကွေးတယ်၊ ဆန့်တယ်၊ ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ် စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခိုက်ရပ်နာမ်ကို ရှုနေတဲ့သူမှာ ဖြစ်ဖြစ် အားထုတ်ကာစမှာ အဲဒီလို မပြတ်ရှုနေရင်းက စိတ်ဟာ တစ်ခြားကို လွှတ်ထွက်သွားတတ်တယ်။ ကိုယ်လုပ်နေကျ ကိုင်နေကျအလုပ် အကိုင်ဆီကိုလဲ ရောက်သွားတတ်တယ်။ ကိုယ်တွေ့ချင်တဲ့ လူနှင့် တွေ့ပြီးတော့လဲ စကားပြောနေတတ်တယ်။ အလိုရှိတာတွေကိုလဲ လျှောက်ပြီး ကြံနေတတ်တယ်။ အဲဒီလို လိုချင်စရာနှင့် စပ်ပြီး ကြံစည်နေတာကို ကာမစ္ဆန္ဒ ခေါ်တယ်။ ယခု ဒီသုတ်မှာတော့ ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌာန်ဆိုတဲ့ အမည်နဲ့ ဟောထားတယ်။ အဲဒီလို အလိုရှိရာရာ လျှောက်နေတဲ့အချိန်မှာ မူလက ရှုနေတဲ့ ပထဝီ ပထဝီ-မြေ မြေစသည်ဖြင့် ရှုမှုဖြစ်ပါဦးမလား ဒကာကြွယ်၊ (မဖြစ်ပါဘုရား) ရှုရှိုက်လေကို ရှုမှုကောဖြစ်နေပါဦးမလား၊ (ဖြစ်မနေတော့ပါဘုရား) သွားတယ်၊ ရပ်တယ်၊ ထိုင်တယ် စသည်ဖြင့် ရှုမှုကော ဖြစ်နေပါဦးမလား၊ (ဖြစ်မနေပါဘုရား)။ အဲဒီအခိုက်မှာ အလိုရှိရာရာ စိတ်ကူးကြံစည်မှုသာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေမယ် မဟုတ်လား၊ (မှန်ပါဘုရား) အဲဒါဟာ သမထဝိပဿနာကုသိုလ်တွေ ဖြစ်ခွင့်မရအောင် တားမြစ် နေတာ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဒါကြောင့် အလိုရှိရာရာ ကြံစည်နေ၍ အဲဒီကာမစ္ဆန္ဒကို နိဝရဏလို့ဆိုရတာပဲ။ အဲဒီ နိဝရဏကို ပယ်ရ တယ်၊ ဝိပဿနာယောဂီမှာတော့ အဲဒီ ကာမစ္ဆန္ဒစိတ်ကူးကို ကြံတယ် လိုချင်တယ် စသည်ဖြင့် မှတ်လိုက်ရုံပါပဲ။ အဲဒီလို မှတ်လိုက်ရင် အဲဒီ လိုချင်မှုက ပျောက်သွားတယ် တစ်ကြိမ်မှတ်ရုံနဲ့ မပျောက်သေးရင်လဲ နှစ်ကြိမ် မှတ်ရတယ်၊ နှစ်ကြိမ်နဲ့ မပျောက်သေးရင် သုံးကြိမ်မှတ်ရတယ်၊ မပျောက်သေးရင် လေးကြိမ်၊ ငါးကြိမ် စသည်ဖြင့် မပျောက်မချင်း မှတ်ရတယ်။ အဲဒါ ပျောက်သွားတဲ့အခါ မူလက ရှုနေကျ အာရုံကို ပြန်ပြီး ရှုသွားရတယ်။ မူလက ဝမ်းဗိုက်ဖောင်းမှု၊ ပိန်မှုကို ရှုမှတ်နေတဲ့ သူဆိုရင် ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ်လို့ မပြတ်ဆက်မှတ်သွားရုံပါပဲ။

နိဝရဏတွေ ပယ်ပုံပြတဲ့ အခြား သုတ်များမှာ မြတ်စွာဘုရားက ကာမစ္ဆန္ဒကို ကြွေးမြီးနှင့်တူတယ်လို့ ဥပမာတင်ပြ ဟောထားပါတယ်။ ဟောတော်မူပုံကတော့-ကြွေးတင်နေတဲ့ သူဟာ ကြွေးရှင်ကို ရိုသေရသလိုပဲ၊ ကာမစ္ဆန္ဒရှိသူဟာ လိုချင် နှစ်သက်တဲ့ အာရုံကို ရိုသေနေရပါတယ်တဲ့။ ရှေးခေတ်တုန်းက ကြွေးတင်တဲ့ သူများဟာ အကြွေးကို မဆပ်နိုင်သေးရင် ကြွေးရှင်ကို တယ်ရိုသေရတယ်ဆိုကိုး၊ ဒကာကြွယ်ရ၊ (ယခုခေတ်မှာလဲ ရိုသေရပါတယ်ဘုရား)။ အဲဒီကြွေးရှင်က ပြောဆိုသမျှ ငဲ့ခံနေရတာပဲတဲ့။ ကြွေးရှင်က ခိုင်းသမျှကိုလဲ လုပ်ကိုင်ပေးရတာပဲတဲ့။ အဲဒါလိုပဲ တစ်စုံတစ်ခုကို နှစ်သက်ခင်မင်နေရင် အဲဒီပစ္စည်းကို ရိုသေရတယ်။ မကွဲအောင်၊ မပျက်ရအောင်၊ မပျောက်ရအောင် ရိုသေရတယ်။ သက်ရှိပုဂ္ဂိုလ်ဆိုရင် သာပြီး ရိုသေရသေးတယ်။ အလွန်မြတ်နိုးနေတဲ့ သမီး ခင်းပွန်း ၂-ဦးဆိုရင် အချင်းချင်း အင်မတန် ရိုသေနေရသတဲ့။ အပြောအဆို ပေမယ့် တစ်ဘက်သား စိတ်ခု မသွားရအောင် အလွန်လိုက်ရောပြီး ပြောဆိုရတယ်ဆိုပဲ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဒါကြောင့် တရားနှလုံး သွင်းနေဆဲမှာ လိုချင်နှစ်သက်စရာတွေ ကြံစည်တဲ့ စိတ်ကူးဖြစ်လာရင် ကြွေးမြီးထင်တယ်လို့ သဘောထားပြီး မြန်မြန်ရှုမှတ် ပယ်လိုက်ရတယ်။ အဲဒီအနက်ကို ဘုန်းကြီးက “နှစ်သက်လိုချင်၊ ကြွေးမြီးတင်၊ အလျင်ပယ်ဖျောက်လေ”လို့ ဆောင်ပုဒ် စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

နှစ်သက်လိုချင်၊ ကြွေးမြီးတင်၊ အလျင်ပယ်ဖျောက်လေ။

၂။ ဗျာပါဒနိဝရဏ

ကာမစ္ဆန္ဒပြီးတော့ ဗျာပါဒ နိဝရဏပဲ။ ဗျာပါဒဆိုတာ စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုးတဲ့ ဒေါသပါပဲ။ အဲဒီ စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုးမှု ဗျာပါဒ ဒေါသဟာ ရောဂါ စွဲကပ်တာနဲ့ တူပါတယ်တဲ့။ တူပုံကတော့ ရောဂါအကြီးအကျယ် စွဲကပ်နေတဲ့သူဟာ ဘယ်လို စည်းစိမ်ဥစ္စာတွေနဲ့ ပြည့်စုံနေပေမယ့်လို့ မခံစားနိုင်ဘူး၊ ရောဂါအပြင်းအထန် ဖြစ်နေတဲ့ သူဟာ အာရုံကောင်း၊ အရသာ ကောင်းတွေကို သုံးဆောင်ခံစားနိုင်ပါ့မလား၊ နာလိုက်တာ၊ ကိုက်လိုက်တာ၊ မောလိုက်တာနဲ့ ညဉ့်နေရတဲ့ သူ့အနားမှာ အက၊ အဆိုကောင်းတွေက ကပြသီဆိုနေပေမယ့်လို့ သာယာခံစားနိုင်ပါ့မလား၊ (မခံစားနိုင်ပါဘုရား) အဖျားထက်ပြီး ခံတွင်းပျက်နေတဲ့ သူဟာ အစာကောင်း၊ အရသာကောင်းတွေ ရှိပေမယ့်လို့ မြိန်မြိန်ရှက်ရှက် စားနိုင်ပါ့မလား၊ အဲဒီလို ဖျားနာပြီး ခံတွင်း ပျက်နေတဲ့သူမှာ ချိုတဲ့အရသာပေမယ့် ခါးနေတတ်တယ်။ အဲဒီလိုပဲ ဒေါသဖြစ်မိက ပြီးပြီးရွှင်ရွှင်နဲ့ ချမ်းသာနေတဲ့ သူပေမယ့် ဒေါသဖြစ်လာတဲ့အခါမှာ စိတ်ဟာ မချမ်းသာတော့ဘူး၊ ပျော်ရွှင်စရာအာရုံတွေ ရှိနေပေမယ့်လို့ စိတ်ဆိုးနေတဲ့အခါမှာ မပျော်ရွှင်နိုင်ဘူး၊ ဘယ်လိုအကျိုးရှိတဲ့ စကားကောင်းကို ပြောလာပေမယ့်လို့ အဲဒီ အဖိုးတန်စကားကိုလဲ လက်မခံနိုင်ဘူး၊ လူနှစ်ယောက် ရန်ဖြစ်နေတဲ့အခါ ဘေးက ဖြန်ဖြေပြီးပြောရင် အဲဒါကို လက်မခံနိုင်ဘူး၊ ဟိုဘက်က လိုက်သလိုလို ထင်ပြီး မုန်းတတ်တယ်။ အဲဒါဟာ ရောဂါကပ်တဲ့ သဘောပါပဲ။ နောက်ပြီးတော့ ကူးစက်တတ်တဲ့ ရောဂါ၊ နူနာရောဂါတို့ စွဲကပ်နေတဲ့ လူ အနီးအပါးကို မကပ်ချင်ကြသလိုပဲ၊ ဒေါသဖြစ်နေတဲ့သူ၊ ဒေါသကြီးတဲ့သူရဲ့ အနီးအပါးလဲ မကပ်ချင်ကြဘူး၊ ဒါကြောင့် စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုးတဲ့ ဗျာပါဒ ဒေါသဟာ အနာရောဂါစွဲကပ်တာနှင့် တူပါတယ်တဲ့။ ဒေါသ ကိုတော့ တရားအားမထုတ်ဘဲ အလွတ်နေတဲ့သူတွေလဲ ပယ်နိုင်ရင် အကျိုးများပါတယ်။ ယခု လောကမှာ မိတ်ဆွေ

အချင်းချင်း၊ အိမ်သူအိမ်သားအချင်းချင်း မိတ်ပျက်ကြ၊ကွဲပြားကြတာတွေဟာ ဒီဒေါသကို မထိန်းသိမ်းနိုင် လို့ပဲ။ ဒါကြောင့် ဒီဒေါသကိုတော့ ဖြစ်ပေါ်လာရင် ဆင်ခြင်ပြီးတော့ဖြစ်စေ၊ ရှုမှတ်ပြီးတော့ဖြစ်စေ အမြန်ဖယ်လိုက်ကြရမယ် သတိပဋ္ဌာန် ရှုမှတ် နည်း ရထားတဲ့သူတွေမှာတော့ ပယ်ဖို့ရာ လွယ်ပါတယ်။ စိတ်ဆိုးတယ်၊ စိတ်ဆိုးတယ်စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်ပြီး ပယ်လိုက်ရုံပဲ။ ခေါင်းကိုက်ပျောက်ဆေးကို ဆောင်ထားတဲ့ သူမှာ ခေါင်းကိုက်တဲ့အခါ အိတ်ထဲကဆေးကလေးကို ထုတ်ပြီးစားလိုက်ရင် ချက်ခြင်းသက်သာ ပျောက်ကင်း သွားသလိုပဲ ရှုမှတ်လိုက်ရင် ချက်ခြင်း ပျောက်ကင်းသွားတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို စိတ်ဆိုးပြေသွားတဲ့ အခါကျမှ ပြောသင့်တာကို ချို့ချို့သာသာ ပြောရတယ်။ အဲဒီလို ဒေါသပယ်ပြီးမှ ပြောသင့်တာကို ပြောရင် မိတ်မပျက်ခြင်း၊ မကွဲပြား ခြင်းအစရှိသော အကျိုးကျေးဇူးတွေကို လက်ငင်းပဲ ခံစားရပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီလို ရှုမှတ်ပြီး၊ ဒေါသကိုပယ်ဖို့ရာ ဘုန်းကြီးက အထူးသတိပေးပါတယ်။ အဲဒီ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလဲ “စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုး ရောဂါမျိုး၊ နှိမ်ချိုးပယ်ဖျောက်လေ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီ ထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

စိတ်ပျက်စိတ်ဆိုး၊ ရောဂါမျိုး၊ နှိမ်ချိုးပယ်ဖျောက်လေ။

၃။ ထိနမိဒ္ဓ နိဝရဏ

ထိနမိဒ္ဓဆိုတာ ထိုင်းမှိုင်း ပျင်းရိမှုပဲ။ ဒါနမူ ဝေယျာဝစ္စအမူ အစရှိတဲ့ ကိုသိုလ်ကောင်းမှုတရားမှာပျင်းတာ ထိနမိဒ္ဓပဲ။ ဘုရားမရှိခိုးချင်တာ တရားမနာချင်တာ ထိနမိဒ္ဓပဲ။ တရားအားထုတ်ရမှာ ပျင်းတာ ထိနမိဒ္ဓပဲ။ ဒီထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိမှုက အချုပ်ကျ နေတာနဲ့ တူပါတယ်တဲ့။ တူပုံကတော့ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် အချုပ်ခံနေရတဲ့သူ၊ ထောင်ကျနေတဲ့ သူဟာ အပြင်ဘက်က ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲတွေကို ကြည့်ခွင့်မရဘူး။ သူများက ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲ ကောင်းကြောင်းကို ပြောပေမယ့် သူကိုယ်တိုင် မကြည့်ရတဲ့ အတွက် ပွဲအရသာကို မခံစားရဘူး။ အဲဒါလိုပဲ ပျင်းတဲ့သူက တရားအားမထုတ်ဘူး တရားကိုလဲ မနာဘူး။ ဒါကြောင့် တရားနာရတဲ့ သူက တရားကောင်းကြောင်း ပြောပေမယ့် သူ့မှာ တရားအရသာမပေးဘူး။ တရားအားထုတ်ပြီး တရားအရသာ တွေ့လာတဲ့သူက ဝမ်းမြောက်စရာတရား အရသာတွေကို ပြောပေမယ့် သူ့မှာ တရားအရသာမပေါ်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုလျှင် သူက ပျင်းလို့ တရားမနာဘဲ တရားအားမထုတ်ဘဲ နေတဲ့အတွက်ကြောင့်ပါပဲ။ အချုပ်ထဲ ရောက်နေတာနဲ့ တကယ့်ကို တူပါတယ်။ ဒါကြောင့် တရားနာရမှာ ပျင်းရင်၊ တရားအားထုတ်ရမှာ ပျင်းရင်၊ အားထုတ်နေရင်း ပျင်းလာရင် အချုပ်အနှောင် မိတာပဲလို့ နှလုံးသွင်းပြီး အဲဒီပျင်းရိမှု ထိနမိဒ္ဓကို ယ်ရမယ်။ အဲဒါကို ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိ ချုပ်နှောင်မီး မှတ်သိပယ်ဖျောက်လေ” လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိ၊ ချုပ်နှောင်မီး၊ မှတ်သိပယ်ဖျောက်လေ။

၄။ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ နိဝရဏ

ဥဒ္ဓစ္စဆိုတာ-စိတ်ပျံ့လွင့်တာပဲ။ ကုက္ကုစ္စဆိုတာ စိတ်ပူပန်တာပဲ။ ပြောမှား ပြုမှားမိခဲ့တာကို အကြောင်းပြုပြီးတော့ နောင်တ ပူပန်နေတဲ့ သဘောပေါ့။ အဲဒီ ဥဒ္ဓစ္စ-ကုက္ကုစ္စဟာ သူ့ကျွန်ခံနေရတာနဲ့ တူပါတယ်တဲ့။ တူပုံကတော့ ရှေးခေတ်တုန်း က ကျွန်ဆိုတာရှိခဲ့တယ်။ တချို့မှာဆိုရင် ငွေသုံးလေးဆယ်လောက်ကို အကြွေးမဆပ်နိုင်တာနဲ့ ကြွေးရှင်က အဲဒီလူကို ကျွန် အဖြစ်နဲ့ သိမ်းယူတယ်။ ကျွန်ဆိုတာ အရှင်ခိုင်းတာကို လုပ်ရတယ်။ ထားရာမှာနေရတယ်။ ပေးသမျှကိုသာ စားသုံးရတယ်။ ကိုယ့်သဘောနဲ့ သွားလိုရာမသွားနိုင်ဘူး။ အကျိုးစီးပွားဖြစ်အောင်လဲ လုပ်ခွင့်မရှိဘူး။အဲဒီကျွန်ကမ္မေးတဲ့ သားသမီးတွေလဲ အိမ်ပေါက်ကျွန် ဖြစ်ရတယ်။ အလွန် နစ်နာပါတယ်။ အဲဒီကျွန်မှာ သူ့အခွင့်အရေး ဘာမှမရှိသလိုပဲ တရားအားထုတ်နေတဲ့ သူမှာလဲ စိတ်ပျံ့လွင့်နေရင် စိတ်ပူပန်နေရင် သမာဓိကို မရနိုင်ဘူး။ ဉာဏ်ပညာဖြစ်ဖို့ကတော့ သာပြီးဝေးတာပဲ။ ဒါကြောင့် ရှုမှတ်နေရင်း စိတ်ပျံ့လွင့်ရင် စိတ်ပူပန်မှု ဖြစ်ပေါ်လာရင် ကျွန်ခံတာနဲ့တူတယ်လို့ နှလုံးသွင်းပြီးတော့ ရှုမှတ်ပယ်ရမယ်။ အဲဒါကို “ပျံ့လွင့်ပူပန်၊ သူ့ကျွန်ခံ၊ အမြန်ပယ်ဖျောက်လေ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ပျံ့လွင့်ပူပန်၊ သူ့ ကျွန်ခံ၊ အမြန်ပယ်ဖျောက်လေ။

၅။ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ

ယခုဝိစိကိစ္ဆာ နိဝရဏကို ပြောရမယ်။ ဝိစိကိစ္ဆာဆိုတာ ယုံမှားမှုပဲ။ ဒါပေမယ့် လောကရေးရာနဲ့စပ်ပြီး ယုံမှားတာကို တော့ နိဝရဏလို့ မဆိုရဘူး။ ဒီလမ်းကသွားရင် ဈေးရောက်မလား၊ ဒီအမည်ဟာ ဒီလူရဲ့အမည် ဟုတ်ရဲ့လေလား စသည်ဖြင့် ဒီလို လောကရေးရာ ယုံမှားမှုကတော့ နိဝရဏ ဝိစိကိစ္ဆာမဟုတ်ဘူး။ အကုသိုလ်လိုလဲ မုချအားဖြင့် မဆိုနိုင်ဘူး။ သမထ ဝိပဿနာ တရားနဲ့စပ်တဲ့ ယုံမှားမှုက နိဝရဏ ဝိစိကိစ္ဆာ မည်တယ်။ ပထဝီ ပထဝီ-မြေ မြေလို့ ရှုနေရုံနဲ့ ဈာန်ရတယ် ဆိုတာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါ့မလား၊ အသက်ရှူလေကို ရှုနေရုံနဲ့ ဈာန်ရတယ်ဆိုတာ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့မလား စသည်ဖြင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း နှင့်စပ်ပြီး ယုံမှားတွေးတောတာဟာ နိဝရဏ ဝိစိကိစ္ဆာပဲ။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်နေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အဲဒီလို ယုံမှား တွေးတောနေရင် သမာဓိမဖြစ်နိုင်ဘူး။ သွားရင် သွားတယ်၊ ရပ်ရင် ရပ်တယ်၊ ထိုင်ရင် ထိုင်တယ်၊ စသည်ဖြင့် ရှုနေရုံနဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့မလား စသည်ဖြင့် ယုံမှားတွေးတောတာဟာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စပ်ပြီး ဖြစ်တဲ့ နိဝရဏဝိစိကိစ္ဆာပဲ။ အဲဒီလို တွေးတောဝေဖန်နေရင် ဝိပဿနာ သမာဓိတောင် မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်ဖို့ ကတော့ သာပြီးဝေးတာပဲ။ ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်နေရင်း “ဒီလိုရှုနေရုံနဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့ မလား၊ ဆရာပြောတာက မှန်မှ မှန်ပါ့မလား၊ ဒီအတိုင်း အားထုတ်ပြီးတော့ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရကြရတယ် ဆိုတာလဲ မှန်မှမှန်ပါ့မလား” စသည်ဖြင့် စဉ်းစားမိရင် “စဉ်းစားတယ် ယုံမှားတယ်” စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်ပြီး ပယ်မယ်၊ မပယ်ရင် ခရီးသွားတဲ့လူ လမ်းနှစ်ခွ ရောက်နေတာနဲ့ တူပါတယ်တဲ့၊ တူပုံကတော့ လူတစ်ယောက်ဟာ ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်ရန်အတွက် ငွေထုပ်နှင့်တကွ ခရီးထွက်သွားတယ်ဆိုပါတော့၊ လူယက်ချင်တဲ့ လူဆိုးတွေကလဲ လက်နက်စွဲကိုင်ပြီး အဲဒီ လူနောက် လိုက်လာကြတယ်။ ရဲအစောင့်အရှောက်တွေ ဝေးတဲ့နေရာမှာ လူယက်ကြဖို့ပဲ။ အဲဒီလို နောက်မှ လူဆိုးတွေ လိုက်လာတာကို သိရရင်ရှေ့က သွားနေတဲ့ငွေထုပ်နဲ့ လူဟာမကြောက်ပေဘူးလား၊ ဒကာကြွယ်၊ (အလွန်ကြောက်မှာပါ ဘုရား၊ ကြောက်တော့ ခပ်မြန်မြန် သွားရလိမ့်မယ်၊ ပြေးတန်ရင် ပြေးရလိမ့်မယ်၊ အဲဒီလို အရေးတကြီး မြန်မြန်သွားနေတုန်းမှာ ကံမကောင်း အကြောင်း မသင့်ချင်တော့ လမ်းနှစ်ခွကို တွေ့ပါရောတဲ့၊ အဲဒီလို လမ်းနှစ်ခွကို တွေ့ရတဲ့ အခါမှာ လက်ယာဘက်လမ်း လိုက်ရရင် ကောင်းမလား၊ လက်ဝဲဘက် လမ်းလိုက်ရရင် ကောင်းမလားလို့ ချိတ်ချတဲ့ စဉ်းစားနေပါသတဲ့၊ အဲဒီလို စဉ်းစားပြီး ရပ်တန့်နေတာနဲ့ နောက်ကလိုက်လာတဲ့ လူဆိုးတွေက မိလာတယ်၊ ပစ္စည်းကိုလဲယူ လူကိုလဲ သတ်ကြပါတယ်တဲ့ ဒကာ ကြွယ်ရ၊ အဲဒီဥပမာလိုပဲ ရှုမှတ်နေရင်း ရှုမှတ်မှုကို ရပ်နားပြီး ဟုတ်မှဟုတ်ပါ့မလားလို့ စဉ်းစားဝေဖန်နေတဲ့ ယောဂီမှာ အဲဒီ အခိုက်၌ မောဟအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတွေ ဖြစ်တယ်၊ အဲဒီ အကုသိုလ်မှဆက်ပြီး အကုသိုလ်ကုသိုလ်ကံတွေ ဖြစ်တယ်၊ အဲဒီကံတွေကြောင့် ဘဝအသစ်တွေဖြစ်ရမယ်၊ ဖြစ်ရာဘဝတိုင်းမှာ အိုရ နာရ သေရမယ်၊ အဲဒါတွေဟာ စဉ်းစား ဝေဖန်ပြီး ယုံမှားမှုဖြစ်နေတဲ့အတွက်ကြောင့်ပဲ၊ ဒါကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက အဲဒီ စဉ်းစားဝေဖန်မှုဆိုတဲ့ ယုံမှားကို လမ်းနှစ်ခွနှင့် တူတယ်လို့ ဟောတော်မူတာပဲ။ အဲဒီ အနက်ကို ဘုန်းကြီးက “ယုံမှားဒွိဟ၊ လမ်းနှစ်ခွတွေက ပယ်ပျောက်လေ” လို့ ဆောင်ပုဒ် စီထားတယ်၊ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ယုံမှားဒွိဟ၊ လမ်းနှစ်ခွ၊ တွေ့ကပယ်ဖျောက်လေ။

ယခု ပြောခဲ့တာဟာ နိဝရဏ ငါးပါးစုံသွားပြီ၊ အဲဒီ နိဝရဏ ငါးပါးကို ပယ်လို့ အဲဒီနိဝရဏတွေ ကင်းစင်တဲ့ အခါကျတော့ ရှုမှတ်တဲ့ စိတ်ချည်း စင်ကြယ်နေတယ်၊ ရှေ့စိတ်လဲ မှတ်စိတ်၊ နောက်စိတ်လဲ မှတ်စိတ်၊ သူ့နောက်က စိတ်လဲ မှတ်စိတ်-ဒီလို မှတ်စိတ်ချည်း စင်ကြယ်နေတယ်၊ အဲဒီလို နိဝရဏ ကင်းပြီး စိတ်စင်ကြယ်နေတာကို စိတ္တဝိသုဒ္ဓါခေါ်တယ် ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒီလို စိတ်စင်ကြယ်နေတဲ့ အခိုက်မှာ ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း မှတ်သိရတဲ့ အာရုံရပ်နဲ့ မှတ်သိတဲ့ စိတ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားပြီး သိတယ်၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုးကိုလဲ ပိုင်းခြားပြီး သိတယ်၊ အဖြစ်အပျက်ကိုလဲ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိတယ်၊ ဒါက ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အမှတ်ကောင်းနေတဲ့အခါ သိပုံပဲ၊ ဒါပေမယ့် အမှတ်မကောင်းတဲ့ အခါမှာတော့ အဲဒီလို သဘောမှန်ကို မသိနိုင်ဘဲ ရှိနေတတ်တယ်၊ ကာမတ္တန္တအစရှိတဲ့ နိဝရဏတွေက အားကောင်းနေလို့ အဲဒီ နိဝရဏတွေကိုနိုင်အောင် မမှတ်နိုင်တဲ့ အတွက် အမှတ်အသိမကောင်းဘဲ ဖြစ်နေတာပါပဲ။

သောတာပန်မှာတော့ မနိုင်တာမရှိ

သောတာပန် အရိယာတော့ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာဆိုတဲ့ နီဝရဏကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီး ဖြစ်နေတယ်။ ကျန်တဲ့ နီဝရဏတွေကိုလဲ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ပယ်ပြီး ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ပလိဗောဓ-ကြောင့်ကြစရာမရှိဘဲ ဆိတ်ငြိမ်ရာ ဝင်ပြီး ရှုမှတ်နေရင်း ကာမစ္ဆန္ဒ အစရှိတဲ့ အဲဒီကျန်တဲ့ နီဝရဏတွေလဲ မကြာခင်ဘဲ ဝိက္ခမ္မနပဟာန်အလိုအားဖြင့် ကွာကင်းသွားတယ်။ ဒါကြောင့် ဖြစ်တိုင်း ပျက်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တွေကို အကုန်လုံးလိုက်ပြီး ရှုမှတ်နိုင်တယ်။ အဖြစ်အပျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောမှန်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရတယ်။ မသိနိုင်အောင် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်တဲ့ နီဝရဏပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာရယ်လို့ မရှိ၊ ဒါကြောင့် ဒီလိုဆက်ပြီး ဟောတော်မူပါတယ်။

သော-ထိုသို့ ဆိတ်ငြိမ်ရာကပ်၍ ရှုဆင်ခြင်ကြည့်သော ထိုသောတာပန်ရဟန်း သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဧဝံ ပဇာနာတိ-ဤသို့ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေသည်။ ယေန-အကြင် နီဝရဏပရိယုဋ္ဌာန်ဖြင့်၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော-ရှေ့နောက် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထကြွဖြစ်ပေါ်ကာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသည့်စိတ် ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဝါ-လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောကြောင့်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနေယျံ နပဿေယျံ-ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ မသိမမြင်နိုင်ဘဲ ရှိရာ၏။ တံ-ပရိယုဋ္ဌာန်-ထိုသို့သော ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာသည်၊ မေ-ငါ၏၊ အဇ္ဈတ္တံ-ကိုယ်ထဲ၌၊ အပ္ပဟိန္နံ-မပယ်ရသေးဘဲ မကင်းသေးဘဲ၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပြီ၊ သစ္စာနံ ဗောဓာယ-သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိရန်အတွက်၊ မေ မာနသံ-ငါ၏စိတ်ကို သုပ္ပဏိဟိ တံ-ကောင်းစွာထားအပ်ပေပြီ-ကောင်းစွာထားပြီး ဖြစ်ပေပြီ၊ ဣသိ ပဇာနာတိ-ဤသို့ သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေ၏-လို့ ဟောတော်မူပါ တယ်။

ဆိုလိုရင်း အတိုချုပ်ကတော့ တောအရပ် သစ်ပင်အောက် လူဆိတ်သော ကျောင်းဆိုတဲ့ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်သုံးခု ထဲက တစ်ခုခုသော အရပ်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရှုမြဲရှုမှတ် ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ရုပ်နာမ် အဖြစ်အပျက် သဘောမှန်ကို မသိနိုင် အောင် ပြင်းထန်စွာဖြစ်တဲ့ နီဝရဏပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာကို မတွေ့ရဘူး၊ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန်ဟူသမျှကို ရှုမှတ်ပြီး ပယ်နိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် စိတ်စင်ကြယ်ပြီး အဖြစ်အပျက်သဘောမှန်ကို သိလျက်သိလျက် အမှတ်ကောင်းနေတယ်။ ဒါကြောင့် သဘောမှန်ကို မသိနိုင်အောင် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်တတ်တဲ့ ပရိသဘောမှန်ကို မသိနိုင်အောင် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်တတ်တဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာဟာ ငါ့သန္တာန်မှာ မရှိတော့ဘူးလို့ သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်တယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။ အဲဒါကို ဘုန်းကြီးက အတိုချုပ်မှတ် ဖို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။ “ဆိတ်ငြိမ်ရာတွင်၊ ချဉ်းကပ်စင်၍၊ ဆင်ခြင်ရှုကြည့်၊ ဖြစ်ပျက်မိ၊ အသိရှင်းသည်သာ။ ။ယထာဘူတ၊ မသိရအောင်၊ ထကြွလွှမ်းမိုး ကိလေဆိုး ဖြစ်ရိုးမရှိပါ”တဲ့။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ပထမပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

ဆိတ်ငြိမ်ရာတွင်၊ ချဉ်းကပ်စင်၍၊ ဆင်ခြင်ရှုကြည့်၊
ဖြစ်ပျက်မိ၊ အသိရှင်းသည်သာ။

ယထာဘူတ၊ မသိရအောင်၊ ထကြွလွှမ်းမိုး၊
ကိလေဆိုး ဖြစ်ရိုးမရှိပါ။
-ဤသို့သိရ-ပထမ-ပစ္စဝေက္ခဏာ။

ဆိတ်ငြိမ်ရာ ချဉ်းကပ်ပြီး ဒွါရ ၆-ပါးက ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်တွေကို ရှုမှတ်ကြည့်လျှင် အဖြစ်အပျက် သဘောမှန်ကို ရှင်းလင်းစွာ သိရပါလိမ့်မယ်။ အမှန်အတိုင်း မသိရအောင် ဖြစ်ပေါ်ပြီး နှောင့်ယှက်တဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန်ကိလေသာကို မတွေ့ရဘဲ ရှိပါလိမ့်မယ်တဲ့။ အဲဒီလို ဆင်ခြင်ပြီး သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်တာကို ပထမ ပဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်လို့ ခေါ်တယ်။ ဒါကြောင့်-

ဣဒံ-ဤဆင်ခြင်ဉာဏ်သည်၊ အဿ အဓိကတံ-ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ရသော၊ ပဌမံဉာဏံ-ပဌမ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပေ၏။ အရိယံ လောကုတ္တရံ-လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဉာဏ်ပေတည်း။ အသာဓာ ရဏံ ပုထုဇ္ဇနေဟိ-ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မဆိုင်သော ဉာဏ်ပေတည်း-လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။ ဒီဉာဏ်ဟာ လောကုတ္တရာ အရိယမဂ် ရပြီးဖြစ်တဲ့ အရိယာသန္တာန်မှာ ဖြစ်တယ်။ ပုထုဇဉ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ရိုးမရှိဘူး။ ဒါကြောင့် ဒီဉာဏ်ကိုရရင် အောက်ထစ်ဆုံး အားဖြင့် သောတာပန်ဖြစ်ပြီလို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်ဆုံးအပိုဒ်အတွက် “ဤသို့သိရ၊ ပထမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆောင်ပုဒ် စီထားပါတယ်။ အဲဒါကို ရှေး ၂-ပုဒ်နှင့် ပေါင်းပြီး ဆိုရမယ်။

ဆိတ်ငြိမ်ရာတွင်၊ ချဉ်းကပ်ဝင်၍၊ ဆင်ခြင် ရှုကြည့်
ဖြစ်ပျက်မိ၊ အသိရှင်းသည်သာ။

ယထာဘူတ၊ မသိရအောင်၊ ထကြွလွှမ်းမိုး၊ ကိလေဆိုး
ဖြစ်ရိုးမရှိပါ။

အဲဒါဟာ မိမိကိုယ်ကို သောတာပန် ဖြစ်ပြီလို့ ယူဆထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ စုံစမ်းစမ်းသပ်ကြည့်ဖို့ ပထမပစ္စဝေက္ခဏာ နည်းပဲ။ အဲဒီနည်းအတိုင်း ဆိတ်ငြိမ်ရာကပ်ပြီး ဒွါရ ၆-ပါးက ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ရုပ်နာမ်တွေကို ရှုမှတ်ပြီး စမ်းသပ်ကြည့်နိုင် ပါတယ်။ တကယ်သောတာပန် ဟုတ်ရင်တော့ ရှုမှတ်ပြီး မပယ်နိုင်တဲ့ နီဝရဏပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာကို မတွေ့ရဘဲ ရှုမှတ်တဲ့ စိတ်ချည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်နေတာကို တွေ့ရပေလိမ့်မယ်။ အဲဒီအခါမှာ “သမာဟိတော-စိတ်တည်ကြည်သော သူသည်။ ယထာ-ဘူတံ-ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ-သိ၏”လို့ ဟောထားတဲ့ စကားတော်နှင့်အညီ ရှုမိတဲ့ ရုပ်နာမ် သဘောတရား တွေကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ပြတ်ပြတ်သားသား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရပါလိမ့်မယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အဝေးကအာရုံကို ပကတိ မျက်စိဖြင့် ကောင်းကောင်း မမြင်ရပေမယ့် မှန်ပြောင်းနဲ့ ကြည့်လိုက်ရင် ပီပီသသကြီး မြင်ရသလိုပင် သမာဓိ မှန်ပြောင်း၏ အစွမ်းကြောင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သိရပါလိမ့်မယ်။ ရှုမှတ်ဆဲမှာပဲ ရှုမိတဲ့အာရုံရော ရှုသိတဲ့စိတ်ရော ပျက်ပျက် သွားတာကို တွေ့ပြီး အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသဘောကို မှန်ကန်စွာ သိရပါလိမ့်မယ်။ မရှုမသိနိုင်အောင် တားမြစ်တဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန် စိတ်ကူးကို မတွေ့ရဘဲ ရှိပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို သိမြင်ရရင် သောတာပန် အစစ်ဖြစ်ပြီလို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ အကယ်၍ စိတ်အေး လက်အေးနဲ့ ရှုမှတ်ကြည့်တဲ့အခါမှာ စိတ်ကူးတွေက များလွန်းလို့ မရနိုင်ဘူး၊ အဖြစ်အပျက်ကို မသိရဘူးဆိုရင်တော့ ဒီပထမ ပစ္စဝေက္ခဏာနှင့် မညီသေးဘူးလို့ မှတ်ရမှာပဲ ဒကာကြွယ်ရ၊ ကဲဒုတိယပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောကြစို့။

၂။ ဒုတိယ ပစ္စဝေက္ခဏာ

ပုနစ ပရံ ဘိက္ခဝေ အရိယသာဝကော ဣတိပဋိ သဉ္ဇိက္ခတိ
‘ဣမံ နုခေါ အဟံ ဒိဋ္ဌိ’ အာသေဝန္တော ဘာဝန္တော ဗဟုလီကရောန္တော
လဘာမိ ပစ္စတ္တံ သမထံ လဘာမိ ပစ္စတ္တံ နိဗ္ဗုတိန္တိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ပုန စ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်ပါးသော ဆင်ခြင်ပုံကား၊ အရိယသာဝကော-အရိယာ တပည့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣတိပိ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ-ဤပုံ ဤနည်းဖြင့် ရှုဆင်ခြင် ကြည့်လေ သည်၊ (ရှုဆင်ခြင်ပုံကတော့) ဣမံ ဒိဋ္ဌိ-ဤအသိအမြင်ကို၊ အာသေဝန္တော ဘာဝန္တော-မှီဝဲလျက် ပွားစေလျက်၊ ဗဟုလီ ကရောန္တော-အကြိမ်များစွာ ပြုနေသော၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပစ္စတ္တံ သမထံ-မိမိ၏ စိတ်၌ နီဝရဏကို ငြိမ်းစေတတ်သော သမာဓိကို၊ လဘာမိ နုခေါ-ရပါ၏လော၊ ပစ္စတ္တံနိဗ္ဗုတိ-မိမိ၏စိတ်၌ ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်းကို လဘာမိ နုခေါ-ရပါ၏လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ရှုဆင်ခြင်ကြည့်လေသည်။

သောတာပန် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်မှာ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို တွေ့မြင်ပြီးတော့ ရုပ်နာမ်တရားတွေကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သဘောမျှပဲလို့ သိတဲ့ အသိအမြင်ဟာ ခိုင်မြဲသွားတယ်။ ထပ်ခါ ထပ်ခါ ရှုမှတ်နေတိုင်း အဲဒီ မဂ်အသိအမြင်ကို မှီဝဲပွားများ နေသည် မည်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီလို ရှုမှတ်ပြီး မှီဝဲပွားများနေတဲ့အတွက် ကိလေသာ ငြိမ်းမှု ရ-မရ ဆင်ခြင်ကြည့် ပါတယ်။ အဲဒီ ဆင်ခြင်ပုံထဲမှာ မိမိစိတ်၌ နီဝရဏကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်တဲ့ သမာဓိကို ရပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်တာက ရှုမှတ်နေစဉ်မှာ စိတ်ကူးကြံစည်မှု ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေကို ငြိမ်းစေနိုင်အောင် သမာဓိ ကောင်းပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်တာ ပဲ။ အရိယမဂ် မရခင်ကဆိုရင် အဲဒီလို အပြင်ထွက်တဲ့ စိတ်ကူးတွေကို မပယ်နိုင်တဲ့အခါလဲ ရှိခဲ့တယ်။ ယခု အဲဒီလို ပရိယုဋ္ဌာန် စိတ်ကူးတွေကို ဝေးကွာနေအောင် ပယ်နိုင်ရဲ့လား၊ အဲဒီလို ခွါနိုင်တဲ့ သမာဓိကို ရရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်တာပါပဲ။ နောက်ပြီးတော့ မိမိစိတ်၌ ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်းကို ရပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်တာကတော့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသော ကင်းငြိမ်သင့်တဲ့ ကိလေသာ တွေ ကင်းငြိမ်းပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်တာပါပဲ။ အဲဒီလို ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ ပရိယုဋ္ဌာန် အကြမ်းစား ကိလေသာတွေလဲ ရှုမှတ်မှုသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေးကွာပြီး ငြိမ်းနေတာကို တွေ့ရတယ်။ အနုသယဆိုတဲ့ အနုစားကိလေသာတွေလဲ ငြိမ်းတန် သမျှ ငြိမ်းနေတာကို တွေ့ရတယ်။ အဲဒီလို တွေ့ရပုံကို မြတ်စွာဘုရားက ဒီလိုဟောထားပါတယ်။

သော ဧဝံ ပဇာနာတိ “ဣမံခေါ အဟံ ဒိဋ္ဌိ အာသေဝန္တော
ဘာဝန္တော ဗဟုလီ ကရောန္တော လဘာမိ ပစ္စတ္တံ သမထံ၊ လဘာမိ
ပစ္စတ္တံ နိဗ္ဗုတိန္တိ။

သော-ထိုသို့ ဆင်ခြင်ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ-ပဇာနာတိ-ဤသို့ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်လေသည်။ ဣမံ ဒိဋ္ဌိ-ဤ အသိအမြင်ကို၊ အာသေဝန္တော ဘာဝန္တော-မှီဝဲလျက် ပွားစေလျက် ဗဟုလီ ကရောန္တော-အကြိမ်များစွာ ပြုနေသော၊ အဟံ- ငါသည်၊ ပစ္စတ္တံ သမထံ-မိမိစိတ်၌ နီဝရဏကို ငြိမ်းစေနိုင်သော သမာဓိကို၊ လဘာမိ ရပါပေ၏၊ ပစ္စတ္တံ နိဗ္ဗုတိ-မိမိစိတ်၌ ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်းကို၊ လဘာမိ-ရပါပေ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေ၏။

ဗလိဗောဓေရှိဘဲ စိတ်အေးချမ်းသာစွာဖြင့် ရှုမြဲ ရှုမှတ်ကြည့်သောအခါ ကာမအလိုဆန္ဒ အစရှိသော ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာတွေ၊ အပြင်ထွက်တဲ့စိတ်ကူးတွေ ငြိမ်းနေတာ၊ ကင်းကွာနေတာကို တွေ့ရတဲ့အတွက် မိမိစိတ်၌ နီဝရဏကို ငြိမ်းစေတတ်သော သမာဓိကို ရပါပေတယ်လို့ သိရတယ်။ ဆိုလိုရင်းကတော့ အပြင်ကိုထွက်သွားတတ်တဲ့ စိတ်ကူးတွေ ကင်းကွာနေအောင် ရှုမှု သမာဓိကောင်းနေတယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။ ဒါကြောင့် သောတာပန်အစစ်အမှန် ဖြစ်ရင် ပလိဗောဓ မပြတ်စွဲနေတဲ့အခါ ရှုမှတ်ကြည့်ရင် အများအားဖြင့် အပြင်ထွက်တဲ့ စိတ်ကူးတွေနည်းပါးပြီး အမှတ်ကောင်းနေတယ်။ ဒါပါပဲ။ နိဗ္ဗုတိ-အရအနုသယကိလေသာ ငြိမ်းပုံကတော့ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ရုပ်နာမ်သဘောတရား အကြောင်း လုံးဝမသိရင် ကိုယ်ထဲမှာ အသက်ရှင်နေတဲ့ အကောင်ဟာ ရှိသလိုလိုထင်နေတတ်တယ်။ စဉ်းစားနေတာကိုပင် ငါပဲလို့ ထင်နေတတ်တယ်။ သောတာပန်မှာ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ကြည့်လိုက်ရင် မပြတ်ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ ရုပ်နာမ်သဘောမျှလို့သာ သိရတယ်။ အသက်ရှင် နေတဲ့ အကောင်ဆိုတာ မရှိဘူးလို့သာ သိရတယ်။ ရှုမှတ်ကြည့်တဲ့အခါမှာတော့ ရုပ်နာမ်သဘောမျှသာ ဖြစ်ကြောင်း အသက် ကောင်ရယ်လို့ မရှိကြောင်း သာပြီးတောင် ထင်ရှားသေးတယ်။ အဲဒီလိုသိပုံကို ရည်ပြီးတော့ “ရုပ်နာမ်အစု၊ ငါကောင်ဟု၊ ထင်မှုမရှိပါ”လို့ ဆောင်ပုဒ်၌ စီထားတယ်။ သောတာပန်မှာ ပုထုဇဉ်များလို “ရုပ်နာမ်အစုဆို ငါကောင်”လို့ ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှု မရှိဘူး။ ဒါကြောင့် ငါကောင်လို့ ထင်မှတ်တဲ့ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိကင်းနေကြောင်း ထင်ရှားသိရတယ်။ ဘုရား၊ တရား သံဃာ အကျင့်သိက္ခာနှင့် စပ်ပြီးတော့ ယုံမှားမှုကင်းနေကြောင်းလဲ ထင်ရှားသိရတယ်။ အလေ့အကျင့် တစ်စုံတစ်ခုပြုရုံနဲ့ သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲ လွတ်မြောက်နိုင်တယ်လို့ ယုံကြည်ယူဆတဲ့ သီလဗ္ဗတပရာမာသလဲ ကင်းနေကြောင်း ထင်ရှား သိရတယ်။ အဲဒါကို ရည်ပြီးတော့ “သစ္စာမမြင်၊ မဂ္ဂင်မပါ၊ လေ့ကျင့်ခါဖြင့်၊ ချမ်းသာမြဲမည် မယုံကြည်၊ ကုန်ပြီ သီလဗ္ဗတာ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထား တယ်။ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်အောင်လဲ အားမထုတ်ရဘဲ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ခြင်းလဲ မရှိပဲ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ပွားစေ ခြင်းလဲ မရှိပါပဲ၊ အလေ့အကျင့်တစ်ကို ပြုရုံမျှဖြင့် ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်တယ်။ အမြဲတမ်း ချမ်းသာသွားတယ်လို့ ယုံကြည် ယူဆတာကို သီလဗ္ဗတပရာမာသ ခေါ်တယ်။ အဲဒါက ဘယ်လိုဟာလဲဆိုရင် ဂင်္ဂါမြစ်ရေချိုးရုံနဲ့ မကောင်းမှုတွေ ကင်းပျောက် သွားတယ်လို့ ယူဆတာ၊ သတ္တဝါတွေကို သတ်ပြီး ယဇ်ပူဇော်ရုံနဲ့ မကောင်းမှုတွေ ကင်းပျောက် သွားတယ်လို့ ယူဆတာ မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် လုပ်လို့ အကုသိုလ်ကံတွေ ကုန်သွားတယ်လို့ ယူဆတာ၊ နတ်၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာကောင်းကင်ဘုံက ဘုရားများကို ကိုးကွယ်နေရုံ အရှိအသေပြုနေရုံနဲ့ သေပြီးတဲ့နောက် ကောင်းကင်ဘုံရောက်ပြီး အမြဲတမ်း ချမ်းသာသွားတယ်လို့ ယူဆတာ၊ ဘာမျှ မလုပ်ဘဲ မိမိစိတ်ကို အငြိမ်းအအေးရုံနဲ့ နိဗ္ဗာန်ရောက်တယ်လို့ ယုံကြည် ယူဆတာ၊ ဒီလို ယုံကြည်ယူဆတာ တွေဟာ သီလဗ္ဗတပရာမာသတွေ ပါပဲ။ သောတာပန်မှာတော့ “ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်တွေကို ရှုမှု ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ သဘောမှန်ကို ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိနိုင်တယ်။ အဲဒီလိုသိပြီးမှ အရိယမဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တွေ့ရတယ်။ အဲဒီလို နိဗ္ဗာန်ကို တွေ့ရမှ ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက် နိုင်တယ်” ဆိုတာကို ကိုယ်တိုင်တွေ့အားဖြင့် သိပြီး ဖြစ်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ရှုမှတ်မှု မဂ္ဂသစ္စာကို မပွားဘဲ အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့ရဘဲ တစ်စုံတစ်ခုသော အလေ့အကျင့်မျှဖြင့် ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်တယ်ဆိုတာကို လက်မခံနိုင်တော့ဘူး၊ မယုံကြည်နိုင်တော့ဘူး၊ အဲဒါဟာ သီလဗ္ဗတပရာမာသဒိဋ္ဌိ ကင်းတာပါပဲ။

ဒါကြောင့် သောတာပန်ဟာ ဆင်ခြင်ကြည့်ရင် မိမိသန္တာန်မှာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဆိုတဲ့ ကိလေသာသုံးပါး လုံးဝကင်းနေတာကို ထင်ရှားတွေ့ရတယ်။ သူတစ်ပါးအသက်ကို သတ်ခြင်း၊ ခိုးယူခြင်း အစရှိသော အပါယ်ကျလောက်တဲ့ မကောင်းမှု အကြမ်းတွေကို မပြုနိုင်အောင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ အကြမ်းတွေ လုံးဝကင်းစင်နေတာကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ ရှုမှတ်ကြည့်တဲ့အခါ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောမှန်ကို ထင်ရှားသိရတဲ့အတွက် မြဲတယ်၊ ချမ်းသာတယ် ငါကောင်ပဲလို့ စွဲလမ်းနိုင်တဲ့ မောဟ အစရှိသော အနုသယ ကိလေသာတွေ ကင်းကင်းသွားတာကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ အနုသယ ဆိုတာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တမျှပဲလို့ မသိရတဲ့ မြင်မှု၊ ကြားမှု စသည်ဆိုရင် တရားတွေကို နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တလို့ ထင်ပြီး ဖြစ်နိုင်တဲ့ ကိလေသာတွေပါ။ အဲဒီ အနုသယ ကိလေသာတွေဟာ ရှုပြီး “အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တမျှပဲလို့” သိရတဲ့အာရုံတိုင်းမှာ ဖြစ်ခွင့်မရဘဲ ကင်းငြိမ်း ကင်းငြိမ်းသွားတယ်။ အဲဒီ ကင်းငြိမ်းတာကို တဒဂ်အားဖြင့် နိဗ္ဗုတိ-ငြိမ်းမှုကို ဆိုရတယ်။ ဒါကြောင့် ရှုဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်က “ပစ္စတ္တံနိဗ္ဗုတိ မိမိစိတ်၌ ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်းကို၊ လဘာမိ-ရပါပေသည်”လို့ မြင်သိ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ဟောတော်မူတာပဲ။ အဲဒီ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဘုန်းကြီးက-

မဂ်သိပြီးဟန်၊ ဝိပဿဉာဏ် ဖန်ဖန်မှီဝဲကာ။

“အကြမ်း၊ အနု၊ ကိလေစု၊ ငြိမ်းမှုထင်ရှားရာ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။

မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြီးစီးခဲ့တဲ့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အသိအမြင် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အဖန်ဖန်မှီဝဲ လေ့ကျင့်ပြီး ရှုဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါ အကြမ်းစား ပရိယုဋ္ဌာန် ကိလေသာဆိုတဲ့ စိတ်ကူးကြံစည်မှုတွေ ကင်းငြိမ်းနေအောင် အမှတ်ကောင်း တဲ့ သမာဓိကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ အနုသယဆိုတဲ့ အနုစားကိလေသာတွေ ကင်းငြိမ်းတာကိုလဲ ထင်ရှား တွေ့ရတယ်လို့ ဆိုလို ပါတယ်။ အဲဒီလို ရှုဆင်ခြင်ပြီး သိမြင်ဆုံးဖြတ်တဲ့ ဉာဏ်ကို ဒုတိယပစ္စဝေက္ခဏာလို့ ဟောတော်မူပါတယ်။ ကဲ အဲဒီ ဆောင်ပုဒ် များကို ဆိုကြရမယ်။

ဒုတိယပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

မဂ်သိပြီးဟန်၊ ဝိပဿဉာဏ်။ ဖန်ဖန်မှီဝဲကာ။
အကြမ်းအနု၊ ကိလေစု၊ ငြိမ်းမှုထင်ရှားရာ။
ဤသို့သိရ၊ ဒုတိယ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ။

၃။ တတိယ ပစ္စဝေက္ခဏာ

ယခု တတိယ ပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောတော့မယ်။ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံကတော့-

ပုနစ ပရံ ဘိက္ခဝေ အရိယာ သာဝကော ဣတိ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ
“ယထာရူပါယာဟံ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော၊ အတ္ထိနုခေါ ဣတော
ဗဟိဒ္ဓါအညော သမဏော ဝါ ဗြဟ္မဏော ဝါ တထာရူပါယ ဒိဋ္ဌိယာ
သမန္နာဂတော”တိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ပုန စ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်ပါးသော ဆင်ခြင်ပုံကား၊ အရိယသာဝကော-အရိယာ တပည့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣတိ ပဋိသဉ္ဇိက္ခတိ-ဤပုံ ဤနည်းဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ကြည့်လေ သည်။ (ရှုဆင်ခြင်ပုံကတော့) အဟံ-ငါသည်၊ ယထာရူပါယ-အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ ဒိဋ္ဌိယာ-အသိအမြင်ဉာဏ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပေ၏၊ ဣတော ဖ-ဒွါရ၌ဖြစ်စိုက် ရပ်နာမ်ကို ရှု၍ သိရသော ဤဘုရားသာသနာတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ- အပြင်ပ၌၊ တထာရူပါယဒိဋ္ဌိယာ-ထိုသို့သော အသိအမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ သမဏော ဝါ-ရဟန်း သည်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မဏော ဝါ-သူမြတ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ နုခေါ ဣတိ-ရှိလေသလောဟူ၍ ရှုဆင်ခြင်ကြည့် ၏။

ဆိုလိုတာကတော့ သောတာပန် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ဒွါရ ဖ-ပါးက ဖြစ်ပေါ်တဲ့ ရပ်နာမ်သဘောတရားတွေကို ရှုပြီး ရပ်နာမ်ကိုလဲ ပိုင်းခြား သိခဲ့တယ်။ အကြောင်းအကျိုးမျှ ဆက်စပ်ဖြစ်နေပုံကိုလဲ သိခဲ့တယ်။ အဲဒီလို သိပြီးတော့ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ ရပ်နာမ်သင်္ခါရတွေ လုံးဝချုပ်ငြိမ်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုလဲ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် သိတယ်။ အဲဒီလို အသိမျိုးဟာ ဗုဒ္ဓ သာသနာတော်မှ အပြင်ဘက်က ရသေ့ရဟန်းများမှာ ရှိလေသလားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါတယ်တဲ့။ အဲဒီလို ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့ အခါ သော-ထိုသို့ဆင်ခြင်ကြည့်သော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ ပဇာနာတိ-ထိုသို့ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေသည်။ ယထာရူပါယဟံ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော-အကြင်သို့ သဘောရှိသော အသိအမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့် ငါ့မှာ ပြည့်စုံပေ၏။ တထာ- ရူပါယဒိဋ္ဌိယာ-ထိုသို့သော အသိအမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ သမဏော ဝါဗြဟ္မဏော ဝါ-ရဟန်း ဖြစ်စေ၊ သူမြတ်ဖြစ်စေ၊ ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ-ဤသာသနာတော်မှ အပြင်ဘက်၌ နတ္ထိ ဣတိ-မရှိဟူ၍ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင် ပေတယ်။

ငါသိမြင်သလိုသိမြင်တဲ့ ရသေ့ ရဟန်း သူမြတ်ဆိုတာဗုဒ္ဓသာသနာအပြင်ဘက်၌ မရှိဘူးလို့ သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါ သတဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒီလို ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကတော့-ဗုဒ္ဓသာသနာမှ အပြင်ဘက်က ဘာသာ သာသနာ တွေမှာ မိမိသန္တာန်က ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ ရပ်နာမ်တွေကို ရှုရတယ်ဆိုတဲ့ ရှုပုံရှုနည်းကိုလဲ မရှိဘူး။ “အတ္တဆိုတဲ့ အသက်ကောင် ငါကောင်မရှိ၊ အနတ္တရပ်နာမ် သဘောမျှသာ ရှိတယ်လို့” သိအောင် ရှုဖို့ ညွှန်ပြ ဟောပြောခြင်းလဲ မရှိဘူး။ ကိလေသာနှင့် ရပ်နာမ်သင်္ခါရ ဆင်းရဲတွေ လုံးဝချုပ်ငြိမ်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာလဲ အခြားဘာသာ သာသနာတွေမှာ မရှိဘူး၊ ဒါကြောင့်ပါပဲ။

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်မှာတော့ သတိပဋ္ဌာနသုတ် ဒေသနာတော် စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြထားတဲ့အတိုင်း ရှုပုံ ရှုနည်းက ရှိနေတယ်။ အဲဒီရှုနည်းက ဘယ်လိုဟာလဲဆိုရင် ဖ-နံပါတ် သာရဏီယတရားကို ဟောစဉ်က အကျဉ်းချုပ်ထုတ်ပြခဲ့တဲ့ အတိုင်းပါပဲ။ ဂစ္ဆန္တော ဝါ-သွားသည်ရှိသော်မူလည်း၊ ဂစ္ဆာမီတိ-သွားသည်ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-သိ၏၊ စသည်ဖြင့် ဟောတော် မူတဲ့အတိုင်း သွားရင် သွားတယ်လို့ ရှုမှတ်ပြီးသိရတယ်။ ရပ်ရင် ထိုင်ရင် လျောင်းရင်လဲ ရပ်တယ် ထိုင်တယ် လျောင်းတယ် လို့ ရှုမှတ်ပြီး သိရတယ်။ ကွေးရင် ဆန့်ရင်လဲ ကွေးတယ် ဆန့်တယ်လို့ ရှုမှတ်ပြီး သိရတယ်။ အတိုချုပ်အားဖြင့် ဆိုရင်

ကိုယ်အမူအရာ ပြုတိုင်း စိတ်အမူအရာ ဖြစ်ပေါ်တိုင်း ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်တိုင်း မြင်တိုင်း ကြားတိုင်း တွေ့တိုင်း သိတိုင်း ရှုမှတ်ပြီးသိရတယ်။ အဲဒီလို အကုန်လုံးကို စေ့ငအောင် လိုက်ပြီး မရှုနိုင်သေးခင် အားထုတ်ကာစမှာ တော့ဝမ်းဗိုက် လှုပ်ရှားမှု ကို စပြီး ဖောင်းတယ် ပိန်တယ် စသည်ဖြင့် ရှုရကြောင်း ပြောခဲ့ပါပြီ။ အဲဒီလို ရှုတော့ ဘာကိုသိသလဲဆိုရင် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလို့ ခေါ်တဲ့ လောကီ ရုပ်နာမ်တရားတွေ သိရတယ်။ မြင်တယ်လို့ ရှုတဲ့အခါ မြင်ဆဲခဏမှာ ထင်ရှားတဲ့ ရုပ်နာမ်တွေကို သိရတယ်။ မြင်ဆဲခဏမှာ မျက်စိနဲ့မြင်ရတဲ့ အဆင်းက ရုပ်ခန္ဓာပဲ။ မြင်သိတာက နာမ်ခန္ဓာပဲ။ အဲဒီမှာ မြင်သိရုံမျှက ဝိညာဏက္ခန္ဓာပဲ။ မြင်လို့ ကောင်းတာ မကောင်းတာက ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ ဖူးမြင်ရတဲ့ အဆင်းကို မှတ်သားတာက သညာက္ခန္ဓာပဲ။ မြင်အောင်လို့ ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရက္ခန္ဓာပဲ။ ဒါကြောင့် မြင်ဆဲခဏမှာ ဒီနာမ်ခန္ဓာလေးပါးနဲ့ ရုပ်ခန္ဓာ ဆိုတဲ့ ဒီခန္ဓာငါးပါးထဲက တစ်ပါးပါးကို အရင်းခံပြုပြီး သိသွားတာပဲ။ ကြားဆဲခဏ နံဆဲခဏ စားသိဆဲခဏ ထိသိဆဲခဏ ကြံသိဆဲ ခဏတွေမှာလဲ နည်းတူပဲ သိပါတယ်။ ထူးတာကတော့ ကြံသိဆဲခဏမှာ နှလုံးရုပ်ခန္ဓာ ကြံသိမှုက နာမ်ခန္ဓာလေးပါး ကြံသိရ တဲ့ အာရုံကတော့ ရုပ်အာရုံလဲရှိတယ်။ နာမ်အာရုံလဲ ရှိတယ်။ ဒါလောက်ပဲထူးပါတယ်။ ဒါကြောင့် သံယုတ်ပါဠိတော် သီလဝန္တသုတ်မှာ သီလဝတာ-သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းသည်၊ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ-ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့ကို၊ အနိစ္စတော-မမြဲဟု၊ ဒုက္ခတော-ဆင်းရဲဟု၊ အနတ္တတော-အတ္တကောင် မဟုတ်သော တရားမျှဟု၊ ယောနိသောမန သိကာတဗ္ဗာ-နည်းလမ်းမှန်စွာ နှလုံးသွင်းရမည်၊ ရှုရမည် စသည်ဖြင့် ဟောထားပါတယ်။ အဲဒီလို ရှုတော့ ဘာအကျိုးကို ရသလဲဆိုရင်-

သီလဝါ-သီလနှင့် ပြည့်စုံသော ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဣမေ ပဉ္စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေ-ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို၊ အနိစ္စတော-မမြဲဟု ဒုက္ခတော-ဆင်းရဲဟု၊ အနတ္တတော-အတ္တမဟုတ်ဟု၊ ယောနိသော မနသိကာရောက္ခော-နည်းလမ်းမှန်စွာ နှလုံးသွင်းနေစဉ်၊ သောတာပတ္တိဖလံ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ယံသန္တိကရေယျ-အကြင်မျက်မှောက်ပြရာ၏။ ဧတံ ဌာနံ-ဤသို့ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုရခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ ဝိဇ္ဇတိ-ရှိပေ၏ စသည်ဖြင့်လဲ ဟောထားပါတယ်။

မြင်ဆဲ၊ ကြားဆဲစသည်မှာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တမြင်အောင် ရှုနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး သောတာပန် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဒီတော့ မဂ်ဖိုလ်ကို ရောက်ချင်ရင်၊ ရချင်ရင် အဲဒီသုတ်အရဖြင့် မြင်ဆဲစသည်မှာ ထင်ရှားတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးကို ရှုရမယ်ဆိုတာ မရှင်းဘူးလား၊ (ရှင်းပါတယ်ဘုရား၊) နောက်ပြီးတော့ သောတာပန်က ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ မြင်အောင်ရှုနေရင် သကဒါဂါမိမဂ်ဖိုလ်ရောက်ပြီး သကဒါဂါမိ ဖြစ်နိုင်တဲ့အကြောင်းလဲ အဲဒီသုတ်ထဲမှာ ဟောထားတယ် ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒီနည်းအတိုင်းရှုရင် သကဒါဂါမိက အနာဂါမိ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းလဲ ဟောထားတယ်၊ အနာဂါမိက ရဟန္တာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းလဲ ဟောထားတယ်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးတော့ လဲ ဒီဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုအပ်သေးကြောင်း အဲဒီလို ရှုခြင်းဖြင့် မျက်မှောက်မှာ ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်း သတိသမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်စုံနေကြောင်းလဲ ဟောထားတယ်။ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဒီတော့ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် တရားတွေဆိုတာ ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကတည်းက စပြီး ရှုရတယ်၊ ရဟန္တာဖြစ်သည်အထိလဲ ရှုရတယ်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးတော့လဲ မျက်မှောက်ချမ်းသာရေး သမ္ပဇဉ်ဖြစ်ရေးအတွက် ရှုရတယ်ဆိုတာ အလွန်ထင်ရှားနေတယ်မဟုတ်လား၊ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဒါကြောင့် သောတာပန် ဖြစ်ချင်ရင် ဒီရှုနည်းအတိုင်းပဲ ရှုရတယ်၊ ဒီရှုနည်းအတိုင်း ရှုလာခဲ့လို့ ဒွါရ ၆-ပါးက ဖြစ်ပေါ်လာ သမျှ ထင်ပေါ်လာသမျှ ရုပ်နာမ်တွေကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ကြီး သိရတယ်၊ အဲဒီလို သိပြီးတော့ အရိယ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို တွေ့ရတယ်၊ ဒီလို ထင်ရှားတွေ့ထားတဲ့ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်က ယခု ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း မိမိ ကိုယ်တိုင် သိသလို အခြားဘာသာ သာသနာမှာ သိသူရှိသေးသလားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ မရှိဘူးဆိုတဲ့ အဆုံးအဖြတ် အသိအမြင်ကို ရတာပေါ့၊ တစ်ခြားမှာသာ မဟုတ်သေးဘူး။ ဒီဘုရားသာသနာ အတွင်းမှာတောင်မှ ယခုပြောခဲ့တဲ့ သတိပဋ္ဌာန်းနည်းအရ မရှုတဲ့ ဂိုဏ်းဂဏဌာနတွေမှာ ဒီလို ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ သဘောမှန်ကို သိတဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်မဖြစ်နိုင်ဘူး၊ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ ဆင်းရဲတွေ လုံးဝချုပ်ငြိမ်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်သိတဲ့ဉာဏ် မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့လဲ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်၊ ဒါကြောင့် ဟိုဆရာ၊ ဒီဆရာ၊ ဟိုနည်း၊ ဒီနည်းတွေကို မော်ကြည့်ရတဲ့ အနေမျိုး မရှိတော့ဘူး၊ အခြားက ပြောဟောတာတွေကို ကိုယ့်အသိနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်လိုက်ရင် သူတို့ ဟောပြောချက်များကို ငုံ့ကြည့်ရတဲ့ အနေမျိုး ရောက်နေ တယ်၊ ဒီလို ဆင်ခြင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ပုံဟာ တတိယ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒါကို ဘုန်းကြီးက-

“ရှုမှတ်သိရ၊ ဤလမ်းမှာ၊ ပြင်ပတခြားမှာ၊ ကိလေငြိမ်းဘိ၊ မြတ်အရိ မရှိဆုံးဖြတ်ရာ၊ ဤသို့ သိရ၊ တတိယ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ” လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားပါတယ်။ မိမိသိသလို သိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ တခြားဘာသာ၊ သာသနာ ဌာနများမှာ ရှိပါသေး သလားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါ မိမိလိုသိတဲ့ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟာ တခြားမှာ မရှိဘူး၊ ဒီဘုရား သာသနာမှာ ရှိတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်တဲ့၊ အဲဒီဆောင်ပုဒ်များကို ဆိုကြရမယ်။

တတိယ ပစ္စဝေက္ခဏာဆောင်ပုဒ်

ရှုမှတ်သိရ၊ ဤလမ်းမှ၊ ပြင်ပတခြားမှာ။
ကိလေငြိမ်းဘိ၊ မြတ်အရိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ရာ။
ဤသို့သိရ၊ တတိယ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ။

၄။ စတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာ

စတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံကတော့-

ပုန စ ပရံ ဘိက္ခဝေအရိယာသာဝကော ဣတိပဋိသဉ္စိက္ခတိ
“ယထာရူပါယဓမ္မတာယ ဒိဋ္ဌိ သမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော သမန္နာဂတော၊
အဟမ္ဘိ တထာရူပါယ ဓမ္မတာယ သမန္နာဂတော”တိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ပုန စ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်ပါးသော ဆင်ခြင်ပုံကား၊ အရိယ သာဝကော-အရိယာ တပည့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ- ဤပုံ၊ ဤနည်းဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ကြည့်လေ သည်၊ (ရှုဆင်ခြင်ပုံကတော့) ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နောပုဂ္ဂလော-အရိယာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာရူပါယ ဓမ္မတာယ-အကြင်သို့သော ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာ သဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပေ၏၊ အဟမ္ဘိ-ငါသည်လည်း၊ တထာ- ရူပါယ ဓမ္မတာယ-ထိုသို့သော ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာသဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ရှုဆင်ခြင် ကြည့်လေသည်။

ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္န-အရိယာဉာဏ် အမြင်နှင့် ပြည့်စုံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ပဲ၊ ဒါကြောင့် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ဓမ္မတာသဘောနှင့် ငါ့မှာလဲ ပြည့်စုံပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်တယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ဓမ္မတာ သဘောက ဘယ်ဟာလဲဆိုလျှင် အရိယာ ရဟန်းတော်များမှာ ကုစား လို့ ရနိုင်တဲ့ အပြစ်အာပတ်ထဲက စိတ်မပါဘဲ သင့်တတ်တဲ့ အာပတ်မျိုး သင့်တတ်ပါတယ်တဲ့၊ ဘယ်လိုအာပတ်လဲ ဆိုရင် တစ်မိုးတစ်ရံတည်းသော ကျောင်းမှာ လူသာမဏေနှင့် သုံးညထက်ပိုလွန်ပြီး လျောင်းအိပ်နေရင် သင့်တတ်တဲ့ အာပတ်မျိုးပဲလို့ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ပြထားပါတယ်၊ ရတနသုတ် ပရိတ်ကြီးမှာ ကိဉ္ဇာပိ သော ကမ္မံ ကရောတိ ပါပကံ-ဆိုတဲ့ ဂါထာက အဆိုနှင့် အတူတူပါပဲ၊ လွန်ကျူးလိုတဲ့စိတ် မရှိဘဲ အဲဒီလို အာပတ်သင့်ပေမယ့် သောတာပန် ရဟန်းဟာ အာပတ်သင့်မှန်း သိတဲ့အခါ အလျင်အမြန်ကုစားတယ်၊ ဥပမာအားဖြင့် ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှ ကလေးသူငယ်ဟာ မတော်တဆ မီးခံကို ထိမိရင် လျင်မြန်စွာ သူ့လက်ခြေကို ပြန်ရုပ်သိမ်းသလို ပါပဲတဲ့၊ အဲဒီဥပမာထဲမှာ ကလေးသူငယ်နဲ့ ပြရတာကတော့ ကလေးသူငယ်မှာ အသားကနုတဲ့အတွက် မြန်မြန် ပူလွယ်တယ်၊ မြန်မြန် ပူတော့ မြန်မြန် ရုပ်သိမ်းတယ်ဆိုတာ သိရအောင် ပြတာပါပဲ၊ အဲဒီလိုပဲ သောတာပန် ရဟန်းဟာ အာပတ်သင့်မှန်းသိလျှင် သိချင်း အလျင်အမြန် ကုစားတယ်၊ ကုစားပြီးတော့ နောင်အခါမှာ အဲဒီ အာပတ်မျိုးလဲ မသင့်ရအောင်လဲ စောင့်ရှောက် သွားပါတယ်တဲ့၊ အဲဒါဟာ သောတာပန်ရဟန်းမှာ ပြည့်စုံမြဲ ဓမ္မတာပါပဲ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုရင်တော့ အပါယ် ကျစေနိုင်လောက်တဲ့ ဒုစရိုက် အကုသိုလ်မဟုတ်တဲ့ ပြောမှားပြုမှား ကြံမှားတဲ့မကောင်းမှု အကုသိုလ် အသေးအမွှားကလေးများကို ယူသင့်ပါတယ်၊ သတ်မှု၊ ခိုးမှု၊ မပိုင်တဲ့ ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းမှု၊ သူတစ်ပါး အကျိုးပျက်အောင် လိမ်မှု၊ မူးမေ့စေတတ်တဲ့ သေရည်သေရက် ဘိန်းစသည်တို့ကို စားသုံးမှုဆိုတဲ့ အပါယ်ကျစေနိုင်တဲ့ အကုသိုလ်မျိုးကိုတော့ သောတာပန် အစစ်ဆိုရင် ဘယ်သောတာပန်မှ မပြုဘူး၊ ဒါပေမယ့် လောဘ ဒေါသက လုံးဝ ကင်းသေးတာ မဟုတ်တဲ့အတွက် အဲဒီ လောဘဒေါသ အလိုလိုက်ပြီး ပြုမှားမိ ပြောမှားမိတဲ့ အကုသိုလ် အသေးအမွှား ကလေးများကတော့ ဖြစ်နိုင်သေးတယ်၊ ဒါပေမယ့် ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတွေ ဆိုဆုံးမရင် မိမိ အမှားကို ဝန်ခံနိုင်ရမယ်၊ တစ်ဖန် ထပ်ပြီး ထိုအမှားမျိုး မဖြစ်အောင်လဲ စောင့်ရှောက်လိုတဲ့ စိတ်ရှိရမယ်၊ ဒါကြောင့် “နံ-မှားမိသော ထိုအပြစ်ကို၊ ဝိညာသု သဗြဟ္မာစာရီသု- တရားကျင့်ဖက် ပညာရှိထံ၌၊ ဒေသေတိ-ပြောကြားဝန်ခံ၏၊ ဒေသေတွာ-ပြောကြား ဝန်ခံပြီး၍ အာယတိံ စ သံဝရံ-နောင်ကာလ၌ စောင့်စည်းခြင်းသို့လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ- ရောက်သည်”လို့ ဟောတော်မူပါတယ်၊ အဲဒါဟာ သောတာပန်မှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ဓမ္မတာသဘောပါပဲ၊ ဒါကြောင့် သောတာပန် အစစ်ဖြစ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အဲဒီလို ဆင်ခြင် ကြည့်တဲ့ အခါ-

သော-ထိုသို့ ဆင်ခြင်ကြည့်သော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ ပဇာနာတိ-ဤသို့ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေသည်။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော-အရိယာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာရူပါယဓမ္မတာယ-အကြင်သို့သော ဖြစ်မြဲ ရိုးရာ ဓမ္မတာသဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပေ၏။ အဟတ္ထိ-ငါသည်လည်း၊ တထာရူပါယ ဓမ္မတာယ-ထိုသို့သော ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာသဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါပေသည်။ ဣတိ ဤသို့၊ သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေသည်လို့ ဟောတော် မူပါတယ်။ အဲဒါကို ဘုန်းကြီးက-

“ကုစားနိုင်ကောင်း အာပတ်ပေါင်း၊ တိမ်းစောင်း ရောက်သေးရာ။
မဖုံးကွယ်ဘဲ၊ ကုစားမြဲ၊ နောင်လဲ စောင့်ရိုးပါ။

ဤသို့ သိရ၊ စတုတ္ထ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

စတုတ္ထပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

ကုစားနိုင်ကောင်း၊ အာပတ်ပေါင်း၊ တိမ်းစောင်း ရောက်သေးရာ။
မဖုံးကွယ်ဘဲ၊ ကုစားမြဲ၊ နောင်လဲ စောင့်ရိုးပါ။
ဤသို့ သိရ၊ စတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာ။

အဲဒီ ဆင်ခြင်ပုံထဲမှာ ကုစားနိုင်ကောင်းတဲ့ အပြစ်ငယ်များသာ သင့်ရောက်တယ်။ အဲဒါကိုလဲ အပြစ်မှန်း သိတဲ့အခါ ဖုံးကွယ်မထားဘူး၊ အလျင်အမြန် ကုစားတယ်။ နောင်အခါလဲ အဲဒီအဖြစ်မျိုး မဖြစ်ရအောင် စောင့်ရှောက်တယ် ဆိုတာတွေဟာ ပုထုဇဉ်ထူးခြားချက်တွေပဲ။ ပုထုဇဉ်ကတော့ ကုစားလို့ မရနိုင်ကောင်းတဲ့ အပြစ်ကြီးတွေကိုလဲ မထိန်းသိမ်းနိုင်ဘူး၊ ကျူးလွန်တယ်။ ကိုယ့်အပြစ်ကို သီတင်းသုံးဖော်များက ပြောပေမယ့် အပြစ်မှန်းမသိဘူး၊ အပြစ်မရှိဘူးလို့လဲ ထင်နေတတ် တယ်။ အပြစ်ရှိမှန်းသိပေမယ့် ဝန်မခံဘူး၊ မကုစားဘဲလဲ နေတတ်တယ်။ နောင်အခါလဲ၊ မကြဉ်ရှောင်ဘဲ ရှိတတ်တယ်။ နောက်ပြီးတော့ သောတာပန်မှာ ကာမရာဂ ဗျာပါဒမကင်းသေးတဲ့အတွက် ကာမဂုဏ် အာရုံတွေကို ခံစားနေပေမယ်လို့ အပြစ် ရှိတဲ့ အကုသိုလ်ပဲလို့လဲ သိတယ်။ ပယ်သင့်တဲ့ အကုသိုလ်ပဲလို့လဲ သိတယ်။ ပုထုဇဉ်ကတော့ အဲဒီလို အမှုတွေကို အကုသိုလ် မှန်းလဲ မသိဘူး၊ ပယ်ဖို့ရန်လဲ အားမထုတ်ဘူး၊ အမျက်ဒေါသ ထွက်ရာမှာလဲ ထူးခြားပုံဟာ နည်းတူပါပဲ။ သောတာပန်က အကုသိုလ်အမှုကို မရှောင်နိုင်လို့ ပြုရပေမယ့် ပယ်သင့်တဲ့ အကုသိုလ်မှန်းသိတယ်။ ပုထုဇဉ်က အဲဒီလို မသိဘဲ ရှိနေတတ် တယ်။ ဒါလောက်ဆိုရင် ဒီစတုတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာကတော့ တော်လောက်ပါပြီ။ ယခု ပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောတော့မယ်။

၅။ ပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာ

ဒီပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာအရာမှာ ဆင်ခြင်ပုံ ပါဠိကတော့ စတုတ္ထကနဲ့ အတူတူပါပဲ။ အရိယာဉာဏ် အမြင်နှင့် ပြည့်စုံတဲ့ သောတာပန်မှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ဓမ္မတာသဘော ငါ့မှာလဲ ပြည့်စုံပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါသတဲ့။ ဒီတော့ ခုတင်က ပစ္စဝေက္ခဏာ ထဲမှာလဲ ဓမ္မတာသဘောပဲ၊ ယခုလဲ ဓမ္မတာသဘောပဲ၊ ဘယ်လိုထူးပါသလဲလို့ မေးစရာရှိပါတယ်။ ခုတင်က ဓမ္မတာသဘောကတော့ အာပတ်အပြစ်ကို မြန်မြန်ကုစားပြီး စောင့်ရှောက် သွားတာကို ဆိုပါတယ်။ ယခု ဓမ္မတာသဘော ကတော့ သိက္ခာသုံးပါးကျင့်ဖို့ အလိုဆန္ဒထက်သန် အားကောင်းတာကို ဆိုပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီနေရာမှာ ဓမ္မတာ သဘောကို ဒီလို ပြတော်မူပါတယ်။

ကိံ ကရဏီယာနိ-ဘာလုပ်ပေးရမလဲ ဟု မေး၍ ပြုလုပ်ပေးသင့် ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရိနံ-သီတင်းသုံးဖော်တို့၏။ ယာနိ တာနိ၊ ဥစ္စာဝစာနိ-အကြင် အမြတ်အယုတ် အမှုကိစ္စတို့သည်။ ဝါ-အကြင်ကိစ္စကြီးငယ်တို့သည်။ သန္တိ-ရှိကုန်၏။ တတ္ထ-ထိုကိစ္စ ကြီးငယ်တို့၌၊ ဥဿုက္ကံအာပန္နော-မလွဲမရှောင်သာသဖြင့် ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းသို့ ရောက်ရသည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ-အကယ်၍ကား ဖြစ်ပေ၏။ အထခေါ-ထိုသို့ပင် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် ပြုလုပ်နေရသော်လည်း၊ အဓိသီလ သိက္ခာယ- မြတ်သော သီလ အကျင့်ကို ကျင့်ရန်၊ အဓိစိတ္တ သိက္ခာယ-မြတ်သော သမာဓိအကျင့်ကို ကျင့်ရန်၊ အဓိပညာ သိက္ခာယ မြတ်သော ပညာအကျင့်ကို ကျင့်ရန်၊ အဿ-ထိုသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ တိဗ္ဗာပေက္ခော-ထက်သန်သောင့်ခြင်း၊ လိုလားခြင်း ရှိသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်ပေ၏။

တရား ကျင့်ဖက် သီတင်းသုံးဖော်များ၏ သင်္ကန်းကို ချုပ်ပေးရခြင်း၊ ဆိုးပေးရခြင်း အစရှိသော မလွဲသာသည့် ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်နေရပေမယ့် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မြတ်သော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဆိုတဲ့ သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ရန် အတွက် စိတ်ဆန္ဒ အလွန်ထက်သန်နေပါတယ်။ အထူးအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုမှတ်ရန်အတွက် အလွန်ထက်သန်သော လိုလားခြင်း ရှိနေပါတယ်တဲ့။ ဥပမာအားဖြင့် အမိ-နွားမကြီးဟာ မလွဲသာလို့ မြက်ကိုစားနေရပေမယ့် မွေးပြီးကာစ သူ့ သားငယ်ကလေးကိုလဲ တစိတစောင်း ကြည့်ရှုနေရသလိုပါပဲတဲ့ ဒကာကြွယ်ရ ကိစ္စကြီးငယ်ကို မလွဲသာလို့ ဆောင်ရွက်

ရပေမယ့် အဲဒီ နွားမကြီးက နွားငယ်ကလေးကို ကြည့်ခဲ့သလိုပင် သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ဖို့ရန် လိုလားမှုဆန္ဒက အလွန် ထက်သန်နေပါတယ်တဲ့။ ဒီနေရာမှာ အဋ္ဌကထာက ဝတ္ထုတစ်ခုကို ထုတ်ပြထားပါတယ်။

အဲဒီ ဝတ္ထုကတော့ တစ်ချိန်က သီဟိုဠ်ကျွန်း အနုရာဓမ္မိက မဟာစေတီတော်ကြီး ရင်ပြင်တော်ပေါ်မှာ အင်္ဂတေဖြင့် ပြုပြင်ကြတယ်။ အရိယာ မထေရ်တစ်ပါးက လက်တစ်ဘက်ဖြင့် အင်္ဂတေခွက်ကို ကိုင်ပြီးတော့ တခြားလက်ဖြင့် သံလက်ကို ကိုင်ကာ စေတီတော်ရင်ပြင် တစ်နေရာမှာ တက်ရောက်နေတယ်။ တစ်ပါးတည်း ဆိတ်ငြိမ်စွာနဲ့ ရှုမှတ်မှုမပျက်စေဘဲ ပြုပြင်ဖို့ ရည်ရွယ်ပြီးတော့ နေရာယူတာပါပဲ။ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးလောက်သာ အားထုတ်ပြီး တရားနှလုံးသွင်းခြင်း မရှိတဲ့ ရဟန်း တစ်ပါးက စကားပြောဖော်ရအောင် ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ အဲဒီမထေရ်ထံသို့ သွားတယ်။ အရိယာမထေရ်က တခြားတစ်နေရာ ရွှေ့သွားတယ်။ ထိုရဟန်းက အဲဒီ မထေရ်ထံသို့ လိုက်လာတယ်။ အရိယမထေရ်က တစ်ခြားနေရာကို ရွှေ့သွားပြန်တယ်။ အဲဒီရွှေ့ရာသို့ ထိုရဟန်းက လိုက်လာပြန်တယ်။ အဲဒီအခါ အရိယာ မထေရ်က “သူတော်ကောင်း၊ စေတီတော်ရင်ပြင်ဟာ ကျယ်ပါတယ်။ တစ်ခြားနေရာမှာ ပြုပြင်ရန် အခွင့်မရပါဘူးလား”လို့ ပြောလိုက်တယ်။ ဒီတော့မှ တရားနှလုံးသွင်းမှု မရှိတဲ့ ရဟန်းက တခြားသို့ ခွါသွားပါသတဲ့။ အဲဒါဟာ အရိယာမထေရ်က စကားပြောနေရင် ရှုမှတ်မှု လွတ်သွားမှာစိုးလို့ အဖော်မရှိ တဲ့ အရပ်ကို ရွေးချယ်တာပါပဲ။ တစ်ပါးတည်းဆိုတော့ ရှုမှတ်မှု မပျက်စေဘဲ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်တာပေါ့။

လူဝတ်ကြောင်များမှာတော့ ဃာရာဝါသော ဗဟုကိစ္စောလို့ အဆိုရှိတဲ့အတိုင်း ကိစ္စတွေက အလွန်များပါတယ်။ စားဝတ်နေရေးအတွက်လဲ မပြတ်ကြောင့်ကြစိုက်နေကြရတယ်။ ရပ်ရေး၊ ရွာရေး၊ မင်းရေး၊ စိုးရေး၊ လူဒါန်းရေးတွေ အတွက်လဲ ကြောင့်ကြစိုက်နေကြရတယ်။ အဲဒီလိုများပြားလှတဲ့ လူမှုကိစ္စတွေ ဆောင်ရွက်နေကြရပေမယ့် သောတာပန် အရိယာဆိုလျှင် သီလသမာဓိ ယှဉ်အကျင့်ကိုတော့ မေ့ပစ်ထားဘူး။ အထူးအားဖြင့် ရှုမှတ်မှုဝိပဿနာအလုပ်ကိုတော့ အခွင့်ရသမျှ အားထုတ် နေတတ်တယ်။ လုပ်ကိုင်နေရင်လဲ ရံခါရံခါ အမှတ်သတိက အလိုလိုပါနေတတ်တယ်။ လွတ်လွတ်လပ်လပ် အားထုတ်လိုတဲ့ စိတ်လဲရှိနေတတ်တယ်။ အဲဒီလို သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ရန် စိတ်အလိုဆန္ဒ ထက်သန်နေတာဟာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာသဘောပါပဲ။ ဒါကြောင့် အဲဒီ ဓမ္မတာသဘောနဲ့ ပြည့်စုံပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ သောတာပန်အစစ်ဆိုရင် ပြည့်စုံနေကြောင်း သိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီလို သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပုံကို မြတ်စွာဘုရားက-

အဟမ္မိ-ငါသည်လည်း၊ တထာရူပါယ ဓမ္မတာယ-ကိစ္စကြီးငယ်ကို မလွဲသာ၍ ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်နေရသော်လည်း သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ရန် စိတ်အလိုဆန္ဒ ထက်သန်လျက် ရှိသည်ဟုဆိုသော အရိယာတို့မှာ ပြည့်စုံတဲ့ ထိုဓမ္မတာသဘောနှင့် သမန္နာဂတောတိ-ပြည့်စုံပါပေသည်ဟူ၍၊ ဧဝံ ပဇာနာတိ-ဤသို့ သိပေသည်လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။ အဲဒါကို ဘုန်းကြီး တို့က-

“ရှောင်လွှဲမရ၊ မှုကိစ္စ၊ ပြုရလေသောအခါ။
သိက္ခာသုံးပါး၊ ကျင့်ရန်ကား စိတ်အားသန်မြဲသာ။
ဤသို့သိရ၊ ပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ပဉ္စမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

ရှောင်လွှဲမရ၊ မှုကိစ္စ၊ ပြုရလေသောအခါ။
သိက္ခာသုံးပါး၊ ကျင့်ရန်ကား၊ စိတ်အားသန်မြဲသာ။
ဤသို့သိရ၊ ပဉ္စမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ။

ယခု ပြောခဲ့တဲ့ ၄-နံပါတ်နှင့် ၅-နံပါတ်ကတော့ အရိယာတို့မှာ ပြည့်စုံမြဲ ဖြစ်တဲ့ ဓမ္မတာသဘောနှင့် ပြည့်စုံ မပြည့်စုံကို ဆင်ခြင်တဲ့ ပစ္စဝေက္ခဏာများပဲ။ အရိယာအစစ် ဖြစ်နေရင်တော့ အဲဒီဓမ္မတာ ၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံနေကြောင်း ထင်ရှားတွေ့ရမှာပဲ။ အဲဒါတွေကတော့ နားလည်လောက်ပါပြီ။ ယခု ၆-နံပါတ် ပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောရမယ်။

၆။ ဆဋ္ဌမ ပစ္စဝေက္ခကာ

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ပုန ဓ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်ပါးသော ဆင်ခြင်ပုံကား၊ အရိယသာဝကော-အရိယာ တပည့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣတိပဋိသဉ္စိက္ခတိ-ဤပုံဤနည်းဖြင့် ရှုဆင်ခြင်လေသည်။ (ရှုဆင်ခြင်နိုင်ပုံကတော့) ဒိဋ္ဌိ သမ္ပန္နောပုဂ္ဂလော-အရိယာ ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာရူပါယဗလ တာယ-အကြင်သို့သော ခွန်အားနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံ၏၊ အဟမ္ဘိ-ငါသည်လည်း၊ တထာရူပါယဗလတာယ-ထိုသို့ သော ခွန်အားနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ရှုဆင်ခြင်လေသည်။

အရိယာများမှာ ပြည့်စုံမြဲ ဖြစ်တဲ့ ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါသတဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ နွားမှာ နွားခွန်အားရှိတယ်၊ မြင်းမှာ မြင်းခွန်အားရှိတယ်၊ လူမှာ လူခွန်အားရှိတယ်၊ အဲဒါတွေကတော့ ကာယဗလခေါ်တဲ့ ကိုယ် ခွန်အားပဲ၊ စိတ်နာမ်နှင့်ဆိုတဲ့ ခွန်အားကတော့ လူထဲက လူဆိုးလူမိုက်တွေမှာ လူဆိုးလူမိုက် ခွန်အားရှိတယ်၊ သတ်ရဲတယ်၊ ခိုးရဲတယ် လုရဲတယ်၊ လိမ်ရဲတယ်ဆိုတာတွေဟာ လူဆိုး လူမိုက်ခွန်အားတွေပဲ၊ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတွေမှာ ပညာရှိ သူတော်ကောင်း ခွန်အားရှိတယ်၊ တတ်သိ လိမ္မာတယ်၊ မေတ္တာဂရုဏာများတယ်၊ ကုသိုလ်ရေး၌ စိတ်ဝင်စားတယ် ဆိုတာ တွေဟာ ပညာရှိသူတော်ကောင်း ခွန်အားတွေပဲ၊ နောက်ပြီးတော့ ပုထုဇဉ်မှာ ပုထုဇဉ် ခွန်အားရှိတယ်၊ အရိယာမှာ အရိယာ ခွန်အားရှိတယ်၊ အဲဒီ ပုထုဇဉ်ခွန်အားနှင့် အရိယာခွန်အား နှစ်ပါးထဲက အရိယာခွန်အားဆိုတာ ဘာလဲဆိုရင်-

တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ-ဘုရားဟော တရားဝိနည်းကို၊ ဒေယသိမာနေ-တစ်စုံတစ်ယောက်က ဟောနေလျှင် အဋ္ဌိကတွာ မနသိကတွာ-စီးပွားဥစ္စာသဖွယ် သဘောထားကာ ရိုသေစွာ နှလုံးသွင်းလျက်၊ ဥဗ္ဗစေတသာ သမန္နာဟရိတွာ- စိတ်အားလုံးဖြင့် နှလုံးသွင်းလျက်၊ ဩဟိတသော တော-နားစွင့်လျက်၊ ယုသုဏာဟိ-အကြင်နာယူ၏၊ ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ သော-ဤသို့ရိုသေစွာ တရားနာခြင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဿ ပုဂ္ဂလဿ အရိယာ ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဗလတာ-ခွန်အားပါပေတည်းလို့ မြတ်စွာဘုရားက အရိယာခွန်အားလို့ သရုပ်ဖော်ပြထားပါတယ်။

အဲဒီမှာ ရိုရိုသေသေ တရားနာတာကို အရိယာခွန်အားလို့ ဆိုတယ် ဒကာကြွယ်ရ၊ ဘယ်လို တရားကို ရိုရိုသေသေ နာရမှာလဲလို့ ဆိုတော့ မြတ်စွာဘုရားဟောထားတဲ့ တရားတော် ဝိနည်းတော်ကို ရိုရိုသေသေနာရမှာတဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူတဲ့ တရားတော်ဆိုတာ မဂ်ရောက်ဖို့လိပ်ငြိစေနိုင်တဲ့ သတိပဋ္ဌာန် သမ္ပပ္ပဓာန်အစရှိတဲ့ တရားတော် ကို ဆိုတာပါပဲ၊ အဲဒီမဂ်ရောက်ဖို့လိပ်ငြိ ဘုရားဟော တရားတော်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်က ဟောနေရင် ရိုရိုသေသေနာရမယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ ဘယ်လိုရိုသေရမှာလဲဆိုတော့ အဋ္ဌိကတွာ-စီးပွားဥစ္စာလို သဘောထားပြီးတော့လဲ ရိုသေရမယ်တဲ့၊ ဒကာကြွယ် တို့ လူ့လောကမှာ စီးပွားရေး အရောင်းအဝယ် စသည်လုပ်တဲ့အခါ တစ်ပြားတစ်ချပ်မှ မနာရအောင် မဆုံးရှုံးရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ရတယ် မဟုတ်လား၊ လယ်ယာသမားများမှာဆိုရင်လဲ စပါးတစ်စေ့ ပဲတစ်လုံးမှ အလဟဿ မပျက်စီးရအောင် ရိုရိုသေသေ သိမ်းဆည်းရတယ်မဟုတ်လား၊ အဲဒါလိုပဲ၊ ဟောတဲ့တရားထဲက တစ်လုံး တစ်ပါဒမှ နှလုံးမသွင်းမိပဲ လွတ်မသွား အောင် ရိုရိုသေသေ နာရမယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ နောက်ပြီးတော့ သဗ္ဗစေတသာ စိတ်အားလုံးဖြင့်လဲ နှလုံးသွင်းပြီး နာရမယ်တဲ့ အဲဒီတရားနာနေတဲ့ ကာလမှာ စိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်းဖြင့် နှလုံးသွင်းစူးစိုက်ပြီး နာရမယ်၊ တစ်ခြားတစ်ပါးကို ကြံတဲ့စိတ် မရှိစေရဘူး၊ အဲဒီလို ရိုရိုသေသေ နာရမယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒါဟာ တရားနာရာမှာ အရိယာခွန်အား အဲဒီ အရိယာ ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံပါရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါတယ်၊ အဲဒီလို ဆင်ခြင်ကြည့်တဲ့အခါ၊ အဲဒီအရိယာခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံ နေကြောင်းလဲ သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်တဲ့၊ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒါကို ဘုန်းကြီးက-

“ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောအခါ၊ လုံးစုံမကြွင်း
နှလုံးသွင်း၊ နာခြင်းအားကောင်းစွာ၊ သို့ သိရ၊ ဆဋ္ဌမ၊ ပစ္စဝေက္ခကာ”
လို့ ဆောင်ပုဒ် စီထားတယ်။

အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

ဆဋ္ဌမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆောင်ပုဒ်

ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောအခါ၊
လုံးစုံမကြွင်း၊ နှလုံးသွင်း၊ နာခြင်းအားကောင်းစွာ၊
ဤသို့ သိရ၊ ဆဋ္ဌမ ပစ္စဝေက္ခဏာ။

အဲဒါနှင့်စပ်ပြီး ပုထုဇဉ်ခွန်အားကိုလဲ ဖော်ပြဖို့လိုပါသေးတယ်။ ပုထုဇဉ် ခွန်အားကတော့ အသံကောင်း အဆိုကောင်း အလွမ်း အဆွေး ဝတ္ထုကောင်းနဲ့ ရယ်ရွှင်ဖွယ်ပျက်လုံး ကောင်းကောင်းကိုမှ နာချင်တယ်။ တရားသဘော ရိုးရိုးဟောနေရင် ပျင်းတယ်။ တခြားကို စိတ်ရောက်နေတယ်။ အချင်းချင်း အလွတ်စကား ပြောနေတယ်။ ဒီလိုမှ မဟုတ်ရင်လဲ အိပ်ငိုက် နေတယ်။ အဲဒါတွေဟာ အများအားဖြင့် ပုထုဇဉ်တွေမှာ တရားနာရာပြည့်စုံတတ်တဲ့ ခွန်အားတွေပဲ။ ဒါကြောင့် သဘောတရား ရိုးရိုး ဟောနေရာမှာ ရိုရိုသေသေ မနာချင်ရင်၊ ပျင်းရင် ပုထုဇဉ်ခွန်အားတွေ ကောင်းနေတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ရမယ် ဒကာကြွယ်ရ၊ ကဲ-ဒီနံပါတ် ၆-ပစ္စဝေက္ခဏာကိုတော့ နားလည်လောက်ပါပြီ။ နံပါတ် ၇-ပစ္စဝေက္ခဏာကို ဟောကြစို့။

၇။ သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာ

အဲဒီ သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာမှာလဲ ဆင်ခြင်ပုံ ပါဠိကတော့ ဆဋ္ဌမ ပစ္စဝေက္ခဏာမှာလို နည်းတူပါပဲ။ အရိယာမှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ခွန်အားနှင့် ငါ့မှာလဲ ပြည့်စုံရဲ့လားလို့ ဆင်ခြင်ကြည့်ပါတယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒီအရိယာ ခွန်အားက ဘာလဲဆိုရင်-

တထာဂတပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ-ဘုရားဟော တရားဝိနည်းကို၊ ဒေသိယမာနေ-တစ်စုံတစ်ယောက်က ဟောကြား နေလျှင်၊ လဘတိ အတ္တဝေဒံ-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုလဲ သဘောပေါက်၏။ လဘတိဓမ္မဝေဒံ-တရားစကားလုံး အစီအစဉ်ကို လည်း သဘောပေါက်၏။ ဓမ္မုပသံဟိတံ ပါမောဇ္ဇ-တရားနှင့် စပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ ယံ လဘတိ-အကြင်ရ၏။ ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဧသာ-တရားစကားအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို သဘောပေါက်ခြင်း၊ တရားနှင့်စပ်၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော ဤသဘောသည်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဿ ပုဂ္ဂလဿ-အရိယာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဗလတာ- ခွန်အားပါပေတည်းလို့ မြတ်စွာဘုရားက အဲဒီ ဒုတိယ ခွန်အားကို သရုပ်ဖော်ပြထားပါတယ်။

ဆိုလိုတာကတော့ မြတ်စွာဘုရား ဟောထားတဲ့ တရားကို တစ်စုံတစ်ယောက်က နာသူနားလည်တဲ့ ဘာသာစကား ဖြင့် ဟောနေရာမှာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်က အဲဒီတရားကို နာနေရင်ဆိုလိုတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုလဲ သဘောပေါက် ပါတယ်တဲ့။ (အဋ္ဌကထာမှာတော့ ဒီအတ္တဝေဒပုဒ်ကို အနက်ကိုသိပြီး ဝမ်းမြောက်တယ်လို့ ဖွင့်ပြထားပါတယ်။ ဒီမှာတော့ နောက်နားက ဝမ်းမြောက်မှုနှင့် မထပ်စေရန် သိရုံမျှ၊ သဘောပေါက်ရုံမျှလောက်သာ အနက်ပြန်ထားပါတယ်။) ဟောပြောပုံ စကားအစီအစဉ် ကိုလဲ သဘောပေါက်ပါတယ်တဲ့။ နောက်ပြီးတော့ အဲဒီဟောတဲ့တရားနှင့် စပ်ပြီးတော့လဲ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိပါမောဇ္ဇဖြစ် ပါတယ်တဲ့။ အဲဒီ ဝမ်းမြောက်မှုပီတိ ဖြစ်တဲ့အခါ တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ပီတိရောင်တွေ ပြန့်ပြီး တသိမ့်သိမ့် တဖိမ့်ဖိမ့်နဲ့ ဖြစ်နေတတ် တယ်။ ဒါကြောင့် သတိပဋ္ဌာန် ရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာအလုပ်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အားထုတ်ထားတဲ့ ယောဂီတွေမှာ ဝိပဿနာ နှင့်စပ်တဲ့ ဘုရားဟောပါဠိနှင့် အနက်ကို ရိုးရိုးကလေး ဟောနေတာ ကြားရနာရရင်လဲ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သဘောပေါက် နားလည်တတ်တယ်။ တရားစကားအစဉ်ကိုလဲ သဘောကျတတ်တယ်။ အဲဒီလို သဘောပေါက်ပြီး ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိတွေလဲ ထက်ထက်သန်သန် ဖြစ်တတ်ကြတယ်။ ဗဟုသုတအတော်အတန် ရှိတဲ့ အချို့မှာဆိုရင် ဘုန်းကြီးတို့က ပါဠိကို ရွတ်လိုက် ရုံနဲ့ပဲ သူတို့ကိုယ်ထဲမှာ ဖြိုးဖြိုးဖျင်းဖျင်းနဲ့ ပီတိတွေ ဖြစ်တဲ့ အကြောင်းပြောကြတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်ပုံတွေဟာ ဒီသတ္တမပစ္စ ဝေက္ခဏာနှင့်အညီ ဖြစ်ပုံပါပဲ။ ဒါကြောင့် ဆင်ခြင် ကြည့်တဲ့ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်က-

အဟမ္မိ-ငါသည်လည်း တထာရူပါယ-ထိုသို့ တရားနာစဉ်မှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် တရားစကားကို သဘောပေါက်၍ ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်ခြင်းဟူသော ဗလတာယ-အရိယာတို့၏ ခွန်အားနှင့်၊ သမန္နာဂတောတိ-ပြည့်စုံ ပါပေသည်ဟု၊ ပဇာနာတိ- သိပေသည်လို့ မြတ်စွာဘုရားက ဟောတော်မူပါတယ်တဲ့။ အဲဒါဟာ သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာပါပဲ။ ဒါကြောင့်-

ဣဒံ-ဤဆင်ခြင်ဉာဏ်သည်၊ အဿအဓိဂတံ-ထိုသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ရသော၊ သတ္တမံ ဉာဏံ-သတ္တမ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပေ၏ အရိယံ လောကုတ္တရံ-လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဉာဏ်ပေတည်း။ အသာဓာရဏံ-ပုထုဇဉ်ဟုတ်-ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မဆိုင်သောဉာဏ်ပေတည်းလို့ နိဂုံးချုပ်ပြီးတော့လဲ ဟောတော်မူ ပါတယ်။ အဲဒီ အနက်အဓိပ္ပါယ်များကို ဘုန်းကြီးက အတိုချုပ်ပြီးတော့-

“ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောအခါ၊ အနက်
သိမြင်၊ စိတ်ကြည်ရွှင်၊ ကိုယ်တွင်သိမ့်သိမ့်ဖြာ၊ ဤသို့ သိရ၊
သတ္တမ၊ ပစ္စင်္ကေဏာ” လို့ ဆောင်ပုဒ်စီထားတယ်။

မြတ်စွာဘုရား ဟောထားတဲ့ တရားကို တစ်စုံတစ်ယောက်က ဟောနေစဉ်မှာ နာကြားရတဲ့ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အနက်ကိုလဲ သဘောပေါက်သိမြင်တယ်။ တရားစကား အစဉ်ကိုလဲ သဘောပေါက်သိမြင်တယ်။ (အဲဒါကိုတော့ ဒီသံပေါက် ထဲမှာ မထည့်လောက်တဲ့အတွက် မြှုပ်ထားပါတယ်) အဲဒီလို တရားကို သိမြင် သဘောပေါက်တဲ့အတွက် ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိတွေ ဖြစ်ပြီး တစ်ကိုယ်လုံးမှာ တသိမ့်သိမ့် တဖိမ့်ဖိမ့်နဲ့ ပြန့်ပြီး ဖြာထွက်နေတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်တတ်တဲ့ အရိယာခွန်အား နှင့်လဲ ပြည့်စုံနေကြောင်း သိရတယ်။ အဲဒါဟာ ခုနစ်ခုမြောက် သတ္တမပစ္စင်္ကေဏာဉာဏ်ပဲလို့ ဆိုလိုပါတယ်။ အဲဒီ ဆောင်ပုဒ် များကို ဆိုကြရမယ်။

သတ္တမ ပစ္စင်္ကေဏာဆောင်ပုဒ်

“ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောအခါ၊
အနက်သိမြင်၊ စိတ်ကြည်ရွှင်၊ ကိုယ်တွင်သိမ့်သိမ့်
ဖြာ၊ ဤသို့ သိရ၊ သတ္တမ၊ ပစ္စင်္ကေဏာ”

ဒီသတ္တမ ပစ္စင်္ကေဏာမှာ ပါဝင်တဲ့ မေးခွန်းကတော့-ပရိယတ္တိ သာသနာတော်အတွက်လဲ အလွန်ကျေးဇူးများပါ တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ဝိပဿနာတရားကို ကျကျနန ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အားထုတ်ပြီးဖြစ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ဘုရားဟော ပါဠိတော် စာပေတွေကို ကြည့်ရှုတဲ့အခါ ရှေးကထက်ပိုပြီး သဘောပေါက်နားလည်တယ်။ ရုပ်နာမ်သဘောတရားတွေနှင့် စပ်တဲ့အရာ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စပ်တဲ့အရာတွေမှာ နက်နက်နဲနဲ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သဘောပေါက် နားလည်တတ်တယ်။ ပညာရှိတစ်ဦး က ဒီအကြောင်းနှင့်စပ်ပြီး လျှောက်ထားဝန်ခံဖူးတယ်။ သူလျှောက်ထားပုံ ဝန်ခံပုံကတော့ သူဟာ အရင်က စာတတ်ပြီလို့ ထင်ခဲ့ပေမယ့် ကောင်းကောင်း မတတ်သေးဘူး။ ယခု တရားအားထုတ်ပြီးမှ စာကောင်းကောင်းတတ်တယ်။ ယခု စာကြည့် လိုက်ရင် နက်နက်နဲနဲ သဘောပေါက်သွားတယ်။ ရှေးက မသိနိုင်တာတွေလဲ ယခု ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိသိသွားတယ်လို့ လျှောက်ထား ဝန်ခံပါတယ်။ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သာမန် မဟုတ်ပါဘူး။ စာတတ်ပေတတ် လူပြန်တော်ပညာရှိကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပြီးတော့ စာပေကျမ်းဂန်တတ် ဆရာတော်ကြီးတစ်ပါးကလဲ ဒီလိုပြောဖူးပါတယ်။ တချို့ သဘောတရားတွေကို စာ သက်သက်တတ်နေရုံနဲ့ သဘောမပေါက်နိုင်ဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ဆိုတဲ့ တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သဘောပေါက်ဖို့ ခက်တယ်။ သမဝါဟိတ လက္ခဏာ အညီအမျှ ဆောင်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိတယ်ဆိုတာကို စာဟောလောက်သာ ပြောဟောနေကြရတယ်။ ကိုယ်တွေ့အားဖြင့် သိဖို့ ခက်တယ်။ ဘယ်လို အညီအမျှ ဆောင်တယ်ဆိုတာကို သူများနားလည်အောင် ပြောဖို့လဲခက်တယ်။ တရား အားထုတ်ပြီး ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်များ ရောက်ဖူးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ စာမတတ်ပေမယ့် အဲဒီဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်အကြောင်းကို ပြောလိုက်ရင် သူ့ကိုယ်တွေ့နဲ့ သဘောပေါက်သွား တယ်။ နောက်ပြီးတော့ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဆိုတာကိုလဲ ကိုယ်တိုင်မတွေ့ဘူးရင် သဘောပေါက် ဖို့ခက်တယ်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသည်ကို ရောက်ဖူးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ စာမတတ်ပေမယ့် ပီတိငါးမျိုးအကြောင်း ပြောလိုက်ရင် သူ့ကိုယ်တွေ့အားဖြင့် ကောင်းကောင်း နားလည်သွားတယ် စသည်ဖြင့် အဲဒီ ဆရာတော်ကြီးက သူ့ကိုယ်တွေ့နှင့် ဆက်စပ်ပြီး ပြောဖူးတယ်။ ဒါကြောင့် ဝိပဿနာတရားကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အားထုတ်ထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှာ ပရိယတ္တိသာသနာတော်ဘက်မှာလဲ အများကြီး အကူအညီအထောက်အပံ့ ရပါတယ်။ အဲဒီလို ပဋိပတ် ပရိယတ်စွယ်စုံ ပုဂ္ဂိုလ်များက စာပေပို့ချနေမယ်ဆိုရင်၊ တရား ဟောနေမယ်ဆိုရင် သူ့ကိုယ်တွေ့နှင့် နီးနှောပြီး သဘာဝကျကျပို့ချ ပြောဟော နိုင်ပါတယ်။ စာသင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များမှာလဲ တရားအားထုတ်ပြီးမှ သင်ရင် သမာဓိ ကောင်းတဲ့အတွက် တတ်သိလွယ်တယ်။ နားလည်လွယ်တယ်။ အနေ အထိုင်အကျင့် စာရိတ္တဘက်ကလဲ အချိုးကျတယ်။ ဒါကြောင့် တရားအားထုတ်တာဟာ ပရိယတ္တိသာသနာတော်အတွက်လဲ အလွန်ကျေးဇူး များပါတယ်။

ယခု ပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း ဘုရားဟော တရားကို နာရင်း သဘောပေါက်ပြီး ပီတိဖြစ်တယ်ဆိုတာက အရိယာမှာ ပြည့်စုံမြဲဖြစ်တဲ့ ခွန်အားပဲ။ ယုထဇဉ်ခွန်အားကတော့ နက်နဲတဲ့ တရားစကားတွေကို ကြားရရင် ခက်တယ် နက်တယ်လို့လဲ ညည်းတတ်တယ်။ ပျင်းစရာကောင်းတယ်။ ခြောက်တယ်လို့လဲ ပြောတတ်တယ်။ သူတို့ကတော့ အများအားဖြင့် လွမ်းစရာ ရယ်စရာတွေ အသံကောင်း အဆိုကောင်းတွေကို ကြားရမှ သဘောပေါက်ပြီး ပီတိတွေဖြစ်တတ်တယ်။ ယခု ဘုန်းကြီး ဟောနေတဲ့ တရားမျိုးဆိုရင် လူများစုက တယ်မကြိုက်တတ်ကြဘူး။ ဒါပေမယ့် ပဋိပတ် ပဋိဝေဓာန်က အရေးကြီးတဲ့ တရားတော်များ ဖြစ်တဲ့အတွက် ဘုန်းကြီးတို့ကတော့ ဒီလိုတရားကိုပဲ ဟောနေရတယ်။ ဒကာကြွယ်ရ၊ ယခု ဟောခဲ့တာဟာ ပစ္စင်္ကေဏာ ၇-ပါးလုံး စုံသွားပြီ။ နိဂုံးချုပ်ကို ဟောဖို့ပဲ လိုတော့တယ်။ တရားလဲ ပြီးဆုံးတော့မယ်။ အဲဒီ နိဂုံးချုပ်ကို ဟောကြစို့။

နိဗ္ဗာန်

ဧဝံ သတ္တင်္ဂသမန္နာဂတော ခေါဘိက္ခဝေ အရိယသာဝကော
သောတာပတ္တိဖလသမန္နာဂတော ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့ ဧဝံ ယခု ဟောပြောသည့်အတိုင်း သတ္တင်္ဂသမန္နာဂတော-မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ၇-ပါး ဟူသော အင်္ဂါ ၇-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အရိယသာဝကော-အရိယာတပည့်သည်၊ ငါ-မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သည်၊ သောတာပတ္တိ ဖလသမန္နာဂတော-သောတာပတ္တိဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပေ၏။

ယခု ပြောခဲ့တဲ့ ဆင်ခြင်ဉာဏ် ၇-ပါးကို အဋ္ဌကထာမှာ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ၇-ပါးလို့ ခေါ်ဆိုထားတယ်။ အဲဒီမှာ မဟာဆိုတဲ့ ဂုဏ်ပုဒ်ထည့်ရခြင်း၏ အကြောင်းကတော့ မဂ်ဖိုလ်ရပြီး ကာစမှာဖြစ်တဲ့ သာမန် ပစ္စဝေက္ခဏာ ငါးပါးကို ထောက်ဆပြီးတော့ ဒီပစ္စဝေက္ခဏာ ၇-ပါးကို မဟာပစ္စဝေက္ခဏာလို့ ခေါ်ဆိုထားခြင်းဖြစ်တယ်။ အဲဒီ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ၇-ပါးနှင့်ပြည့်စုံရန် ညီညွတ်ရင် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အစစ်ပဲလို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတယ်တဲ့ ဒကာကြွယ်ရ၊ အဲဒီ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ ၇-ပါးကို သာပြီးတော့ ရှင်းလင်းသွားအောင် အတိုချုပ် ထပ်ပြောလိုက်ဦးမယ်။

(၁) တောအရပ်မှာဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်အောက်မှာ ဖြစ်စေ၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာကျောင်းမှာ အိမ်မှာဖြစ်စေ၊ ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်ပြီး ရှုမြဲရှုမှတ်ကြည့်ရင် အပြင်ထွက်တဲ့ စိတ်ကူးတွေဆိုတဲ့ ပရိယုဋ္ဌာန်ကိလေသာတွေဟာ လုံးဝမဖြစ်ဘဲရင်လဲ ကင်းငြိမ်းနေရမယ်။ ဖြစ်ပေါ်လာရင်လဲ ရှုမှတ်ပြီး ပယ်နိုင်ရမယ်။ အဖြစ်အပျက်ကို ရှင်းလင်းစွာ သိသိနေတဲ့ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစပြီး မှတ်သိမှု ဝိပဿနာဉာဏ်တွေဟာ မပြတ်ဖြစ်ပြီး အမှတ်အသိကောင်းနေရမယ်။ အထူးအားဖြင့် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကို ရောက်နေရမယ် အဲဒီလို အမှတ်ကောင်းနေပုံကို တွေ့ပြီး သိမြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်တာဟာ ပထမ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို ဆောင်ပုဒ်မှာ-

“ဆိတ်ငြိမ်ရာတွင်၊ ချဉ်းကပ်ဝင်၍၊ ဆင်ခြင်ရှုကြည့်၊ ဖြစ်ပျက်မိ၊
အသိရှင်းသည်သာ။ ယထာဘူတ၊ မသိရအောင်၊ ထကြွလွှမ်းမိုး၊
ကိလေဆိုး ဖြစ်ရိုးမရှိပါ။ ဤသို့သိရ ပထမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ဆိုထား
တယ်။

(၂) မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ပြီးစီးခိုင်မြဲခဲ့၍ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အသိဉာဏ်များကို ဆင်ခြင်လျက်ဖြစ်စေ၊ ရှုမှတ်လျက်ဖြစ်စေ၊ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မှီဝဲပွားများနေတယ်။ အဲဒီလို နှလုံးသွင်းရှုမှတ်နေခြင်းဖြင့် ပရိယုဋ္ဌာန်စိတ်ကူး ကိလေသာတွေ ကင်းငြိမ်းပြီး စိတ်တည်ငြိမ်နေတာကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ အချို့ ကိလေသာတွေ လုံးဝမဖြစ်လာတော့ပဲ ငြိမ်းနေတာကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ ရှုမိတဲ့ အာရုံမှာ ကိလေသာတွေ ဖြစ်ခွင့်မရဘဲ ငြိမ်းနေတာကိုလဲ တွေ့ရတယ်။ အဲဒီလို တွေ့ပြီး သိမြင်တာက ဒုတိယမဟာ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို-

“မဂ်သိပြီးဟန်၊ ဝိပတ်ဉာဏ်၊ ဖန်ဖန်မှီဝဲကာ။
အကြမ်းအနု၊ ကိလေစု၊ ငြိမ်းမှုထင်ရှားရာ။
ဤသို့သိရ၊ ဒုတိယ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆိုထားတယ်။

(၃) ဖြစ်ခိုက်ရပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်ပြီး မိမိလိုသိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိမှာလို ကိလေသာငြိမ်းတဲ့ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်မှာသာ ရှိတယ်။ တခြားမှာ မရှိဘူးလို့ ဒီလိုသဘောကျ သိမြင်တာက တတိယမဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို-

“ရှုမှတ်သိရ၊ ဤလမ်းမှာ၊ ပြင်ပတခြားမှာ။
ကိလေသာငြိမ်းဘိ၊ မြတ်အရိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ရာ။
ဤသို့သိရ၊ တတိယ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆိုထားတယ်။

(၄) သောတာပန် ရဟန်းဆိုရင် ကုစားနိုင်ကောင်းတဲ့ အစိတ္တက အာပတ်ကတော့ အမှတ်တမဲ့ သင့်ရောက်တတ်သေးတယ်။ ဒါပေမယ့် အာပတ်သင့်မှန်းသိရင် ချက်ခြင်းပဲ ကုစားတယ်။ ဖုံးကွယ်ထားခြင်း မရှိဘူး။ နောင်အခါမှာ အဲဒီအပြစ်မျိုး မဖြစ်ရအောင် ရိုရိုသေသေ စောင့်ရှောက်တယ်။ အဲဒီအရိယာတို့၏ ပြည့်စုံမှုဓမ္မတာနှင့် ပြည့်စုံနေကြောင်း တွေ့သိတာဟာ စတုတ္ထ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာပဲ။ အဲဒါကို-

“ကုစားနိုင်ကောင်း၊ အာပတ်ပေါင်း၊ တိမ်းစောင်းရောက်သေးရာ။
မဖုံးကွယ်ဘဲ၊ ကုစားမြဲ၊ နောင်လဲစောင့်ရိုးပါ။
ဤသို့သိရ၊ စတုတ္ထ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆိုထားတယ်။

(၅) ကိစ္စကြီး-ငယ်များကို မရှောင်မလွဲသာလို့ ပြုလုပ်နေရသော်လဲ သိက္ခာသုံးပါးကျင့်ရန်၊ အထူးအားဖြင့် ရှုမှတ် အားထုတ်ရန် ထက်သန်သော စိတ်ဆန္ဒရှိခြင်းဆိုတဲ့ အရိယာတို့၏ ဓမ္မတာနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း သိရတာက ပဉ္စမ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို-

“ရှောင်လွှဲမရ၊ မှုကိစ္စ၊ ပြုရလေသောအခါ။
သိက္ခာသုံးပါး ကျင့်ရန်ကား၊ စိတ်အားသန်မြဲသာ။
ဤသို့သိရ၊ ပဉ္စမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ ဆိုထားတယ်။

(၆) ဘုရားဟောတရားတော်ကို နာသောအခါ တစ်ခြားတစ်ပါးကို စိတ်မကူးဘဲ စူးစူးစိုက်စိုက် ရိရိသေသေ နာခြင်း ဆိုတဲ့ အရိယာခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံနေကြောင်း သိရတာက အဋ္ဌမ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို-

“ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောခါ။
လုံးစုံမကြွင်း၊ နှလုံးသွင်း၊ နာခြင်းအားကောင်းစွာ။
ဤသို့သိရ၊ အဋ္ဌမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ဆိုထားတယ်။

(၇) ဘုရားဟော တရားတော် နာနေစဉ်မှ သဘောပေါက်ပြီး ဝမ်းမြောက်မှု ပီတိတွေဖြစ်လျက် တစ်ကိုယ်လုံး တသိမ့်သိမ့် တဖိမ့်ဖိမ့်ဖြစ်နေတယ်ဆိုတဲ့ အရိယာ၏ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံနေကြောင်း သိရတာက သတ္တမ မဟာပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ပဲ။ အဲဒါကို-

“ဗုဒ္ဓဟောထား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားရသောခါ။
အနက်သိမြင်၊ စိတ်ကြည်ရွှင်၊ ကိုယ်တွင်သိမ့်သိမ့်ဖြာ။
ဤသို့သိရ၊ သတ္တမ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ”လို့ဆိုထားတယ်။

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ ၇-ပါးဆိုတဲ့ အဲဒီဂုဏ်အင်္ဂါ ၇-ပါးနှင့်ပြည့်စုံလျှင် သောတာပန် အရိယာ အရိယာအစစ် ဖြစ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ နိဂုံးချုပ် စကားတော်ကိုလဲ-

“ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ခုနစ်ဖြာ၊ ညီစွာဖြစ်ပါမူ။
အရိယာမှန်၊ သောတာပန်၊ ဧကန်ဆုံးဖြတ်ယူ”လို့ ဆောင်ပုဒ်
စီထားတယ်။ အဲဒါကို ဆိုကြရမယ်။

“ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ခုနစ်ဖြာ၊ ညီစွာဖြစ်ပါမူ။
အရိယာမှန်၊ သောတာပန်၊ ဧကန်ဆုံးဖြတ်ယူ”

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ တရားတော်ကတော့ ပြည့်စုံသွားပါပြီ။ ဒီတရားတော်ကတော့ အဆင့်အတန်း အလွန်မြင့်ပါတယ်။ ကိုယ်တွေ့အားဖြင့်ဆိုရင် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်များသာ နားလည်နိုင်မည့် တရားဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် မိမိကိုယ်ကို သောတာပန် ဖြစ်နေပြီလို့ ယူဆထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များဟာ ဒီတရားတော်နှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်သင့်ပါတယ်။ သောတာပန် အစစ်ဖြစ်နေရင်တော့ ကိုက်ညီနေတာကို တွေ့ရလိမ့်မယ်။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များမှာတော့ ဒီတရားကို နာရတဲ့အတွက် ဗဟုသုတဆိုတဲ့ အကြားအမြင် များကိုလဲ ရနိုင်ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်မှာ သောတာပန်တောင် အဆင့်အတန်း မြင့်လှပါပေတယ်လို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်မှာ သဒ္ဓါကြည်ညိုမှု ပွားများခြင်းကိုလဲ ရနိုင်ပါတယ်။ ငါတို့လဲ ဒီလို အဆင့်အတန်းရောက်အောင် အားထုတ်မယ်ဆိုတဲ့ ဆန္ဒရှိရိယာကိုလဲ ပွားစေနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီတရားကို ကြားနာကြပြီးတော့ ဒီတရားတော်နှင့်အညီ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်အောင် အားထုတ်ကြရန် ဘုန်းကြီးက ထပ်မံပြီး တိုက်တွန်းခဲ့ပါတယ်။ ယခု တရားသိမ်းတော့မယ်။

ဤမဟာပစ္စဝေက္ခဏာတရားတော်နှင့် အညီ ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်နိုင်ကြပါစေ။ ထို့ထက် တိုးတက်၍လည်း ကြိုးစားအားထုတ် ကျင့်သုံးနိုင်ကြပါစေ။ ထိုသို့ ကျင့်သုံးနိုင်ကြသဖြင့် မိမိတို့ အလိုရှိအပ်သော မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်၍ မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြပါစေ။

သာဓု... သာဓု.... သာဓု....။

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာတရားတော် ဤတွင် ပြီး၏။

မဟာစည် ဓမ္မဒေသနာ ဆောင်ပုဒ်များ

၁၃၃၂-ခုနှစ်၊ တန်ခူးလဆုတ် ၄-ရက် သင်္ကြန်အကျနေ့၌
ဟောကြားတော်မူသော

အခွင့်လာခိုက် လုံ့လခိုက်တရားတော်

ဆောင်ပုဒ်

ဘုရားပွင့်ခါ၊ ၁-ငရဲရွာနှင့်၊ ၂-ပြိတ္တာ၊ ၃-တိရိစ္ဆာန်၊ ၄-အဟိတ်တစ်ဖြာ၊ ၅-မိစ္ဆာ၊ ၆-ပစ္စနိ၊ ၇-ရုပ်နာမ်မရော၊
ဗြဟ္မာလောနှင့်၊ ၈-မဟောတရား၊ တိဟိတ်သားဟု၊ ရှစ်ပါးရပ်ပြစ်၊ လွန်ကာဖြစ်သည့်၊ ခုခေတ်ကြုံရ၊ ကံကောင်းလှသည်၊ ခဏ
၉-ခုမြောက်ပေတည်း။

အကျဉ်းချုပ် ရှင်းပြချက်

- ၁။ ဘုရားပွင့်ဆဲ သာသနာတော်နှင့် ထွန်းပဆဲ ငရဲသို့ ရောက်နေခြင်း- ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၂။ ထို့အတူ ဘုရားပွင့်ဆဲ၌ ပြိတ္တာဖြစ်နေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၃။ ထို့အတူ ဘုရားပွင့်ဆဲ၌ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်နေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၄။ ထို့အတူ ဘုရားပွင့်ဆဲ၌ အဟိတ် (ဒွိဟိတ်) ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၅။ ထို့အတူ ဘုရားပွင့်ဆဲ၌ ကံ ကံ၏အကျိုးမရှိဟု မိစ္ဆာအယူမြဲနေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၆။ ဘုရားပွင့်ဆဲ သာသနာမထွန်းကားရာ ပစ္စနိရပ်၌ လူဖြစ်နေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၇။ ဘုရားပွင့်ဆဲ ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းပဆဲ၌ ရုပ်သက်သက်ရှိ အသညသတ်ဘုံ၊ နာမ်သက်သက်ရှိ
အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်နေခြင်း-ရပ်ဖြစ်တစ်ပါး။
- ၈။ ဘုရား တရား မဟောမီ (သို့မဟုတ်) သာသနာပ၌ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်-ရပ်ပစ်တစ်ပါး။
- ၉။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ထွန်းပဆဲ ထွန်းပရာ အရပ်၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူရှိသည့်-တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်နေလျှင်
ဗုဒ္ဓပြုဒါဒ နာမဝခေါ် ၉-ခုမြောက် ဘုရားပွင့်ဆဲ ခေတ်ကို ရနေသည်။

ကျွတ်ထိုက်သူ-ဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါ ၆-ပါး

- (က) ကံ၊ ဒိဋ္ဌိကင်း၊ ဆန္ဒတင်း၊ ယုံခြင်း၊ တိဟိတ်ဉာဏ်။
(ခ) အင်္ဂါခြောက်ပါး ပြည့်စုံကာ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်မှန်။

- ၁။ အမိသတ်၊ အဖသတ်၊ ရဟန္တာသတ်၊ ဘုရားအားသွေးစိမ်းတည်အောင်ပြု၊ သံဃာကို
ဂိုဏ်းခွဲခြင်းဟူသော အာနန္တရိယကံငါးပါး ကင်းခြင်း။
- ၂။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကင်းခြင်း၊ (ကံ ကံ၏အကျိုးမရှိဟု ခိုင်မြဲနေသည့်အယူကို နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ခေါ်သည်)
- ၃။ ရတနာသုံးပါးနှင့် ကံကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်သည့် သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
- ၄။ တရားအားထုတ်ရန်ထက်သည့် ဆန္ဒရှိခြင်း။
- ၅။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း။
- ၆။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
ဤအင်္ဂါ ၆-ပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ကျွတ်ထိုက်၊ တရားထူး ရထိုက်သော သဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်။ ယင်းအင်္ဂါ
၆-ပါးတို့တွင် (၁၊၂၊၃၊၄) အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံလျှင်ပင် ဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်ဟု ယုံကြည် စိတ်ချရလေတော့သည်။

ရန်ကုန်မြို့ သာသနာ့ဗိမ္ဗိသာ ဗလိယဉ်ဓမ္မာရုံကြီး၌
 ၁၃၃၃-ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့မှစ၍ ၁၃၃၃-ခုနှစ်
 တပို့တွဲလပြည့်နေ့အထိ လပြည့်နေ့တိုင်းလိုလိုပင်
 ဟောကြားတော်မူသော

ဒီဃနိကာယ်ပါထိကဝဂ် သမ္မသာနီဇယသုတ်
 တရားတော်ဆောင်ပုဒ်များ

နိဒါန်းဆောင်ပုဒ်များ-

သာရိပုတ္တ၊ မြတ်ထေရ၊ ဗုဒ္ဓချဉ်းကပ်ခါ။
 ဘုရားရှင်ကို၊ သူကြည်ညို၊ ဤလိုလျှောက်ထားပါ။

“ဘုရားရှင်လက်ထက်၊ သိညဏ်ဖက်၊ သာလျက်ထူးသူဟာ ရှေးရော၊
 နောင်ရော ယခုရော၊ ဘယ်သောခါမျှ မရှိပါ”
 တပည့်စိတ်ထား၊ မြတ်ဘုရား၊ လေးစားယုံကြည် ဖြစ်ပေါ်ပါ။

မြတ်စွာဘုရားက မေးတော်မူပုံ-

ရှေး နောင်ဘုရား၊ ခုဘုရား၊ စိတ်များ သင်သိပါ၏လော၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာက ဖြေကြားလျှောက်ထားပုံ-

ရှေး၊ နောင်ဘုရား၊ ခုဘုရား၊ စိတ်များ တပည့် မသိပါ။
 သို့သော် နှိုင်းဆ၊ ခမ်းနွယ်၊ သိရဤသို့ပါ။
 နီဝရဏငါးပါး၊ စွန့်ပယ်ရှား၊ လေးပါးသတိမှာ။
 ကောင်းစွာတည်လတ်၊ ဗောဇ္ဈင်သတ်၊ ပွားလတ်ပြီးမှသာ။
 ဘုရားဖြစ်ရန် ဗောဓိညဏ်၊ အမှန်ဆိုက်ရောက်ပါ။
 ဘုရားတိုင်းပင်၊ ဤသို့လျှင်၊ လမ်းစဉ်ကျင့်ရိုးပါ။
 ဤလိုနှိုင်းဆ၊ သိပါရ၊ ဗုဒ္ဓရှင်အားကြည်ညိုပါ။

တရားသိ၍ ကြည်ညိုကြောင်း လျှောက်ပုံ-

မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်အား၊ တရားဟောပြရာ။
 ဟောတိုင်းမှာပင်၊ ဉာဏ်သက်ဝင်၊ သိမြင်ပြီးသောခါ။
 ယုံကြည်စိတ်ဖြတ်၊ သဒ္ဓါဓာတ်၊ ဖြစ်လတ်ဤသို့ပါ။
 “ကိုယ်တော်တိုင်သာ၊ မြတ်ဗုဒ္ဓ၊ မှန်စွာ သိပေသည်။
 ကောင်းစွာဟောထား၊ မြတ်တရား၊ မမှားမှန်ပေသည်။
 တပည့် သံဃာ အပေါင်းဟာ၊ ကောင်းစွာ ကျင့်ပေသည်”။

အပရမ္မယဂုဏ် ၁၅-ပါးခေါင်းစဉ်-

သာရိပုတ္တရာ ထေရ်မဟာက၊ မြတ်စွာရှင်ထံ၊ နမာဉာဏ်ဖြင့်၊ အပရံပန၊ ဤလိုစ၍၊ တင်ပြဖော်ထုတ်၊ မြတ်ကြောင်း
 ဟုတ်သည့်၊ အနုတ္တရိယာ၊ ဆယ့်ခြောက်ဝက်ကား-(၁) ကုသလဒေသနာ၊ (၂) တစ်ဖြာအာယတန (၃) ဂဗ္ဘဝက္ကန် (၄)
 အာဒေသနနှင့် (၅) ဒဿနံတဝ၊ (၆-၇) ပုဂ္ဂလပဓာ၊ (၈) ပဋိပဒါနှင့်၊ (၉) ဘဿာစာရ၊ (၁၀) ကျင့်သီလတည့်၊ (၁၁)
 ဆုံးမညွှန်ကြား၊ (၁၂) သူတစ်ပါးလွတ်ဟန် ဝေဖန်ဖော်ပြ၊ (၁၃) သဿတတစ်ထွေ၊ (၁၄)ပုဗ္ဗေနိဝါသ၊ (၁၅) ဒိဗ္ဗမျက်စိ၊ (၁၆)
 ဣဒ္ဓိဝိဓာ၊ ဒေသနာဟု၊ သမ္မသာဒနိယသုတ်၌ ပြသည့် တဒနတ္ထရိယံ ဆယ့်ခြောက်တန်သည် အပရမ္မနိယဂုဏ်များတည်း။

(အပရမ္မနာတိပဒံ ယေသံ ဒေသနာယ အတ္ထိ၊ တေ အပရမ္မနိယာ-
ဟူသော ပါဠိမှန်ပါထိက ဋီကာနှင့်အညီ ယင်း ဂုဏ် ၁၅-ပါးကို
လျှောက်ထားသောအခါ အပရံ-ပန၊ အပရံ ပန-ဟု အစချီ၍
လျှောက်သောကြောင့် ယင်း ဂုဏ် ၁၆-ပါးကို အပရမ္မနိယဟု
ခေါ်သည်။ အကျယ်အဆုံးအဖြတ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာနိဿယ
ဒုတိယတွဲ နှာ-၉၃-၄ တို့၌ မှတ်ချက်မှာ ကြည့်ပါ။)။

(၁) ကုသိုလ်ကို ဟောခြင်း-

အပရံပန၊ ပုဒ်ဖြင့်ပြ၊ ဂုဏ်ဆယ့်ခြောက်ဖြာ။
အရှင်ဘုရား၊ ကုသိုလ်များ၊ ဟောကြား၍သို့ပါ။
သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန် လေးတန်ကုဒ္ဒိပါဒ်။
ဣန္ဒြေငါးပါး၊ ဗိုလ်လဲငါး၊ ခုနစ်ပါးဗောဇ္ဈင်မြတ်။
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ ကုသိုလ်တရား၊ ဟောကြားပြည့်စုံလတ်။
ယင်းထက်ပိုလွန်၊ ဟောနိုင်ရန်၊ ဧကန်မရှိပါ။
ထို့ကြောင့် ဗောဓိ၊ သာလွန်သိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ပါ။

(၂) အာယတနကို ဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်ကား မြတ်ဘုရား၊ ဟောကြား အာယတန၊
အတွင်းခြောက်ထွေ၊ ပြင်ခြောက်ထွေ၊ စိတ်စေ့စပ်ကြောင်းမှန်။
မျက်စိ၊ ရူပ၊ နား၊ သဒ္ဓ၊ ဃာနဂန္ဓာရမ်း။
ဇိဝှါ၊ ရသ၊ ကိုယ်ထိရ၊ မန၊ ဓမ္မာရမ်း။
ယင်းထက်ပိုလွန်၊ ဟောနိုင်ရန်၊ ဧကန်မရှိပါ။
ထို့ကြောင့် ဗောဓိ၊ သာလွန်သိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ပါ။

(၃) ဂဗ္ဘာဝက္ကန္တိကို ဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်မှာ၊ ဟောပြပါ လေးဖြာအဝက္ကန္တိ။
အဓိဝမ်းမှာ၊ သက်၊ တည်ကာ၊ ဖွားတာသူမသိ။
(သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များ)
သက်စဉ်သိကာ၊ တည်နေတာ၊ ဖွားတာသူမသိ။
(မဟာသာဝကလောင်းများ)
သက်တာ၊ တည်တာ၊ သိနိုင်ပါ-ဖွားတာ သူမသိ။
(အဂ္ဂသာဝက၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ)
သက်၊ တည်၊ မွေးဖွား သိသူကား ဘုရားလောင်းသာရှိ။
ယင်းထက်ပိုလွန်....၊ ထို့ကြောင့် ဗောဓိ.....။

(၄) အနာဂတ်အတတ်ဟောပုံကို ဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်ကား၊ ဟောညွှန်ကြား၊ လေးပါးအတတ်ဟော။
နိမိတ်အရ၊ ဟောညွှန်ပြ၊ ပထမအတတ်ဟော။
တစ်ဆင့်ကြားအရ၊ ဟောညွှန်ပြ၊ ဒုတိယအတတ်ဟော။
ယောင်ရမ်းသံအရ၊ ဟောညွှန်ပြ၊ တတိယ အတတ်ဟော။
အဘိညာဉ်အရ၊ ဟောညွှန်ပြ၊ စတုတ္ထအတတ်ဟော။
ယင်းထက်ပိုလွန်....၊ ထို့ကြောင့်ဗောဓိ.....။

(၅) အမြင်အသိကို ဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်ကား၊ ဟောဖော်ကြား၊ လေးပါးဒဿန။
သုံးဆယ့်နှစ်ဖြာ၊ ကောဋ္ဌာသာ၊ မြင်တာ ပထမ။
ထို့ထက်ကျော်ကာ၊ အရိုးမှာ မြင်တာ ဒုတိယ။
လောကနှစ်ရပ်၊ စိတ်မပြတ် မြင်တာ တတိယ။
လောကနှစ်ရပ်၊ စိတ်ကင်းပြတ် မြတ်လတ် စတုတ္ထ။
ယင်းထက်ပိုလွန်၊ ထို့ကြောင့် ဗောဓိ.....။

(၆) ပုဂ္ဂိုလ်အပြားဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်ကား၊ ခုနစ်ပါး၊ ခွဲခြားပုဂ္ဂိုလ်မြတ်။
 အရူပဈာန်၊ အခြေခံကာ၊ ရဟန္တာ၊ နှစ်ဖြာရုပ်နာမ်လွတ်။
 ဥဘတောဘာဂ-ဝိမုတ္တ၊ ခေါ်ရ ထိုအရှင်မြတ် (၁)
 အခြားရဟန္တာ၊ အမည်မှာ၊ ပညာဝိမုတ်မှတ်။ (၂)
 သဒ္ဓါလွန်ကာ၊ စ-မဂ်မှာ၊ သဒ္ဓါနုသာရီ။ (၃)
 ပညာလွန်ကာ၊ စ-မဂ်မှာ၊ ဓမ္မာနုသာရီ။ (၄)
 ပညာလွန်ကာ၊ လယ် ၆-ဌာ၊ သဒ္ဓါဝိမုတ်မှတ်။ (၅)
 သဒ္ဓါလွန်ကာ၊ လယ် ၆-ဌာ၊ မှတ်ပါ ဒိဋ္ဌိပွတ်။ (၆)
 အရူပဈာန်၊ အခြေခံကာ၊ ၆-ဌာန၊ ကာယသက္ကိမှတ်။ (၆)
 ယင်းထက်ပိုလွန်...၊ ထို့ကြောင့်ဟေမိ။

(၇) ဗောဇ္ဈင်ကိုဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်ကား၊ ခုနစ်ပါး၊ ဟောကြားဗောဇ္ဈင်ပါ။
 သတိ-အမှတ် ထင်လတ်သူမှာ။
 ဓမ္မဝိစယ-ဉာဏ်က ပေါ်လာ။
 ဝီရိယ၊ ဝီတိ၊ ပဿဒ္ဓိတစ်ဖြာ။
 သမာဓိ ဖြစ်၏ ဥပေက္ခာ။
 ဗောဇ္ဈင်၊ ခုနစ်ပါး၊ ဤတရား၊ ဟောကြားဘဂဝါ။
 ယင်းထက်ပိုလွန်...၊ ထို့ကြောင့် ဗောဓိ။

ဗောဇ္ဈင်ဆိုတာ ဘာလဲ။

(က) သစ္စာလေးပါး သိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါကို ဗောဇ္ဈင်ခေါ်သည်။

(ခ) သစ္စာ ၄-ပါး သိမှု၏ အစိတ်အပိုင်းကိုလည်း ဗောဇ္ဈင်ခေါ်သည်။

၁။ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်

မလွတ်စတမ်း စောင့်ဖမ်းနေသည်။ (လက္ခဏာ)
 ဖြစ်ပျက်သရွေ့ မမေ့စေပြီ။ (ရသ)
 အာရုံရေးရှု စောင့်မှုထင်သည်။ (ပစ္စုပ္ပန်)
 မြတ်သတိ မှတ်သိ ဗောဇ္ဈမည်။

(က) သတိသမ္ပဇဉ်၊ အမြဲယှဉ်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။

(ခ) မေ့သူ ရှောင်လွှဲ၊ သတိမြဲ၊ မှီဝဲဆည်းကပ်ပါ။

(ဂ) သတိပွားရေး၊ အကြောင်းလေး၊ ညွှန်သေးအဋ္ဌကထာ။

၂။ ဓမ္မဝိဝေယသမ္ပောဇ္ဈင်

ရုပ်နာမ်ခွဲခြင်း စူးစမ်းသိသည်။
 သဘောမှန်များ ထင်ရှားစေသည်။
 တွေဝေမှုကင်း ရှင်းရှင်းသိသည်။
 ဓမ္မဝိ၊ မှတ်သိဗောဇ္ဈင်မည်။

(က) မေးမြန်း သန့်စင်၊ ညီမျှယှဉ်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။

(ခ) ဉာဏ်မဲ့ရှောင်ကြဉ်၊ ဉာဏ်ရှိယှဉ်၊ ဆင်ခြင်နက်နဲမှာ။

(ဂ) ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်းများ၊ ခုနစ်ပါး ညွှန်ကြား အဋ္ဌကထာ။

၃။ ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်

ကြောင့်ကြပြုလုပ် အားထုတ်တတ်သည်၊
စိတ်အားတက်ရေး အားပေးတတ်သည်၊
မဆုတ်နစ်ဘဲ စိတ်ခွဲသန်သည်၊
ဝီရိယ မှတ်ကြဗောဇ္ဈင်မည်။

- (က) အပါယ်ဘေးဆင်ခြင်၊ အာနိသင်၊ လမ်းစဉ်ဝိသေပါ။
- (ခ) ဆွမ်းအကျိုးတုံ့ပြန်၊ မြတ်မွေခံ၊ ရှုရန်မြတ်ဆရာ။
- (ဂ) သာကီမျိုးတော်၊ ကျင့်သုံးဖော်၊ ရှုမျှော် ဆင်ခြင်ပါ။
- (ဃ) ပျင်းသူကိုကြည့်၊ ဇွဲကောင်းယှဉ်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။
- (င) ဝီရိ ပွားရန် ဆယ့်တစ်တန်၊ ထုတ်ပြန် အဋ္ဌကထာ။

၄။ ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်

နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲ ဝမ်းလဲ မြောက်သည်၊
ရုပ်ကောင်း၊ ရုပ်သန့် ပျံ့နှံ့စေသည်။
ကိုယ်စိတ် ပေါ့လျက် ကြွတတ် ထင်သည်၊
မြတ်ပီတိမှတ်သိ ဗောဇ္ဈင်မည်။

- (က) ရတနာသုံးစုံ၊ သီလဂုဏ်၊ စွန့်ပုံ အောက်မေ့ပါ။
- (ခ) နတ်ဖြစ်ဖွယ်စု၊ ငြိမ်းအေးမှု၊ တွေးရှုအောက်မေ့ပါ။
- (ဂ) ခွဲခြောက်သူကြည့်၊ စိုပြေယှဉ်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။
- (ဃ) ကြည်ညိုဖွယ် ညွှန်ကြား၊ သုတ္တန်များ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရာ။
- (င) ပီတိပွားရန်၊ ဆယ့်တစ်တန်၊ ထုတ်ပြန် အဋ္ဌကထာ။

၅။ ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်

ကြောင့်ကြပူရေး ငြိမ်းအေးနေသည်၊
ကြောင့်ကြပူခြင်း နှိမ်နင်းပယ်သည်။
လှုပ်ရှားမှုကင်း၊ အေးခြင်းထင်သည်၊ ပဿဒ္ဓိ
မှတ်သိဗောဇ္ဈင်မည်။

- (က) ဘောဇဉ်၊ ဥတု၊ နေထိုင်မှု၊ မှီပြုသင့်မြတ်ရာ။
- (ခ) မလွန်မယုတ်၊ လုံ့လထုတ်၊ ကြမ်းကြုတ်သူရှောင်ပါ။
- (ဂ) ငြိမ်းအေးသူတွင်၊ မှီဝဲယှဉ်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။
- (ဃ) ပဿဒ္ဓိပွား၊ ခုနစ်ပါး၊ ညွှန်ကြားအဋ္ဌကထာ။

၆။ သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်

ပျံ့လွင့်မထွက် ကပ်လျက်တည်သည်၊ တစ်အာရုံတည်း
ပေါင်းစည်းစေသည်၊ ငြိမ်သက်သည်ဟု၊ ရှေးရှုထင်သည်၊ သမာဓိ
မှတ်သိ ဗောဇ္ဈင်မည်။

- (က) ဝတ္ထုသန့်စင်၊ ညီမျှယှဉ်၊ ကျွမ်းကျင် နိမိတ်မှာ။
- (ခ) ကြွလျင်နှိမ်လင့်၊ ကျလျင်ပင့်၊ ရွှင်သင့်ရွှင်စေရာ။
- (ဂ) ညီမျှနေလျှင်၊ ရှုမြဲပင်၊ ထိုတွင် စိတ်ညွတ်ရာ။
- (ဃ) ပျံ့လွင့်သူကြည့်၊ တည်သူယှဉ်၊ ဆင်ခြင် ဈာန်မောက္ခာ။
- (င) သမာဓိပွား၊ ဆယ့်တစ်ပါး၊ ညွှန်ကြား အဋ္ဌကထာ။

၇။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်

ဥပေက္ခာက ညီမျှစေသည်။ (လက္ခဏာ)
တစ်ဘက်လိုက်ခြင်း ပယ်ခွင်းတတ်သည်။ (ရသ)
လယ်ဗဟိုမျှ ချိန်ကျနေသည်။ (ပစ္စုပဋ္ဌာန်)
နွားစုံကောင်း နှင်မောင်းတူပေသည်။

- (က) ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝတ္ထု၊ လျစ်လျူရှု၊ ညွတ်မှု ထိုတွင်သာ။
(ခ) ယုယသူအား၊ ပယ်ရှောင်ရှား၊ စိတ်ထားမျှသူမှီဝဲပါ။
(ဂ) ဥပေက္ခာပွား၊ ကြောင်းပါးပါး၊ ညွှန်ကြားအဋ္ဌကထာ။
(ဃ) ပဋိပဒါကို ဟောခြင်း-

အခြားဂုဏ်အား၊ ဟောဖော်ကြား လေးပါးပဋိပဒါ၊
သမာဓိအရာ၊ ခဲယဉ်းစွာ၊ ဉာဏ်မှာနေက ပထမ။
(ဒုက္ခပဋိပဒါ-ခန္ဓာဘိညာ)
သမာဓိအရာ၊ ခဲယဉ်းစွာ၊ ဉာဏ်မှာမြင်က၊ ဒုတိယ။
(ဒုက္ခပဋိပဒါ-ခိပ္ပါဘိညာ)
သမာဓိအရာ၊ လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်မှာနေက တတိယ။
(သုခပဋိပဒါ-ခန္ဓာဘိညာ)
သမာဓိအရာ၊ လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်မှာမြန်က စတုတ္ထ။
(သုခပဋိပဒါ-ခန္ဓာဘိညာ)
သမာဓိအရာ၊ လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်မှာမြန်က စတုတ္ထ။
(သုခပဋိပဒါ-ခိပ္ပါဘိညာ)
ထို့ထက်ပိုလွန်.... ထို့ကြောင့်ဗောဓိ.....။

- (၉) စကားပြောရေးအကျင့်ကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်ကား၊ ဟောဖော်ကြားစကားအကျင့်ပါ။
လိမ်လည်မပြော ကုန်းချောကင်းရာ၊ ဆဲဆိုရှောင်ရှား
စဉ်းစားပြောရာ။
စိတ်နှလုံးထဲ စွဲမှတ်ထိုက်တာ၊ ပြောသင့်မှ ပြောရချင့်ချိန်ကာ။
ဟုတ်မှန်ကျိုးများ၊ ထိုစကား၊ ညွှန်ကြားပြောစေပါ။
ယင်းထက်ပိုလွန်....ထို့ကြောင့်ဗောဓိ.....။

- (၁၀) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သီလအကျင့်ကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ် ဟောဖော်ပြ သီလအကျင့်ပါ။
သစ္စာစကား၊ သဒ္ဓါအား၊ လှုပ်ရှားမရှိမြဲစေရာ။
အထင်ကြီးအောင်၊ ကြည်ညိုအောင်၊ ဟန်ဆောင်ပြုမှု မရှိရာ။
ပစ္စည်းလူရေး လမ်းကြောင်းပေး၊ မျှော်တွေးပြောဆို မရှိရာ။
လူလိုသည့်စိတ် ပြစ်ရန်ရိပ် နိမိတ်ပြုမှု မပြုရာ။
မလှဘဲရှောင်၊ မဖြစ်အောင်၊ ချုပ်နှောင်ဖိနှိပ်မပြောရာ
ပေးကား များကာ၊ ပစ္စည်းရှာ၊ မိစ္ဆာသက်မွေးမပြုရာ။
စောင့်ရှောက်လုံခြုံ၊ ဘောဇနေ၊ တိုင်းရှည်သီတတ်ရာ။
ညီစွာပြုလင့်၊ နိုးကြားကျင့်၊ ကိုယ်ဖြင့်မပျင်းရာ။
စိတ်လုံလပြု၊ ဈာန်ဝင်ရှု၊ ထင်မှုပြည့်စုံရာ။
(အာရဒ္ဓဝီရိယော၊ ဈာယီ၊ သတိမာ။)
ပြောရေးရှိလျှင်၊ ဉာဏ်ပေါ်ထင်၊ အလျင်သိနိုင်ရာ။
(ကလျာဏပဋိဘာနော)

လျင်စွာ သွားတတ်၊ ဆောင်ထားတတ်၊ သိတတ်ဉာဏ်ရှိရာ၊
ဂတိမာ၊ ဓိတိမာ၊ မတိမာ)
ကာမဂုဏ်ထဲ၊ မတပ်စွဲ၊ အမှတ်လဲပြု၊ ရှုလဲရှု၊ ရင့်မှု ပွားစေရာ၊
(န စ ကာမေသု ဂိဒ္ဓေါ၊ သတောစနိပကောစ)
အကျင့်သီလ၊ ဤသို့ပြု၊ လုံးဝပြည့်စုံပါ၊ (စကားမှန်စေရမယ်၊
သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါ ပြည့်စုံစေရမယ်၊ သူတစ်ပါး
အထင်ကြီးအောင် ဟန်မဆောင်ရဘူးစသည်ဖြင့် ရဟန်းကောင်း
တို့၏ သီလ အကျင့်ကို မြတ်စွာဘုရား ပြတော်မူသည်မှာ
လိုလေသေးမရှိ ပြည့်စုံပါပေသည်ဟု ဆိုလို၏။)
ယင်းထက်ပိုလွန်.....၊ ထို့ကြောင့်ဗောဓိ.....။

(၁၁) ဆုံးမညွှန်ကြားရေးကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်၊ ဟောဖော်ပြ ဆုံးမသွန်သင်ယူ။
ဆုံးမတိုင်းသာ၊ ဤသူဟာ၊ ညီစွာကျင့်ပါ။
သောတာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖြစ်မည်ကို၊ တင်ကြိုသိတော်မူ။
သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်၊ အရဟံ၊ ထို့အတူ။
ဖြစ်ထိုက်သမျှ၊ သွန်သင်ပြ၊ ဆုံးမပေးတော်မူ။
ယင်းထက်ပိုလွန်.....၊ ထို့ကြောင့် ဗောဓိ.....။

(၁၂) ဝိမုတ္တိ-လွတ်မြောက်ရေး၌ ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်ကား၊ ဟောညွှန်ကြား၊ လွတ်သွားဉာဏ်ထူးမှာ။
ကိုယ်တိုင်ဉာဏ်ဖြင့်၊ လျော်စွာကျင့်၊ လေးဆင့် ဖိုလ်ဉာဏ်မှာ။
ရောက်မည့်ပုံဟန်၊ ဘုရားဉာဏ်၊ အမှန်သိနှင့်ပါ။
ယင်းထက်ပိုလွန်၊ ထိုဗောဓိ။

(၁၁-နှင့် ၁၂-ဆုံးခြားချက်)

ညွှန်ကြားဖို့ရာ၊ သိဟန်သာ၊ ရှေ့မှာပြဆိုသည်။
[၁၁-က ပြဆိုပုံ]
ဉာဏ်ထူးဖြစ်မှာ၊ သိနှင့်တာ၊ နောက်မှာ ပြဆိုသည်။
[၁၂-၌ ပြဆိုပုံ]

(၁၃) သဿတဝါဒကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်၊ ဟောဖော်ပြ၊ သဿတ ဟူလေးဖြာ။
ဘဝသိန်းထိ၊ ပြန်လည်ကြည့်၊ မြဲ၏ ယူဆ တစ်ဦးမှာ။
ဆယ်ကမ္ဘာထိ၊ ပြန်လည်ကြည့်၊ မြဲ၏ ယူဆ တစ်ဦးမှာ။
ကပ်လေးဆယ်ထိ၊ ပြန်လည်ကြည့်၊ မြဲ၏ ယူဆ တစ်ဦးမှာ။
ဉာဏ်ထူးမရှိ၊ ကြံတွေးကြည့်၊ မြဲ၏ ယူဆ တစ်ဦးမှာ။
(ဗြဟ္မဇာတသုတ်မှ ယူဖြည့်သည်)
တည်မြဲယူဆ၊ သဿတ၊ ခွဲပြု၍လေးဖြာ။
(သုတ်ရင်း၌ သုံးပါးသာရှိသည်)
ယင်းထက်ပိုလွန်.....၊ ထို့ကြောင့် ဗောဓိ.....။

(၁၄) ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ်ကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်ကား ဖြစ်ဟောင်းများ စဉ်းစားသိပုံ ဟောခြင်းပါ။
 တစ်ဘဝမှ သိန်းဘဝ၊ များလှဖြစ်ဖူးတာ။
 တစ်ကမ္ဘာမှ၊ သိန်းမက၊ များလှကပ်-ကမ္ဘာ။
 ရှေးဖြစ်ဟောင်းတွေ၊ စား၊ ဝတ်၊ နေ။ ထွေထွေခြင်းအရာ။
 ဖြစ်ခဲ့ရပုံ၊ အလုံးစုံ၊ အကုန် အောက်မေ့ကာ။
 ပုဗ္ဗနိဝါသံ၊ ဉာဏ်ဖြစ်ဟန်၊ ထုတ်ပြန်စုံလင်စွာ။
 ယင်းထက်ပိုလွန်....ထို့ကြောင့် ဗောဓိ.....။

(၁၅) ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ် ဟောဖော်ပြ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါ။
 ခြား-ကွယ်-ဝေငြား၊ အဆင်းများ ထင်ရှားမြင့်နိုင်ပါ။
 ကံဆိုးသူတွေ၊ ပါယ်လေးထွေ၊ ဖြစ်နေမြင်နိုင်ပါ။
 ကံကောင်းသူတွေ၊ နတ်လူ့ပြည် ဖြစ်နေမြင်နိုင်ပါ။
 သေပြီးသည့်နောက်၊ ကံအလျောက် ကပ်ရောက်သိနိုင်ပါ။
 နတ်မျက်စိသွင်၊ ကြည့်တိုင်းမြင်၊ ဘိညာဉ်ဉာဏ်ထူးပါ။
 ယင်းထက်ပိုလွန်.... ထို့ကြောင့်ဗောဓိ.....။

(၁၆) ဣဒ္ဓိဝိဓကို ဟောခြင်း

အခြားဂုဏ်ကား၊ ဟောဖော်ကြား၊ နှစ်ပါးဣဒ္ဓိဝိ။
 အာသဝေါရှိတာ၊ မရှိတာ၊ ပြီးတာနှစ်မျိုးရှိ။
 (ဣဒ္ဓိ ၂-မျိုး)
 စတုတ္ထဈာန်၊ အဘိညာဏ်၊ အဓိဋ္ဌာန်အတိုင်း ပြီး၏။
 အများတစ်ပါး၊ ဖြစ်စေသား၊ ထင်ရှားကွယ်စေနိုင်ဘိ၏။
 နံရံတောင်များ၊ ထွင်းဖောက်သွား၊ လျင်လျား နှေးအောင်
 ပြုနိုင်၏။
 မြေလျှိုးမိုးပျံ၊ အတန်တန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုတိုင်း ပြီး၏။
 ဤလိုတန်ခိုး၊ ပြီးတာမျိုး၊ ခေါ်ရိုးသာသဝ အမည်ရှိ။
 (သာသဝဣဒ္ဓိ)
 နှစ်သက်ဖွယ်ဝယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ တကယ်ရှုနိုင်သည်။
 စက်ဆုပ်ဖွယ်ဝယ်၊ နှစ်သက်ဖွယ်၊ တကယ်ရှုနိုင်သည်။
 ထိုနှစ်မျိုးဝယ်၊ နှစ်သက်ဖွယ်၊ တကယ်ရှုနိုင်သည်။
 ထိုနှစ်မျိုးဝယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ တကယ်ရှုနိုင်သည်။
 ချစ်မုန်း-ကင်းကွာ၊ လျစ်လျူသာ၊ ကောင်းစွာရှုနိုင်သည်။
 ဤသို့ပြီးတာ၊ တန်ခိုးဟာ၊ အရိယာဣဒ္ဓိမည်။
 (အရိယိဒ္ဓိ)
 အာသဝေါကင်းပ၊ စင်ကြယ်စွ၊ နာသဝလဲမည်။
 (အနာသဝဣဒ္ဓိ)
 ယင်းထက်ပိုလွန်၊ ဟောနိုင်ရန်၊ ဧကန်မရှိပါ။
 ထို့ကြောင့်ဗောဓိ၊ သာလွန်သိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ပါ။
 (အပရမ္မနိယဂုဏ် ၁၆-ပါး ဤတွင် ပြီးသည်)

အခြားတစ်နည်းဖြင့် ချီးကျူးလျှောက်ထားခြင်း-

သဒ္ဓါ၊ လုံ့လ ပြည့်ဝသောသူ၊ စွမ်းကုန် ကြိုးကုတ် အားထုတ်ပါမူ၊
မြတ်ဆုံးဉာဏ်ဆင့် ရောက်သင့်သည်ဟူ၊ ယင်းဉာဏ်အား ဘုရား-
ရောက်တော်မူ။
ကာမချမ်းသာ၊ သုံးဆောင်တာ၊ ပယ်ခွါရှောင်တော်မူ။
မသုံးဆောင်ဘဲ၊ ကိုယ်ညှဉ်းဆဲ၊ ဒါလဲ ရှောင်တော်မူ။
မျက်မှောက်ကိုယ်မှာ ချမ်းသာစွာ၊ နေရာနေကြောင်းဟူ။
ဖျာန်မြတ်လေးဖြာ၊ လိုတိုင်းသာ လွယ်စွာရတော်မူ။

မေးမြန်း စိစစ်လျှင် ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း-

ဘုရားထက်သာ၊ ရှေး၊ နောင်မှာ၊ ရှိပါသလောမေးခဲ့လျှင်။
ဘုရားထက်သာ၊ ရှေး၊ နောင်မှာ၊ မရှိပါဟု ဖြေမည်ထင်။
ရှေး၊ နောင်ဘုရား၊ ခုဘုရား၊ ဉာဏ်အားတူသလောမေးခဲ့လျှင်။
ရှေး၊ နောင်ဘုရား၊ ခုဘုရား၊ ဉာဏ်အားတူကြောင်း ဖြေမည်ပင်။
ဘုရားထက်သာ၊ တူသူဟာ၊ ခုခါရှိသလောမေးခဲ့လျှင်။
ဘုရားထက်သာ၊ တူသူဟာ၊ ခုခါ မရှိဖြေမည်ပင်။
ဘယ့်ကြောင့်ဆိုတာ၊ မေးပြန်ပါ၊ အောက်ပါအတိုင်း ဖြေမည်ပင်။

“ငါဘုရားနှင့် ဉာဏ်အားတူညီ၊
ရှေးဘုရားများ ပွင့်သွားလေပြီ၊
နောင်ခါကာလ ပွင့်ကြဦးမည်”
ဤစကား ဘုရားမိန့်ပါသည်။
“လောကဓာတု တစ်ခုတည်းမှာ၊
ဝင်ပြိုင်ဘုရား နှစ်ပါးပွင့်ရာ၊
အကြောင်း နတ္ထိ မိန့်ရှိမြတ်စွာ”
ဤစကား နာကြားရဖူးပါ။
ထို့ကြောင့်ပဲ ဆိုရဲတိကျစွာ။

(ပြိုင်တူမပွင့်ခြင်းနှင့် စပ်၍ သာသနာ ငါးထောင်အဆိုများ)

ပ-ဆ-တေ-သုတ်၊ သေက္ခထုတ်၊ သံယုတ်၊ အင်္ဂုတ်ဌ။ (သံဌ ၂၊ ၁၈၇၊ အဌ ၁၊ ၆၇)
ပ-ဆ-တေ-သုတ်၊ ပါတိမုက်၊ မိန့်ထုတ် ပါထိက။ (ဒီဌ ၃၊ ၈၃)
ပ-သုတ်-အနာ သ-သောတာ၊ မိန့်မှာ ဝိနယ။ (ဝိဌ ၄၊ ၁၂၇)

သမ္မသာဒနီယသုတ် နိဂုံးချုပ် မိန့်ခွန်းတော်-

“ကြည်ညိုဖွယ်များ ချစ်သားလျှောက်တင်၊
ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်း ထိုကြောင်းကြောင့်ပင်၊
ခဏ၊ခဏ ဟောပြုလေသင်၊
နာသူများ ယုံမှားကင်းမည်ပင်”
မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြား ဤသို့ပင်။

ဥပါဒါနိနက္ခန္ဓာငါးပါး ခွဲပုံဆောင်ပုဒ်များ-

မြင်ဆဲ ခဏ၌ မျက်စိနှင့် အဆင်းက ရုပ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
မြင်လို့ ကောင်းတာ မကောင်းတာက ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
(ကုသလဝိပါက်ဥပေက္ခာနှင့် ဇောခဏ၌ သောမနဿကို ကောင်းတာဟုဆို၏၊ အကုသလဝိပါက်
ဥပေက္ခာနှင့် ဇောခဏ၌ ဒေါမနဿကို မကောင်းဟုဆို၏။)
မြင်ရတဲ့ အဆင်းကို မှတ်သားတာက သညာဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
မြင်မှုကိစ္စပြီးအောင် ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။

မြင်သိရုံမျှ သဘောက ဝိညာဏ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 (ကြားဆဲ၊ နံဆဲ၊ စားဆဲ၊ သိဆဲ ခဏတို့၌ နည်းတူပင်။)
 ထိသိဆဲခဏ၌ ထိသိရာကိုယ်အကြည်ရပ်နှင့် ထိသိရတာက ရုပ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ထိလို့ ကောင်းတာ၊ မကောင်းတာက ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 တွေ့ထိရတာကို မှတ်သားတာက သညာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ထိသိမှုပြီးအောင် ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ထိသိရုံမျှ သဘောက ဝိညာဏ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ကြံသိဆဲခဏ၌ ကြံသိမှု၏ တည်ရာရပ်က ရုပ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ကြံလို့ ကောင်းတာ၊ မကောင်းတာက ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ကြံမိရာအာရုံကို မှတ်သားတာက-သညာဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ကြံသိမှုပြီးအောင် ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ကြံသိရုံမျှ သဘောက ဝိညာဏ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ဖောင်းတယ်....ဟု မှတ်ဆဲ၌ တောင့်တင်း လှုပ်ရှားတာက ရုပ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ရှုမှတ်လို့ ကောင်းတာ၊ မကောင်းတာက ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 (ဤ၌ ဥပေက္ခာကိုပင် မကောင်းတာဟု ဆိုသည်)
 တောင့်တင်း လှုပ်ရှားမှုကို မှတ်သားတာက သညာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ရှုမှတ်မိအောင် ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 တောင့်တင်းလှုပ်ရှားမှုကို သိရုံမျှ သဘောက ဝိညာဏ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ပိန်တယ်ဟု မှတ်ဆဲခဏ၌ လျှော့တာ လှုပ်ရှားတာက ရုပ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ရှုမှတ်လို့ ကောင်းတာ၊ မကောင်းတာက- ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 လျှော့မှု လှုပ်ရှားမှုကို မှတ်သားတာက သညာဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ရှုမှတ်သိအောင် ကြောင့်ကြစိုက်တာ နှလုံးသွင်းတာက သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 လျှော့မှု လှုပ်ရှားမှုကို သိရုံမျှသဘောက ဝိညာဏ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 နာတယ်ဟု မှတ်ဆဲခဏ၌ နာရာဌာန ရပ်က.... ရုပ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 နာတာ အခံခက်တာက ဝေဒနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 အတွေ့ အာရုံဆိုးကို မှတ်သားတာက သညာဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 နာမှု အခံခက်မှုဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းတာက.... သင်္ခါရဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 အတွေ့ အာရုံဆိုးကို သိရုံမျှသဘောက ဝိညာဏ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။

၁၃၃၄-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့မှစ၍ ပလ္လင်္ကမ္မာရုံကြီး၌ ဟောကြားတော်မူသော နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိ

သမ္မသယုတ် တရားတော် ဆောင်ပုဒ်များ

- ၁။ ဘယ်ကြောင်းရှိက၊ အိုသေရ၊ ဒုက္ခ ဖြစ်သနည်း။
- ၂။ ဥပဓိရှိက၊ အိုသေရ၊ ဒုက္ခဖြစ်ပေါ်သည်။
- ၃။ ဥပဓိဆိုတာ၊ ကပ် တည်ရာ၊ ခန္ဓာပင် ဖြစ်သည်။
- ၄။ ထိုသို့သိလျှင်၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်းကိုလဲ သိသည်။ ယင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း သိသည်။ ယင်း၏ ချုပ်ရာကိုလည်း သိသည်။ ယင်းချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်လမ်းကောင်းကိုလဲ သိသည်။ သိသည့်အတိုင်း လျော်စွာလဲ ကျင့်လျှင် အိုခြင်း၊ သေခြင်းချုပ်ကင်းရန် အမှန်ကျင့်သူ ဖြစ်လေတော့သည်။
- ၅။ ဥပဓိ-ခန္ဓာ၊ ဖြစ်ပေါ်လာ၊ ဘယ်ဟာကြောင့်ပါနည်း။
- ၆။ ဥပဓိ-ခန္ဓာ၊ ဖြစ်ပေါ်တာ၊ တဏှာကြောင့်ပေတည်း။
- ၇။ ထိုသို့သိလျှင် ဥပဓိကိုလဲ သိသည်။ ဥပဓိဖြစ်ကြောင်းကိုလဲ သိသည်။ ဥပဓိချုပ်ရာကိုလဲ သိသည်။ ယင်းချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း၊ အကျင့်ကောင်းကိုလဲ သိသည်။ သိသည့်အတိုင်း လျော်စွာလဲ ကျင့်လျှင် ဥပဓိချုပ်ကင်းရန် ဆင်းရဲ အလုံးစုံကုန်ရန် အမှန်ကျင့်သူ ဖြစ်လေတော့သည်။
- ၈။ ဘယ်အရာမှာ၊ ထိုတဏှာ၊ တွယ်ကာ ဖြစ်သနည်း။

- ၉။ ချစ် နှစ်သက်ဖွယ်၊ သာယာဖွယ်၊ ငြိတွယ်ဖြစ်လေသည်။
- ၁၀။ ချစ်-သာယာဖွယ်၊ ထိုနှစ်သွယ်၊ အဘယ်ဟာပါနည်း။
- ၁၁။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ ကိုယ်၊ လျှာ။ စိတ်ပါ ဖ-ပါးတည်း။ (အကျဉ်း)
- ၁၂။ မြင်ရာ၊ ကြားရာ-စသည်မှာ၊ ပေါ်လာ ဖ-မျိုးပေတည်း။ (အကျယ်)
- ၁၃။ ပိယရုပ် သာတရုပ်ဟုခေါ်သော ချစ်ဖွယ် သာယာဖွယ် သဘောကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု မြင်လျှင် တဏှာကိုပယ်သည်။ တဏှာကင်းသည်။ တဏှာကင်းလျှင် ဥပဓိခန္ဓာလဲ ကင်းလေတော့သည်။ ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းလေတော့သည်။

အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်ပုံ

- ၁။ အတိတ်အကြောင်း ငါးပါးကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ငါးပါး ဖြစ်လျက်ရှိသည်။
- ၂။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ သင်္ခါရ၊ ဤငါးဝ မှတ်ကြ ရှေးအကြောင်း။
- ၃။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဤငါးဖြာ၊ မှတ်ပါခုအကျိုး။
- ၄။ ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးငါးပါးကို မှီ၍ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းငါးပါးဖြစ်သည်။ (ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ခြင်း စသည်ပင်)
- ၅။ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း ငါးပါးသည် အတိတ်အကြောင်း ငါးပါးနှင့် အရအတူတူပင်။
- ၆။ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းငါးပါးကြောင့် အနာဂတ်အကျိုး ငါးပါးဖြစ်သည်။ (ကမ္မဘဝကြောင့် ဇာတိပေါ်ခြင်း စသည်ပင်)
- ၇။ အနာဂတ် အကျိုးငါးပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ငါးပါးနှင့် အရအတူတူပင်။

လိုရင်းကောက်နှုတ်ချက်

- ၁။ ဖြစ်ဆဲရုပ်နာမ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အမှန်သိအောင် ရှုရမည်။
- ၂။ မသိသူမှာ၊ တပ်မက်ကာ၊ ခန္ဓာ-ဆင်းရဲဖြစ်လိမ့်မည်။
- ၃။ မမြင်သူမှာ၊ တပ်မက်ကွာ၊ ခန္ဓာ-ဆင်းရဲ ကင်းငြိမ်းသည်။

**၁၃၃၅-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌
ဟောကြားတော်မူသော**

**ဦးကျော်မင်းကျော်ကောင်း ပျောက် လမ်းဆုံးရောက် တရားတော်
(အင်္ဂုတ္တရ ၃-၄၆၁)ဆောင်ပုဒ်များ**

- ၁။ မောဂ္ဂလာန်အရှင် အားထုတ်စဉ် အိပ်ချင်ငိုက်နေရာ။
- ၂။ မြတ်စွာကြွလတ် ခုနစ်ရပ် မိန့်မှတ်ညွှန်ကြားပါ။
- ၃။ ငိုက်ကြောင်း စိတ်များ စွန့်ပယ်ရှား တရားဆင်ခြင်လေ။ (၂-ရပ်)
- ၄။ အကျယ်ရွတ်ပါ နာ၊ ကိုယ်မှာ ဆွဲကာ ပွတ်သတ်လေ။ (၂-ရပ်)
- ၅။ မျက်နှာသစ်ပါ လင်းသညာ ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်လေ။ (၂-ရပ်)
- ၆။ စင်္ကြံလျှောက်ကာ ရှုမှတ်ပါ ငိုက်ကာ ပျောက်မည်ပေ။ (၁-ရပ်)
- ၇။ ငိုက်နေသေးလျှင် အိပ်ရာဝင် နိုးလျှင် ထမှတ်လေ။

အရှင်မောဂ္ဂလာန်က တောင်းပန်ပုံ-

- ၈။ တဏှာ ကုန်ကင်း လွတ်မြောက်ခြင်း အကျဉ်းဟောကြားပါ။

မြတ်စွာဘုရားက ဟောပုံ-

- ၉။ လုံးစုံဓမ္မ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ၊
- ၁၀။ ဤရွှေ၊ ဤမျှ ကြားဖူးက သုတ လုံလောက်ပါ။
- ၁၁။ ဉာဏ်ဖြင့် ရှေ့ရှု ရုပ်နာမ်စု မှတ်ပြုသိလေရာ။

- ၁၂။ မမြဲဆင်းရဲ၊ သဘောပဲ၊ သိမြဲပိုင်းခြားပါ။
 ၁၃။ ကောင်း၊ ဆိုး၊ လတ်စု ခံစားမှု မှတ်ရှု အနိစ္စာ။
 ၁၄။ ပျက်ပြယ်သွားမှု ချုပ်ငြိမ်းမှု မှတ်ရှုနေပြန်ရာ။
 ၁၅။ စွန့်လွှတ်တစ်ဖန် စေလွှတ်ဟန် ထပ်မံရှုမှတ်ရာ။
 ၁၆။ သို့ရှုသူဟာ လောကမှာ စွဲဆာကင်းလေသည်။
 ၁၇။ ဆာလောင်ကင်းလျှင် ကိုယ်တိုင်ပင် အစဉ်ငြိမ်းအေးသည်။
 ၁၈။ ဤမျှဖြင့်ပင် တဏှာစင် ကျင့်ပင်ပြီးဆုံးသည်။
 ၁၉။ ပစ္စလာယ သုတ္တန္တ ဗုဒ္ဓဟောမိန့်သည်။
 ၂၀။ စူဠတဏှာ သင်္ခယာ သုတ်မှာလဲပဲ ဟောမိန့်သည်။ (မောဂ္ဂလာနသံသုတ် (သံ ဒု-၄၅၇)
 ၂၁။ ဈာန်ရှစ်ပါးမှာ ချွတ်ယွင်းရာ မြတ်စွာကြွရောက် ပြင်ပေးသည်။
 ၂၂။ ဝိပဿနာ ချွတ်ယွင်းရာ မြတ်စွာ ကြွရောက်ပြင်ပေးသည်။
 ၂၃။ မြတ်စွာချီးမြှောက် ဉာဏ်ထူးရောက် အံ့လောက် ငါ့ကိုဆိုသင့်သည်။

၁၃၃၆-ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့၌ ဟောကြားတော်မူသော

အနုပဒ သုတ္တန်တရားတော် ဆောင်ပုဒ်များ

- ၁။ သာရိပုတ္တမြတ်ထေရ်ရ နုပဒ ဝိပဿနာ ရှုပုံမှာ။
 ၂။ ဈာန်မှထလျှင် ဈာန်စိတ်တွင် ပါဝင်သမျှ ရှုနိုင်ပါ။
 ၃။ ဝိတက်ဝိစာရ ဝိတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဤငါးဖြာ မှတ်ပါ ပ-ဈာန်ပင်။
 ၄။ ဖဿဝေဒနာ သညာ စေတနာ မနသိကာရ ဤငါးဝ ယှဉ်ကြ စိတ်တိုင်းတွင်။
 ၅။ ဆန္ဒ အဓိမေက္ခေ ဝီရိယ သတိ ဥပေက္ခာ ဤငါးဖြာယှဉ်လာ ဈာန်တိုင်းပင်။
 ၆။ ပဈာန်စိတ်ပါ ဆယ့်ခြောက်ဖြာ ခွဲကာ ရှုသိမြင်။
 ၇။ သိလျက် ဖြစ်၊ တည် ပျက်လေသည် ထူးသည် သူ့ဉာဏ်မြင်
 ၈။ မရှိရာမှ ဖြစ်လာကြ ပြီးက ကွယ်ပျောက်မြင်။
 ၉။ ဤရှုပုံက နည်းညွှန်ပြ ကောင်းလှပါပေသည်။
 ၁၀။ သမထယာဉ် ဈာန်ပြီးလျှင် ဈာန်ပင်ပြန်ရှုသည်။
 ၁၁။ ဝိပဿနာ ယာနိကာ တူစွာရှုရသည်။
 ၁၂။ မြင်ကြားတွေ့ရာ ပေါ်တိုင်းသာ လိုက်ကာရှုရသည်။
 ၁၃။ ဈာန်မှာထင်ရှား ဆယ့်ခြောက်ပါး ပိုင်းခြား ရှုလေသည်။
 ၁၄။ မထင်မရှား ရုပ်နာမ်များ စဉ်းစားမရှုပြီ။
 ၁၅။ ထိုနည်းတူစွာ ထင်ရှားရာ မှတ်ကာရှုရသည်။
 ၁၆။ မျက်မှောက်မမြင် တွေးဆင်ခြင် ရှုလျှင် အတူမည်။

အထက်ဈာန်များ၌ ထိုအရှင်ရှုပုံ-

- ၁၇။ ဒု-ဈာန်၌ကား ဆင့်ငါးပါး ပိုင်းခြားရှုသိမြင်။
 ၁၈။ ဝိတက်ဝိစာ မရှိပါ သမ္မသာ အပိုယှဉ်။
 ၁၉။ တ-ဈာန်၌လဲ ဆယ့်ငါးပဲ သိမြဲ ရှုသိမြင်။
 ၂၀။ ဝိတိလဲက္ခာ အပိုမှာ နှစ်ဖြာသတိ သမ္မဇဉ်။
 ၂၁။ စတုတ်ဈာန်လဲ ဆယ့်ငါးပဲ သိမြဲရှုသိမြင်။
 ၂၂။ သုခတရား ဥပေက္ခာနှင့်၊ အနာဘောဂ၊ လုံးဝစင်ဘိ၊ မြတ်သတိ၊ ပေါင်းထည့် ဆယ့်ငါးပင်။
 ၂၃။ အောက်အရူပ၊ ဈာန်သုံးဝ၊ သိရနည်းတူပင်။
 ၂၄။ သညာ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဆယ့်တစ်ဖြာ၊ ပေါင်းကာဆယ့်သုံးပင်၊ (ဖဿစသည် ၅၊ ဆန္ဒစသည် ၅၊ စိတ်-ဟူသော ဤ ၁၁-ပါး၌ ၂-ပါးထည့် ၁၃-ဖြစ်သည်။)

- ၂၅။ နေဝသညာ၊ သိမ်မွေ့စွာ၊ ခွဲကာမရှုပြီ။
 ၂၆။ ရှေးဈာန်နှင့်မှီး၊ ကလာပ်စည်း၊ ပေါင်းစည်းရှုလေသည်။
 နည်းယူပုံ-
 ၂၇။ မထင်ရှားမှာ၊ ထိုနည်းသာ၊ နှိုင်းကာရှုရသည်။
 ၂၈။ ကိုယ်တွင်းထင်ရှား ရုပ်နာမ်များ၊ ပိုင်းခြားရှုရသည်။
 ၂၉။ အပြင်ပ၌၊ မခွဲထိုက်၊ ပေါင်းလိုက်ရှုရသည်။ (သာဝကသမ္မသနစာရ)

**၁၃၃၆-ခုနှစ်၊ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်နေ့၌
 ယခင်နှစ် ဝါတော်စဉ်မှ အစဉ်ကျ၍ ဟောကြားတော်မူသော**

စုန္ဒသုတ်တရားတော် ဆောင်ပုဒ်များ

- ၁။ အမျိုးကောင်းသား ဆိုလျှင် အရှင်နန္ဒကိုပင် ဆိုသင့်သည်။
 ၂။ အားကြီးသူ ဆိုလျှင် အရှင်နန္ဒကိုပင် ဆိုသင့်သည်။
 ၃။ တင့်တယ်သူ ဆိုလျှင် အရှင်နန္ဒကိုပင် ဆိုသင့်သည်။
 ၄။ ရာဂကြီးသူ ဆိုလျှင် အရှင်နန္ဒကိုပင် ဆိုသင့်သည်။
 ၅။ အခြားသူငယ် ဆိုဖွယ်မရှိ၊ အရှင်နန္ဒပင် ကျင့်နိုင်သေးသည်။
 ၆။ ဣန္ဒြေတရား၊ ခြောက်တံခါး၊ ပိတ်ထား လုံခြုံစေနိုင်သည်။
 ၇။ အရပ်ဆယ်ခွင်ကြည့်လိုလျှင် ဆင်ခြင်ပြီးမှ သူကြည့်သည်။
 ၈။ နှလုံးမသာ၊ အဘိဇ္ဇာ၊ ဖြစ်စရာရှိမှသူ ကြည့်သည်။ (၁)
 ၉။ ဆွမ်းဟင်းထွေထွေ၊ စားဖွယ်တွေ၊ တိုင်းရေသိ၍ သုံးဆောင်သည်။
 ၁၀။ ပျော်ရန် လှရန်၊ မရည်သန်၊ ကျင့်ရန်မျှော်လင့် သုံးဆောင်သည်။ (၂)
 ၁၁။ နေ့ရော ညဉ့်ပါ၊ ချိန်များစွာ ဘာဝနာဖြင့် နိုးနေသည်။ (၃)
 ၁၂။ သတိ၊ သမ္မုတေ၊ အမြဲယှဉ်၊ ဖြစ်စဉ်၊ တည် ပျက်ထင်ပေါ်သည်။
 ၁၃။ ခံစား၊ မှတ်သား၊ ကြံစည်များ ထင်ရှား ရှုသိနိုင်ပေသည်။ (၄)
 ၁၄။ ယင်း လေးပါးဖြင့် မြတ်သောကျင့် အဆင့်ပြီးစေနိုင်ပေသည်။
 ၁၅။ ဣန္ဒြေစောင့်ချက် ဧတဒဂ် မိန့်မြွက် ချီးကျူးခံရသည်။

၁၃၃၆-ခုနှစ် ပြာသိုလပြည့်နေ့မှ စ၍
ဝါတော်စဉ်အရ ဟောကြားသော

အဘိဓမ္မာတရားတော်

ကာမာဝဓရ ကုသိုလ်ဝေဖန်ချက်
ဆောင်ပုဒ်များ

၁။ သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၊ သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ အမည်ထုတ်၍
ဟောထားသော တရားတို့မှာ-

ဗဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ် ----- (ဗဿပဉ္စမက ၅)
ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ (သုခ) ဧကဂ္ဂတာ ----- (ဈာနင် ၅)
သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ (သမာဓိ) ပညာ (မန သော မနဿ) ဇီဝိတ ---
--(ဣန္ဒြေ ၈)
(သမ္မာဒိဋ္ဌိ သင်္ကပ္ပ ဝါယာမ သတိ သမာဓိ) ----- (မဂ္ဂင် ၅)
သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာ) ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ --- (ဗိုလ် ၇)
အလောဘ အဒေါသ (အမောဟ) --- (မူလ ၃)
(အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိ) -----ကမ္မပထ ၃)
(ဟိရိဩတ္တပ္ပ) ----- (လောကပါလ ၂)
(ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ)

ကာယမုဒတာ စိတ္တမုဒတာ ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာ
ကာယပါဂုညတာ စိတ္တပါဂုညတာ ကာယုဇကတာ စိတ္တုဇကတာ ---
-- (အစုံတရား ၁၂)
(သတိ သမ္ပဇဉ် ----- (ဥပကာရ တရား ၂)
(သမထ ဝိပဿနာ) ----- (ယုဂန္ဒဒ္ဓတရား ၂)
(မဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ) (ညီမျှစေအပ်သည့် တရား ၂)

မှတ်ချက်။ ။လက်သည်းကွင်းဖြင့် ရှေးနှင့် တရားကိုယ်ထပ်တူ ဖြစ်ကြောင်းပြသည်။

ဤ ၅၆-ပါးပင်ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ၃၀-မျှသာ ရှိသည်။

ယေ ဝါ ပန အဋ္ဌကထာ၌ပြ
ဆန္ဒ၊ အဝိမောက္ခ၊ မနသိကာရ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ (အမြဲယဉ် ၄)
ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ---- (ရံခါယဉ်၊ အပ္ပမညာ ၂)
သမ္မာဝါစာ ကမ္မန္တ၊ အာဇီဝ၊ (ရံခါယဉ်၊ ဝိရတီ ၃)
ဤ ၉-ပါးတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ၂-ရပ်ပေါင်းလျှင် တရားကိုယ် ၃၉-
ပါးဖြစ်သည်။

၂။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပဿယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၊ သသင်္ခါရိက စိတ်ဖြစ်ခိုက်၌ ယင်း ၃၉-ပါးမှ ဉာဏ်
ပညာမပါ ၃၈-ပါးဖြစ်သည်။

၃။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၊ သသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ ယင်း ၄၉-ပါးမှ ပီတိမပါ
၃၈-ပါး ဖြစ်သည်။

၄။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏဝိပဿယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၊ သသင်္ခါရိက စိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ ယင်း ၃၉-ပါးမှ ဉာဏ်ပညာ
နှင့် ပီတိမပါ ၃၇-ပါး ဖြစ်သည်။

ရူပက္ခသိလ်၊ အရူပက္ခသိလ် ဝေပန်ချက်

၁။ ရူပါဝစရ ပဌမဈာန် ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ခိုက်၌ အမည်ထုတ်၍ ဟောထားသည့် တရားများမှာ ကာမကုသိုလ် ပ-ဒုစိတ်တို့၌ကဲ့သို့ ၅၆-ပါးပင်၊ တရားကိုယ်လည်း ၃၀-ပင်။

ယေဝါပန-အရအမြဲယှဉ် ၄-ပါးနှင့် ရံခါယှဉ် အပ္ပပညာ ၂-ပါးသော၊ ၂-ရပ်ပေါင်း တရားကိုက် ၃၆-ပါးဖြစ်သည်။

၂။ စတုက္ကနည်း ဒုတိယဈာန်စိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရမပါ ၃၄-ပါး။

၃။ တတိယဈာန်စိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ ဝိတိလည်း မပါ ၃၃-ပါး။

၄။ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ သုခလည်း မပါ၊ ဥပေက္ခာနှင့်တကွ ၃၃-ပါးပင်။

ပဉ္စကနည်း ဒုတိယဈာန်စိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ မူလ ၃၆-မှ ဝိတက်မပါ ၃၅-ပါး၊ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမဈာန်စိတ်တို့ ဖြစ်ခိုက်၌ စတုက္ကနည်း ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဈာန်စိတ်တို့ဖြစ်ခိုက်၌ ကဲ့သို့ပင် ၃၄၊ ၃၃၊ ၃၃-ပါး ဖြစ်သည်။

အရူပါဝစရဈာန် ၄-ပါး ဖြစ်ခိုက်၌ ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် ဖြစ်ခိုက်၌ ကဲ့သို့ပင် တရားကိုယ် ၃၃-ပါးဖြစ်သည်။ ယင်း အရူပဈာန်လေးပါးကို ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ၌ စတုတ္ထဈာန်ဟူသော အမည်ဖြင့် ဟောထားသည်။ ယင်းလေးပါးမှာ အာကာသာနဉ္စာယတန၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန အာကိဉ္စာယတန၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်တို့ဖြစ်သည်။

လောကုတ္တရာက္ခသိလ် ဝေပန်ချက်

အရိယာမဂ်လေးပါး ဖြစ်ခိုက်၌ အမည်ထုတ်၍ ဟောထားသည့်တရားများမှာ ကာမကုသိုလ်ပထမစိတ်၌ ဟောထားသည့် ၅၆-ပါးနှင့် ဝိရတီ ၃-ပါး၊ အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြေ ၁-ပါး၊ ပေါင်း ၆၀-ပါး ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ၃၃-သာ ရှိသည်။ ယေ ဝါ ပန-အရ ဆန္ဒ စသည် အမြဲယှဉ် ၄-ပါးနှင့်တကွ တရားကိုယ် ၃၇-ပါး ဖြစ်သည်။

ဒုတိယဈာန်စသည်တို့၌ ရူပဈာန်၌ကဲ့သို့ ဝိတက်၊ ဝိစာရပီတိတို့ကို နှုတ်ပယ်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သုခအရာ၌ ဥပေက္ခာကို ထည့်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တရားကိုယ် အရေအတွက်ကို သိအပ်ပေ၏။

အဋ္ဌသာလိနိ စသည်၌ပြသော

ပဋိပဒါနှင့်အဘိညာ ခွဲခြားချက်

၁-ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းရာ၌လည်းကောင်း၊ ၂-ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ၃-အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို သိမ်းဆည်းရာ၌လည်းကောင်း၊ ၄-လက္ခဏာရေး သုံးပါးကို သိမြင်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ၅-မဂ်မှန်၊ မဂ်မှားကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကိလေသာစိတ်ကို သုံးကြိမ်အထိ ရှု၍ ပယ်ရလျှင် ဒုက္ခပဋိပဒါ (ဆင်းရဲသော အကျင့်) မည်၏၊ တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်ရှုရုံဖြင့် ပယ်နိုင်လျှင် သုခ ပဋိပဒါ (ချမ်းသာသောအကျင့်) မည်၏။

(ကျက်မှတ်၍ ဆင်ခြင်ရာ၌ ထိုသို့သော အခက်၊ အလွယ်ရှိ၊ မရှိ ဆင်ခြင်ရာ၏။

ဥပက္ခိလေသမှ လွတ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသည်၌ ကြာမြင့်စွာ တည်နေပြီးမှ အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လျှင် ခန္ဓာဘိညာ (နေ့သော အသိဉာဏ်) မည်၏။ ထိုဉာဏ်များဖြစ်၍ မကြာမီ မဂ်ဉာဏ် လျင်မြန်စွာ ဖြစ်၍ ခိပ္ပဘိညာ (မြန်သော အဉာဏ်) မည်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်၌ ပြသော

ဝိသုဒ္ဓိနှင့်ဉာဏ်ဖြစ်ပုံ အကျဉ်းချုပ်

သီလဝိသုဒ္ဓိပြည့်စုံမှ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်နိုင်သည်။ (နိဝရဏကင်းအောင် စိတ်တည်ငြိမ်မှ သမာဓိကို စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။ ယင်းစိတ္တဝိသုဒ္ဓိပြည့်စုံမှ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်သည်။ ယင်းဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိပြည့်စုံမှ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်နှင့် ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်။ ယင်းဝိသုဒ္ဓိပြည့်စုံမှ သမ္မသနဉာဏ် စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရုပ်နာမ်၊ ကြောင်းကျိုးစသည်ကို သရုပ်ခွဲ ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် စသည် မဖြစ်နိုင်ဟု မှတ်ရာ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် သရုပ်ခွဲ ဆင်ခြင်ရာ၌ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ စသည်အကြောင်း မရှိသောကြောင့်ပင်။ ဤအချက်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါကို ပြသော အဋ္ဌကထာ စကားဖြင့်လည်း ထင်ရှားပေ၏။

အကုသိုလ်ဝေဖန်ချက်

၁။ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူ ပဌမစိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ အမည်ထုတ်၍ ဟောထားသော တရားတို့မှာ-

ဇဿပဉ္စမက ၅-ပါး၊ ဈာနင် ၅-ပါး (ကုသိုလ်စိတ်၌ ကဲ့သို့ပင် တရားကိုယ် ၉။)
ဝီရိယ၊ (သမာဓိ၊ မနသောမနဿ) ဇီဝိတ၊ (ဣန္ဒြေ ၅)
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ (မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ ဝါယာမ၊ သမာဓိ)၊ (မိစ္ဆာမဂ္ဂင် ၄)
ဝီရိယ၊ သမာဓိ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ (ဗိုလ် ၄)
လောဘ မောဟ ----- (မူလ ၂)
(အဘိဇ္ဈာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) ----- (ကမ္မပထ ၂)
အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ) --- (လောကနာသက ၂)
(သမထ) (အခြားကိစ္စတို့၌ ပျံ့လွင့်မှု ငြိမ်းစေသည့် တရား ၁)
(မဂ္ဂါဟ၊ အဝိက္ခေပ) ညီမျှစေအပ်သည့် တရား ၂)

ဤ ၃၂-ပါးပင်ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ၁၆-ပါးမျှသာရှိသည်။

ယေ ဝါပန-အရ အဋ္ဌကထာ၌ ပြသော တရားတို့မှာ ဆန္ဒအဓိမောက္ခ၊ မနသိကာရ၊ ဥဒ္ဓစ္စ-ဟူသော ၄-ပါးပင်။ ၂-ရပ် ပေါင်းလျှင် တရားကိုယ် (၂၀) မျှသာ ဖြစ်သည်။

၃။ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိက လောဘမူ တတိယစိတ်၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမပါယေဝါပန-အရ မာနနှင့်တကွ တရားကိုယ် (၂၀)ပင်ဖြစ်သည်။

၅။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိ ဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူ ပဉ္စမစိတ်၌ ပဌမ (၂၀)၌ ပီတိမပါ (၁၉)ပါး ဖြစ်သည်။

၇။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူ သတ္တမစိတ်၌ တတိယစိတ် (၂၀) မှ ပီတိမပါ (၁၉) ပါးဖြစ်ပါသည်။

၂၊ ၄၊ ၆၊ ၈၊ လောဘမူ ဒုတိယစသော သသင်္ခါရိကစိတ် ၄-ပါးတို့၌ ၁၊ ၃၊ ၅၊ ၇-စိတ်တို့ဆိုင်ရာ တရားကိုယ် (၂၀၊ ၂၁၊ ၁၉၊ ၁၉) တို့တွင် ယေဝါပန-အရ ထိနမိဒ္ဓနှင့်တကွ အစဉ်အတိုင်း (၂၂၊ ၂၂၊ ၂၁၊ ၂၁)ဖြစ်သည်။

၉။ ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဒေါသမူအသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပဌမစိတ်ဆိုင်ရာ (၂၀)မှ ပီတိဒိဋ္ဌိလောဘမပါဒေါသနှင့်တကွ (၁၈) ပါး ဖြစ်သည်။ ယေဝါပန-အရ ဣဿာမစ္ဆရိက ကုက္ကုစ္စတို့တွင် တစ်ပါးပါးနှင့်တကွ ရံခါ ၁၉-ပါးလည်း ဖြစ်သည်။ အမည်ထုတ်၍ ဟောရာတွင် သုခ၊ သောမနဿ အရာတို့၌ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿဟု ဟောသည်။

၂၀။ ယင်းဒေါသမူ သသင်္ခါရိက စိတ်၌ ယေဝါပနအရ ထိနမိဒ္ဓနှင့်တကွ (၂၀၊ ၂၁) ပါးဖြစ်သည်။

၂၁။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ် မောဟမူ စိတ်ဖြစ်နိုင်၍ ပါဝင်သောတရားများမှာ လောဘမူ ပဌမစိတ်၌ ပြခဲ့သော (၁၆)ပါးမှ ဝီတိ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ လောဘ မပါ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့်တကွ တိုက်ရိုက်ပြ (၁၄)ပါး၊ ယေဝါပန-အရ မနသိကာရ ဥဒ္ဓစ္စ တို့နှင့်တကွ (၁၆)ပါး ဖြစ်သည်။

၁၂။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ် မောဟမူစိတ်၌လည်း ထို့အတူပင် ဝိစိကိစ္ဆာမပါ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တကွ တိုက်ရိုက်ပြ ၁၄-ပါး၊ ယေဝါပန-အရ အဓိမောက္ခ၊ မနသိကာရတို့နှင့် တကွ ၁၆-ပါးပင် ဖြစ်သည်။ (အထူးသတိပြုရန်မှာ တရားကိုယ် အရေအတွက်တို့၌ စိတ်ပါထည့်တွက်ထားသည်ကို အထူးသတိပြုပါ။)

ဝိပါက်အဗျာကတခေါ် အကျိုးတရားဝေပန်ချက်

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စက္ခုဝိညာဏ်-မြင်သိစိတ် ဖြစ်နိုင်၍ အမည်ထုတ်၍ ဟောထားသည့် တရားများမှာ ဖဿ ပဉ္စမက ၅-ပါး၊ (ဥပေက္ခာ) ဧကဂ္ဂတဈာန်နှင့် ၂-ပါး၊ (မန၊ ဥပေက္ခာ) ဇီဝိတ-ဣန္ဒြေ ၃-ပါး၊ ဤ ၁၀-ပါးပင်၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ၇-ပါးသာ ယေဝါပန-အရမနသိ ကာရနှင့်တကွ ၈-ပါး ဖြစ်သည်။ (အဆင်းကောင်းကို မြင်လျှင် ကုသလဝိပါက်စိတ်၊ အဆင်းဆိုးကို မြင်လျှင် အကုသလဝိပါက်စိတ် ဖြစ်သည်။

မြင်သိစိတ်နှင့်တကွ ဝိထိစိတ်စဉ်ဖြစ်ပုံ

- (က) ဘဝင်၊ ဆင်ခြင်၊ မြင်ပြီးလျှင်၊ ထို့ပြင် လက်ခံတုံ။
 (ခ) စုံစမ်း၊ ဆုံးဖြတ် ဇောစိတ်သက်၊ နှစ်ရပ်တဒါရုံ။
 (ဂ) အဆင်းမြင်လျှင်၊ ဖြစ်ရိုးပင်၊ စိတ်စဉ် မှတ်ပါကုန်။
 (ဃ) ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ မြင်တူ၏၊ မှတ်ဘိ စိတ်ဖြစ်ပုံ။
 (င) ဆင်ခြင်ပြီးခါ၊ ဇော၊ တဒါ၊ ကြံရာ စိတ်ဖြစ်ပုံ။

သာမန်လူတို့မြင်ရာ၌ စိတ်ဖြစ်ပုံ

- (က) ထင်ဆဲဆင်းဓာတ် မြင်လတ်ဦးစွာ၊
 မြင်ပြီးတရား စဉ်းစားပြန်ရာ၊
 သဏ္ဌာန်ခြပ် ပညတ်ပေါ်ကာ၊
 မည်နာမ သိရ နောက်ဆုံးမှာ။

ရှုမှတ်သူတို့မြင်ရာ၌ စိတ်ဖြစ်ပုံ

- (ခ) မြင်လျှင်မြင်ခြင်း လက်ငင်းမှတ်လျှင်၊
 မြင်ရုံတွင်ပဲ ပြတ်စဲစိတ်စဉ်၊
 ရုပ်နာမ်ကွဲလျက် ဖြစ်ပျက်သိမြင်၊
 အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ သဘောထင်။

- ၂။ သောတဝိညာဏ်-ကြားသိစိတ်၊ ဃာနဝိညာဏ်-နံသိစိတ်၊
 ဇိဝှါဝိညာဏ်-စားသိစိတ်၊ ကာယဝိညာဏ်- ထိသိစိတ်တို့
 ဖြစ်နိုင်၍လည်း တရားကိုယ်အရ အတူတူပင် ကာယဝိညာဏ်
 ကုသလဝိပါက်ဖြစ်လျှင် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၍ သုခသဟဂုတ်
 မည်ခြင်း၊ အကုသလဝိပါက် ဖြစ်လျှင် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၍
 ဒုက္ခသဟဂုတ်မည်သာထူးသည်။

၃။ သမ္ဗုဒ္ဓိစွန်းခေါ် လက်ခံသည့် စိတ်ဖြစ်ခိုက်၌ ယင်း ၇-ပါးတွင်
ဝိတက်၊ ဝိစာရတို့နှင့်တကွ တိုက်ရိုက်ပြု ၉-ပါး၊ ယေဝါပန-အရ
အဓိမောက္ခ၊ မနသိကာရတို့နှင့် တကွ ၁၀-ပါးဖြစ်သည်။
ဝေဒနာမှာ ဥပေက္ခာဖြစ်၍ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ပင်။

၄။ သန္တီရဏခေါ် စူးစမ်းသည့် စိတ်၌ ဖြစ်ခိုက်လည်း
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဖြစ်လျှင် ယင်း ၁၁-ပါးပင် ကုသလဝိပါက်
သောမနဿ သဟဂုတ်ဖြစ်လျှင် ဝိတိနှင့်တကွ ၁၂-ပါးဖြစ်သည်။

၅။ သဟိတ ကာမကုသလဝိပါက်စိတ်သည် ကုသိုလ်ကဲ့သို့ပင်
ရှစ်ပါးရှိသည်။ ယင်းစိတ်ရှစ်ပါး ဖြစ်ခိုက်၌ တရားများသည်
ကာမကုသိုလ် ရှစ်ပါး ဖြစ်ခိုက်နှင့် တူ၏။ ကရုဏာ၊ မုဒိတာနှင့်
ဝိရတိသုံးပါးတို့ မပါဝင်ခြင်းမျှသာ ထူးသည်။

၆။ ရူပဝိပါက် အရူပဝိပါက်လောကုတ္တရာဝိပါက် စိတ်တို့ ဖြစ်ခိုက်၌
ပါဝင်သော တရားကိုယ်များမှာ ယင်းတို့၏
အကြောင်းကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ခိုက်နှင့် အလုံးစုံပင် အရတူ၏။

မြင်သိမှုစသည်တို့၏ အကြောင်းများ

- ၁။ မျက်စိ၊ အဆင်း၊ အလင်း၊ နှလုံးသွင်းမှု ဤ ၄-ခုရှိမှ မြင်သိမှုဖြစ်သည်။
- ၂။ နား၊ အသံ၊ အာကာသ၊ နှလုံးသွင်းမှု-ဤ ၄-ခုရှိမှ ကြားသိမှု ဖြစ်သည်။
- ၃။ နှာခေါင်း၊ အနံ့၊ သယ်ဆောင်လေ့ နှလုံးသွင်းမှု-ဤ ၄-ခုရှိမှ နံသိမှု ဖြစ်သည်။
- ၄။ လျှာ၊ အရသာ၊ အစိုအရည်၊ နှလုံးသွင်းမှု-ဤ ၄-ခုရှိမှ အရသာ သိမှုဖြစ်သည်။
- ၅။ ကိုယ်အကြည်၊ ထိစရာ၊ အမာခံ၊ နှလုံးသွင်းမှု- ဤ ၄-ခုရှိမှ ထိသိမှု ဖြစ်သည်။
- ၆။ ဘဝင်စိတ်၊ ထင်ပေါ်သည့် အာရုံ၊ မှီရာရပ်၊ နှလုံးသွင်း ဤ ၄-ခုရှိမှ ကြံသိမှု ဖြစ်သည်။

၇။ အာရုံကောင်း၌ ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်စိတ်ဖြစ်သည်။ အာရုံဆိုး၌ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက်
စိတ် ဖြစ်သည်။

၈။ ထက်သန်သော ဉာဏ်ယှဉ်ကုသိုလ်ကြောင့် ဉာဏ်ယှဉ်ကုသလဝိပါက် ၄-ခုဖြစ်သည်။ မထက်သန်သော
ဉာဏ်ယှဉ် ကုသိုလ်နှင့် ထက်သန်သော ဉာဏ်ယှဉ် ကုသိုလ်တို့ကြောင့် ဉာဏ်ယှဉ် ဟိတိရှိ
ကုသလဝိပါက် ၄-ခုဖြစ်သည်။ မထက်သန်သော ဉာဏ်ယှဉ် ကုသိုလ်ကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်
သန္တီရဏခေါ် အဟိတ ကုသလဝိပါက်ဖြစ်သည်။ ယင်းကုသလဝိပါက် ၉-ပါးသည် လူ့ဘုံနတ်ဘုံ၌
ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိကိစ္စဖြင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ကာမ ၁၀-ဘုံ၌ တဒါရုံကိစ္စဖြင့်လည်း ဖြစ်သည်။

၉။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးကြောင့် အကုသလ ဝိပါက် စိတ် ၇-ပါး ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် သန္တီရဏ
စိတ်သည် အပါယ် ၄-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိ ကိစ္စဖြင့်လည်း ဖြစ်သည်။ သန္တီရဏစိတ် သုံးခု
တို့သည် သန္တီရဏကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စတို့ဖြင့်လည်း ဖြစ်သည်။

ကိရိယာအဗျာကတ တရားဝေပန်ချက်

- ၁။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သော တရားများမှာ သမ္ပဋိတ္တိန်းဖြစ်ခိုက်နှင့်တူ၏။ တရားကိုယ် ၁၁-ပါးပင်။
- ၂။ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သောတရားတို့မှာ အထက်ပါ ၁၁-ပါးတွင် ဝီရိယနှင့်တကွ ၄၂-ပါးဖြစ်သည်။ (ဤအာဝဇ္ဇန်း ၂-ပါးသည် ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်လည်း သက်ဆိုင်၏။ ကျန် ကိရိယာစိတ် ၁၈-ပါးသည် ရဟန္တာတို့နှင့်သာ ဆိုင်သည်။)
- ၃။ ဟသိတုပ္ပါဒ်ခေါ် ရဟန္တာတို့၏ ပြီးရှင်စိတ်ဖြစ်ခိုက်၌ အထက်ပါ ၁၂-ပါးတို့တွင် ဝီတိနှင့်တကွ ၁၃-ပါး ဖြစ်သည်။ ဝေဒနာမှာ သောမနဿဖြစ်၍ သောမနဿ သဟဂုတ် ခေါ်သည်။
- ၄။ သဟိတ်ကာမကိရိယာစိတ်သည် ကာမကုသိုလ် စိတ်ကဲ့သို့ပင် ရှစ်ပါးရှိသည်။ ယင်းစိတ် ရှစ်ပါး ဖြစ် ခိုက်၌ ပါဝင်သော တရားများမှာ ကာမကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးဖြစ်ခိုက်နှင့်တူ၏။ ဝိရတီသုံးပါး မပါဝင် ခြင်းမျှသာ ထူးသည်။
- ၅။ ရူပကိရိယာ အရူပကိရိယာ စိတ်တို့ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သော တရားတို့မှာ ရူပကုသိုလ် အရူပကုသိုလ် စိတ်တို့ ဖြစ်ခိုက်နှင့်တူ၏။

ကုသိုလ်အကုသိုလ်အဗျာကတစာရင်းချုပ်

- ၁။ ကာမကုသိုလ်-၈၊ ရူပကုသိုလ်-၅၊ အရူပကုသိုလ် ၄၊ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် (မဂ် ၄) ဤကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး ဖြစ်ခိုက်၌ပါဝင်သော စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကို ကုသလာဓမ္မာ-ကုသိုလ်တရားဟု ဟောသည်။
- ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သော စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကို အကုသလာ ဓမ္မာ- အကုသိုလ်တရားဟု ဟောသည်။
- ၃။ (က) စက္ခုဝိညဏ် စသော အကုသလ ဝိပါက်-၇၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်-၈၊ ကာမကုသိုလ်နှင့် အလားတူ သဟိတ်ကာမဝိပါက်-၈၊ ရူပဝိပါက်-၅၊ အရူပ ဝိပါက် ၄၊ လောကုတ္တရာဝိပါက် (ဖိုလ် ၄) ဤဝိပါက် စိတ် ၃၆-ပါးဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သော စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကို ဝိပါက် အဗျာကတဟု ဟောသည်။
- (ခ) ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဟူသော အဟိတ်ကိရိယာ ၃၊ သဟိတ်ကာမ ကိရိယာ၈၊ ရူပကိရိယာ ၅၊ အရူပကိရိယာ=ဤကိရိယာစိတ် ၂၀-ဖြစ်ခိုက်၌ ပါဝင်သော စိတ်၊ စေတသိက်တရားတို့ကို ကိရိယာအဗျာကတဟု ဟောသည်။
- (ဂ) ယဒယဝတ္ထုမပါ ရုပ် ၂၇-ပါးကို ရုပ်အဗျာကတဟု ဟောသည်။
- (ဃ) နိဗ္ဗာန်ကို အသင်္ခတ အဗျာကတဟုဟောသည်။ ဤဝိပါက် ကိရိယာ၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကို အဗျာကတာဓမ္မာ အဗျာကတ တရားဟု ဟောသည်။

၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှစ၍
ဟောကြားတော်မူသော

အဘိဓမ္မာ ခန္ဓဝိဘင်္ဂတရားတော်
ဆောင်ပုဒ်များ

ခန္ဓာငါးပါး

ရုပ်အစု ဝေဒနာအစု၊ သညာအစု၊ သင်္ခါရအစု၊ ဝိညာဏ်အစု-ဤအစုငါးမျိုးကို ခန္ဓာငါးပါး ခေါ်သည်။

ရူပက္ခန္ဓာ-ရုပ်အစု

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အတွင်း၊ အပြင်၊ အကြမ်း၊ အနု၊ အယုတ်၊ အမြတ်၊ အဝေး၊ အနီးဖြစ်သော ရုပ်
အပေါင်းအစုကို ရူပက္ခန္ဓာခေါ်သည်။

ရူပက္ခန္ဓာသရုပ်

- ၁။ ပ၊ အာ၊ တေ၊ ဝါ၊ ရုပ်လေးဖြာ၊ မှတ်ပါ မဟာဘုတ်။
- ၂။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ ကိုယ်၊ လျှာ၊ ငါးဖြာ အကြည်ရုပ်။
- ၃။ ဆင်း၊ သံ၊ နံ့ပါ၊ အရသာ၊ တွေ့တာ အာရုံရုပ်။
(အတွေ့ဆိုတာ၊ ပ၊ တေ၊ ဝါ၊ သုံးဖြာမဟာဘုတ်။)
- ၄။ ဖို၊ မ ဖြစ်စေ၊ ရုပ်နှစ်ထွေ၊ မှတ်လေဘာဝရုပ်။
- ၅။ အသက်၊ အဟာရ၊ ဟဒယ၊ သုံးဝ သီးခြားရုပ်။
- ၆။ ဘုတ်-လေး ကြည်-ငါး၊ အာရုံ-ငါး၊ နှစ်ပါး ဘာဝမည်။
- ၇။ သီးခြားသုံးပါ၊ ဆယ့်ရှစ်ဖြာ၊ သဘာဝရုပ်မည်။
- ၈။ သဘာဝ-ရုပ်ဓာတ်၊ ပရမတ်၊ ဝိပဿ် ရှုမသည့်။
- ၉။ ကြွင်းရုပ်ဆယ်ဖြာ၊ ပညတ်သာ၊ ရှုစရာ မလိုပြီ။
- ၁၀။ အာကာသဓာတ်၊ နှစ်-ဝိညတ်၊ ပေါ့လတ်၊ နု၊ ခံ့သည်။
- ၁၁။ ဖြစ်၊ ပွား၊ ရင့်လတ် သေပျက်မှတ်၊ ပညာ ရုပ်ဆယ်မည်။

ကလာပ်ဖွဲ့ပုံ

- ၁။ ဆင်း၊ နံ့ရသာ၊ ဘုတ်လေးဖြာ၊ ဩဇာ အဋ္ဌကလာပ်။ (ကမ္မဇ မရှိ)
- ၂။ အသက်နှင့်တကွ၊ ထိုအဋ္ဌ၊ နဝ ရုပ်ကလာပ်။ (ဇီဝိတနဝက ကမ္မဇကလာပ်)
- ၃။ အကြည်၊ ဘာဝ၊ ဟဒယ၊ ဒသ ရုပ်ကလာပ်။ (ဒသက ကလာပ် ရှစ်)
- ၄။ အသံနှင့်တကွ၊ ထိုအဋ္ဌ၊ နဝရုပ်ကလာပ်။ (သဒ္ဓနဝက စိတ္တဇ၊ ဥတုဇကလာပ် ၂)
- ၅။ ထိုရှစ်၊ ကိုးမှာ၊ ဝိညတ်ပါ၊ ကိုးဖြာ၊ ဆယ်ကလာပ်။ (နဝက၊ ဒသက စိတ္တဇကလာပ် ၂)
- ၆။ ပေါ့၊ န ခံ ဝါ၊ ပါဝင်ရာ၊ ဆယ့်တစ်ဖြာ စသည်မှတ်။ (၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃-ခုအပေါင်း စိတ္တဇ၊
၁၁-ခုအပေါင်း ဥတုဇ၊ အာဟာရဇကလာပ်)
- ၇။ ဝိညာတ်ပါရာ၊ ကလာပ်မှာ၊ စိတ်သာဖြစ်ကြောင်း မှတ်၊ (စိတ္တဇသာ)
- ၈။ ပေါ့၊ နု၊ ခံ့တာ၊ ဝိညတ်ပါ၊ အပြင်မှာ မရှိမှတ်။ (ဤငါးပါး အပြင်၌ မရှိ)
- ၉။ ဂစ္ဆသေယျာ၊ သန္ဓေမှာ၊ ကာ၊ ဘာ၊ ဝတ်ဖြင့် စ-တည်သည်။ (ကာယဒသက၊
ဘာဝဒသက၊ ဝတ္ထုဒသက-ဟူသော ကလာပ် သုံးခုဖြင့် စ၍တည်သည်။
- ၁၀။ သံသေ၊ ဥပပါတိ၊ ပြည့်စုံလတ်၊ ကလာပ်ခုနစ်မည်။ (စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှာ
ကာယ၊ ဘာဝ၊ ဝတ္ထု ဒသကဟူသော ကလာပ် ခုနစ်ခု)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဝေဒနာအစု

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် အတွင်း၊ အပြင်၊ အကြမ်း အနု၊ အယုတ်၊ အမြတ်၊ အဝေး၊ အနီးဖြစ်သော ဝေဒနာ အပေါင်းအစုကို ဝေဒနက္ခန္ဓာခေါ်သည်။

သညာက္ခန္ဓာ-သင်္ခါရအစု

အတိတ်၊ အနာဂတ်။ပ။ သညာ အပေါင်းအစုကို သညက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ-သင်္ခါရအစု

အတိတ်၊ အနာဂတ်။ပ။ အနီးဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ သညာတို့မှ တစ်ပါး ဖဿစသော စေတသိက် (၅၀) တရား အပေါင်းအစုကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ-ဝိညာဉ်အစု

အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အတွင်း၊ အပြင်၊ အကြမ်း၊ အနု၊ အယုတ်၊ အမြတ်၊ အဝေး၊ အနီးဖြစ်သော စိတ် ဝိညာဏ် အပေါင်းအစုကို ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ကာမဇော ၂၉-ပါး

- ၁။ အကုဆယ့်နှစ်၊ ကုသိုလ်ရှစ်၊ အပြစ်ကောင်းကျိုးပေး။
- ၂။ ရဟန္တာမှ၊ ကိရိယာ၊ ကိုးဖြာအကျိုးမပေး။
- ၃။ ကာမဇောမျိုး၊ နှစ်ဆယ့်ကိုး၊ ဖြစ်ရိုးကျယ်လှသေး။

အကုသိုလ်ဇော ၁၂-ပါး

- ၁။ လောရှစ်၊ ဒေါနှစ်၊ မောလည်းနှစ်၊ ဆယ့်နှစ်အကုမည်။
- ၂။ ဝမ်းသာ၊ မသာ၊ ဒိဋ္ဌိယှဉ်၊ မယှဉ်၊ တိုက်တွန်းမှု ရှိ-မရှိ၊
ခွဲဝေသိ၊ ဖြစ်၏ လောရှစ်မည်။
- ၃။ တိုက်တွန်းမှုရှိတာ၊ မရှိတာ၊ နှစ်ဖြာ ဒေါစိတ်မည်။
- ၄။ ပျံ့လွင့်ယုံမှား၊ ဤနှစ်ပါး၊ မှတ်သား မောစိတ်မည်။

သဟိတ်ကာမကုသိုလ် ဝိပါက်ကိရိယာ ၂၄-ပါး

- ၁။ ဝမ်းသာ၊ မသာ၊ ဉာဏ်ယှဉ်၊ မယှဉ်၊ တိုက်တွန်းမှု ရှိ မရှိ၊
ခွဲလေဘိ၊ ဖြစ်၏ ကုရှစ်မည်။
- ၂။ ဝိပါက် ကိရိယာ၊ နည်းတူသာ၊ မှတ်ပါ ရှစ်ခုစီ၊ မှတ်ပါ ဇောကိုးမည်။
- ၃။ ပြုံးရွှင်စိတ်ပါ၊ ကိရိယာ။

အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

- ၁။ စုံစမ်း၊ လက်ခံ၊ ငါးဝိညဏ်၊ နှစ်တန် ဝိပါက်စိတ်။
(အကုဝိပါက် ကုဝိပါက် ၂-မျိုးခွဲယူရမည်)
- ၂။ စုံစမ်းနှစ်ချက်၊ ကုဝိပါက်၊ တစ်ချက် အကုစိတ်။
(ထိုတွင် စုံစမ်းစိတ်သည် ကုသလဝိပါက် ၂-ခု၊ အကုသလဝိပါက် ၁-ခု၊ ပေါင်း ၃-ခု ရှိသည်။)
- ၃။ ဆင်ခြင်နှစ်ဖြာ၊ ပြီးရှင်ကာ၊ မှတ်ပါ ကြိယာစိတ်။
(ဆင်ခြင်တဲ့ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ၂-ခု၊ ပြီးရှင်တဲ့စိတ် ၁-ခု၊ ပေါင်း အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃-ခု ရှိသည်။)
- ၄။ ဤဆယ့်ရှစ်မှာ၊ ဟိတ်ကင်းကွာ၊ မှတ်ပါ အဟိတ်စိတ်။

တဒါရုံ ၁၁-ပါး

စုံစမ်းသုံးချက်၊ ရှစ်ဝိပါက်၊ ရေတွက် တဒါရုံစိတ်။

ရူပ-အရူပ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး

- ၁။ ဈာန်-ကု ကိုးချက်၊ ကိုးဝိပါက်၊ ကိုးချက်ကြိယာစိတ်။
(ဈာန်ကုသိုလ်ဝိပါက်ကြိယာ ၉-ခုစီ၊ ပေါင်း ၂၇-ခု၊ ဖြစ်သည်။)
- ၂။ ကု၊ ကြံ နှစ်ဖြာ၊ ဇောဖြစ်ခါ၊ ဝိပါသန္ဓေစိတ်။
(ကုသိုလ်နှင့် ကြိယာစိတ်များက ဇောစိတ်ဖြစ်သည်။ ဝိပါကဝိပါက် စိတ်က ပဋိသန္ဓေ (ဘဝင်စုတိ) စိတ်ဖြစ်သည်။)

စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်တွက်ပုံ

- ၁။ ကာမစိတ် ၅၄-ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး၊ ပေါင်း လောကီစိတ် ၈၁-ပါးဖြစ်သည်။ မဂ်စိတ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါးဟူသော လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါးနှင့်တကွ စိတ် (၈၉) တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်ဖြစ်သည်။
- ၂။ ထိုတွင် လောကီစိတ် ၈၁-ပါးကို ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။ ယင်း လောကီစိတ်သာ ဝိပဿနာ ရှုရသည်။ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါးကို ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဟူ၍သာ ခေါ်သည်။ ယင်း လောကုတ္တရာ စိတ်ကို ဝိပဿနာမရှုရ။

စေတသိက် ခန္ဓာသုံးပါး သရုပ်-

စိတ်တိုင်းနှင့် ယှဉ်သည့် စေတသိက် ၇-ပါး

ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ မနသိကာရ ဤ ၇-ပါး၊ စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သည်။

စိတ်အမျိုးမျိုးနှင့် ပြီးပြမ်းယှဉ်သည့် စေတသိက် ၆-ပါး

- ၁။ ဝိတက် (ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါးမှ တစ်ပါး၊ ကာမစိတ် ၄၄- ပဌမဈာန်စိတ် ၁၁-ခုနှင့် ယှဉ်၏။)
- ၂။ ဝိစာရ (ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ခုနှင့်တကွ ၆၆-နှင့် ယှဉ်၏။)
- ၃။ ဝီတိ (သောမနဿသဟဂုတ် ၅၁-နှင့် ယှဉ်၏။)
- ၄။ ဝီရိယ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစိုက်၊ သန္တရဏတို့နှင့် မယှဉ်)
- ၅။ ဆန္ဒ (အဟိတ်စိတ် ၁၈၊ မောဟမူ ၂-တို့နှင့် ယှဉ်)
- ၆။ အဓိမောက္ခ (ပဉ္စဝိညာဏ် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်တို့နှင့် မယှဉ်)

(ဝိတက် ၅၅၊ ဝိစာရ ၆၆၊ ပီတိ ၅၁၊ ဝီရိယ ၇၃၊ ဆန္ဒ ၆၉၊ အဓိမောက္ခ ၇၈-ပါးဟု ယှဉ်က
စိတ်များနှင့်အညီ ယင်းတို့၏ အပြားကို သိရာ၏။)

အကုသိုလ် စေတသိက် ၁၄-ပါး

မောဟ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စ (ဤ ၄-ပါး အကုသိုလ်စိတ်တိုင်းနှင့် ယှဉ်သည်)

- ၁။ လောဘ (လောဘမူစိတ် ၈-ပါးနှင့် ယှဉ်သည်)
 - ၂။ ဒိဋ္ဌိ(ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ် ၄-ပါးနှင့် ယှဉ်သည်)
 - ၃။ မာန (ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ် ၄-ပါးနှင့် ရံခါသာ ယှဉ်သည်)
 - ၁။ ဒေါသ (ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါးနှင့် ယှဉ်သည်)
 - ၃။ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကစ္စ (ဤ ၃-ပါး ဒေါသမူ ၂-ပါးနှင့်ရံခါသာ တစ်ပါးချင်း ယှဉ်ပါသည်)
 - ၁။ ထိန၊ မိဒ္ဓ (ဤ ၂-ပါး လော-ဒေါ သသင်္ခါရိက စိတ် ၅-ပါးနှင့် ရံခါသာ ယှဉ်သည်)
 - ၂။ ဝိစိကိစ္ဆာ (ဝိစိကိစ္ဆာ အဟဂုတ်စိတ် တစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သည်)
- သောဘနုသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး။

* သဟိတ် ကာမကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ ၂၄-ပါး မဟဂ္ဂုတ် ၂၇-ပါး၊ လောကုတ္တရာ ၈-ပါး ဤစိတ် ၅၉-ပါးကို သောဘနု(တင့်တယ်သော)စိတ်ခေါ်သည်။ ယင်းစိတ် ၅၉-ပါးလုံးနှင့်ယှဉ်သော စိတ်များကို သောဘနုသာဓာရဏ ခေါ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ၁။ ယုံကြည်တာ ကြည်ညိုတာက သဒ္ဓါ။
 - ၂။ အမှတ်ရတာက သတိ။
 - ၃-၄။ မကောင်းမှုမှ ရှက်တာက ဟိရိ၊ ကြောက်တာက ဩတ္တပ္ပ။
 - ၅။ မတပ်မက် မလိုချင်တာက အလောဘ။
 - ၆။ စိတ်မဆိုးတာ မပြစ်မှားတာ ချမ်းသာစေလိုတာက အဒေါသ။
 - ၇။ အညီအမျှ ဖြစ်နေတာက တတြမဇ္ဈတ္တတာ။
 - ၈-၉။ ပူပန်ပင်ပန်းမှု ငြိမ်းတာက ပဿဒ္ဓိ။
 - ၁၀-၁၁။ ပေါ့ပါးတာက လဟုတာ၊ ၁၂-၁၃။ နူးညံ့တာက မုဒုတာ။
 - ၁၄-၁၅။ ပြုဖို့ခန့်တာက ကမ္မညတာ၊ ၁၆-၁၇။ သန့်စွမ်းတာက ပါဂုညတာ။
 - ၁၈-၁၉။ ဖြောင့်မတ်တာက ဥဇုကတာ၊ ဤ ၁၉-ပါးပင် ဖြစ်သည်။
- (ပဿဒ္ဓိ-စသည်တို့ကို ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ စသည်ဖြင့် ၂-ပါးစီ ခွဲယူရမည်။)
- ၂၀။ အမှန်ကိုသိတာက အမောဟ၊ ဉာဏ်ဟု၊ ပညာဟု ဝိဇ္ဇာဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ ၁၂၊ မဟဂ္ဂုတ် ၂၇၊ လောကုတ္တရာ ၈- ဤစိတ် ၄၇-ပါးတို့ နှင့် ယှဉ်သည်။

အပ္ပမညာ စေတသိက် ၁-ပါး

- ၂၁။ သနားတာက ကရုဏာ၊ သနားသောအခါ ဖြစ်သည်။
- ၂၂။ ကြည်ဖြူ ဝမ်းမြောက်တာက မုဒိတာ၊ သူတစ်ပါး ကောင်းစား ချမ်းသာတာကို ကြည်ဖြူ ဝမ်းမြောက်သောအခါ ဖြစ်သည်။

ဝိရတိ စေတသိက် ၃-ပါး

၂၃။ မကောင်းတဲ့ စကားကို မပြောဘဲ ကြဉ်ရှောင်တာက သမ္မာဝါစာ။

၂၄။ မကောင်းတဲ့အမှုကို မပြုဘဲ ကြဉ်ရှောင်တာက သမ္မာကမ္မန္တ။

၂၅။ မတရားစီးပွားရှာမှုမှ ကြဉ်ရှောင်တာက သမ္မာအာဇီဝ။

(ဤဝိရတိ ၃-ပါးသည် မကောင်းမှုမှ ကြဉ်ရှောင်လိုသည့် ကာမကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သည်။ မဂ်ဖိုလ်စိတ်တို့နှင့်ကား အမြဲယှဉ်သည်။)

စိတ်တိုင်းယှဉ် ၇-ပါး၊ ပြီးပြမ်းယှဉ် ၆-ပါး၊ အကုသိုလ် ၁၄-ပါး၊ သောဘန ၂၅-ပါး၊ ပေါင်းစေတသိက် ၅၂-ပါး ဖြစ်သည်။

ထိုတွင် ဝေဒနာကို ဝေဒနက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။ သညာကို သညာက္ခန္ဓာခေါ်သည်။ ကျန်စေတသိက် ငါးဆယ်ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာခေါ်သည်။ ထိုတွင်လည်း လောကီစိတ် ၈၁-ပါးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသညာ သင်္ခါရတို့ကို ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ခေါ်သည်။ ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကိုသာ ဝိပဿနာရှုရသည်။